

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Förgeteg.

Budapest, december 12.

(v.) A seprű is seper, a zivatar is seper. De a munkájuk nem egyforma. A seprű *viszi* a szemetet, a zivatar ellenben *hozza*. A parlamenten ma zivatar sepert végig. Politikai fürgeteget ebben a mi enyhe időjárásu, csendes körünkben ki csinál? Természetesen Rakovszky István. S még ő is mivel tud vihart hevenyészni? Természetesen az inkompatibilitás kérdésével. A Ház füledt levegőjében izzó vádak és gyújtó jelszavak seregtek. Támadók és védekezők vetelkedő szilajságot fejtettek ki; minden szavuknak fulánkja támadt s minden fulánkjuk mart. És járt a javában az egymás megszólása, a kölcsönös gyanúsítgatás. Ó hogy örülnek majd ennek a magyar nemzet ellenségei! Milyen pompás napot csinált ma Luegernek s Urechianak a magyar parlament!

Minden istenátka közt a legnagyobb egy rossz törvény. Valamennyi rossz törvényünk közt pedig a legrosszabb az összeférhetlenségről szóló. Csupa homály, csupa hézag, csupa tökéletlenség. *Lex imperfecta* a szó leggyászosabb értelmében. Azt kimondja ez a boldogtalan törvény, hogy *van* inkompatibilitás. De hogy *miben álljon* ez az inkompatibilitás, azt olyan hitványul fejté ki, hogy merő lehetetlenség rajta eligazodni. Ebből a rossz törvényből árad ki időről-időre egy-egy zivatar. Ebből áradt ki a mai is. A régi fogalomzavar ulti ma ismét orgiáit. Megint inkompatibilisnek mondtak minden tantítmény-jövedelmet, s a politikai erkölcsbe ütközőnek minden inkompatibilitást. Vajjon hányszor kell még kivégeznünk ezt az *egyik* végletet? Hat nem akarják azt nálunk megérteni, hogy a

törvényhozói függetlenséget *csak* az olyan vagyoni előny érinti, melynek élvezete vagy mértéke a kormány kezvezésétől függ? S meddig, ugyan meddig zárkozhatik el nálunk a politikai józanság és a politikai méltányosság annak a belátásától, hogy a törvényhozói függetlenség kérdése kizárólag *közjogi* kérdés, amelyhez az etikumnak semmi köze nincsen? Az ember igazán elámul e tévedések megátalkodottságán.

A képviselőnek szabad pénzt keresnie. Szabad ezt tennie bankoknál, vagy egyéb részvénytársaságoknál is. Csak *egy* nem tehet a képviselő: nem huzhat olyan jövedelmet akár bankoktól, akár egyéb részvénytársaságoktól, akár máshonnan, amelynek bekövetkezése, vagy mennyisége a kormány akaratától függ. Amiből világosan következik, hogy vannak részvénytársasági igazgatók, akik nem összeférhetetlenek és hogy lehetnek inkompatibilisek az olyan képviselők is, akik semmiféle vállalat igazgatóságához nem tartoznak. Az összeférhetlenségnek nem a tantítmény-jövedelem, hanem a *kormánytól való politikai függés a kritériuma*. Maga ez a politikai függés pedig feltétlenül jelenti ugyan az összeférhetlenséget, de a legkisebb mértékben sem érinti akár az egyéni, akár a politikai tisztességet. Felállíthatjuk ezt a tételt is épp olyan lapidáris módon, mint az előbbi. Lehet valaki feddhetetlen karakter s azért mégis alkalmatlan a képviselői állás betöltésére; s viszont lehet valaki a kormánytól teljesen független, a nélkül, hogy ez a minősége ipso facto akár az egyéni, akár a politikai integritást is jelentené egyszerűsége. Ilyen bolondul nem szabad a fogalmakat összezavarni. Nincs köszönet az e féle konfuziókban. Azok számára, akik csinálják, épp oly kevéssé, mint azok számára,

akik ellen csináltatnak. S ezzel szerencsésen befejeztük volna — Isten tudja hányadszor — mondókánkat az *egyik* végletéről.

Átérhetünk tehát — Isten tudja hányadszor — a *másik* végletre. Ez is olyan eszeveszett, mint amaz. S mint az előbbi, a törvény homályát használja takaróul ez is. Az első végletet a rigorizmus végletének nevezhetnők, a másodikat a nihilizmusénak. Az összeférhetlenséget ez a véglet csupán mint elvont fogalmat ismeri el. Az elméletben koncedálja, a gyakorlatban tagadja. Azt mondja, hogy inkompatibilitás van ugyan, de inkompatibilis képviselők nincsenek. Akik ezt a végletet kultiválják, azoknak elég, hogy ők maguk függetleneknek érzik magukat a kormányhatalomtól. Hogy anyagi érdekük a kormány kezvezésétől függ, azt a saját intern ügyüknek tekintik, amelyet csakis a tulajdon lelkiismeretükkel óhajtanak elvégezni. A kormányhoz való viszonyuk alterálja-e vagy sem törvényhozói függetlenségüket, azt nem vizsgálják; a földolog az, hogy a homályos törvény homályos paragrafusai közül egyiket se lehessen az ő esetükre ráhuzni. A legtökéletlenebb törvénynek legtökéletesebb kijátszása ez. Ez a véglet ugyanazt mivel a törvénynevel, amit a másik, — csak hogy megfordított irányban. A rigoristák a törvény hézagain *hegyőmösztönek* mindent. A nihilisták ellenben *kibocsátanak* mindent ugyanezeket a hézagokon. Így megy ez huszont évszázad óta. Nem csoda, hogy rongy lett ebből a boldogtalan törvényből.

A miniszterelnök ajkán ma megszólalt az ország lelkiismerete. Kimondta Széll Kálmán, kimondta ismét, hogy meglesz az új összeférhetlenségi törvény, még mielőtt szerte oszlana ez a parlament. Beszéde ma éles

TARCA.

A magyar Faust.

— A Budapesti Napló tárcája. —

Írta: Dóczy Lajos.

A Faust új és javított kiadása egy, évek szorgalmával, tündődésével és a legszentebb lelkesedéssel végzett munka, melyvel a magyar irodalomnak maradandó kincsét nyújtani életlen becsülvagy, oly vállalat, hogy minden szó nélkül nem bocsáthatom ki kezemből. Fontos magában véve, hogy van-e vagy lesz-e oly Faustja a közönségnek, amelyben e világra szóló költeményt igazán élvezheti. Fontos a kiadóra, hogy vállalkozása nem vész-e kárba. Magamnak pedig e munka annyira szívenhez nőt, hogy őszintén szólva, magam sem tudom, melyik érzés bennem az uralkodó: az önző áltatás-e, hogy nagy és érdemes dolgot miveltem, melyet más jobban nem bírt létrehozni, vagy a tiszta lelkesedés a Goethe remeké iránt, melynél nagyobb költeményt nem bír a világ, s melyet hogy magyar szóval érthetővé és élvezhetővé lehet tenni, nyelvünk, szellemünk, gényünknek egyik érettségi bizonyítványra gyanánt kell tekintenünk.

Akármit legyen, bevallom azon gyengeséget, hogy ezt a munkámat szeretem. Azon hő vágygyal és halk reménynyel nyujtom át a közönségnek, hogy vegyék, olvassák, élvezzék és szeressék. Képes volnék az utóára állni, s kínálni mint a virágot szokták: Vegyenek szép virágot! Lehet, hogy nevétséges e rajongás, hogy némelyek az öndicséret színlelt naivitá-

sát fogják benne látni. Pedig őszinte érzés — s a merészséget, hogy nem titkolom, tán abból a végtelen ábitatból meritem, amelyvel magamat ennek a földadatnak odaadtam. Nincs e fordításnak egy sora, melyet ne a legbensőbb indulat és lelkesedés sugallt volna. Amilyen minutiosus, szüntelen fontolgatást és változó technikát igénylő munkának látszik egy verses, rimes fordítás, mondhatom, hogy mindvégig nem szavakkal, rimekkel, rhytmusokkal vesződtem, hanem folyton hangulattal, érzésekkel, a mű *lelkével* véltem foglalkozni. Egyetlen sorát sem bíztam csupán a tollra, hanem élő szóval, hangosan kísérlettem meg az utánozhatatlannak utazását. Mielőtt leírtam, végig mondtam, sőt énekeltem az énekek ez énekét. S még a javitgatás közben is, mely hosszú éveken át, uton, sétán, álmatlan vasúti északákon, lelki hányatások közt gyönyöröm és édesen gyötörő szórakozásom volt, mindig ott volt a kedv s az ihletett érzés, mely elejétől fogva uralkodott rajtam s mely persze nem az én szegény kutamból fakadhatott, hanem csak a Goethe verseinek élő forrásaiból.

Mégis azon különös helyzetben látom magamat, hogy épen e javításokért *bocsánatot* kell kikérnem a közönségnek. A fordításnak, melyet huszontal éves koromban kinyomattam, több ezer példányra forgott a közönség kezén. Ha most lényeges és messze terjedő változtatásokkal egy harmadrészben új szöveggel állok elő, többféle váddal kerülhetek szemben. A régi szöveg ismerői vagy vevői azt mondhatják, hogy nekik rossz Faustot adtam, vagy legalább is éretlen. Az új közönség azt kérdeheti, vajjon mi jogosít föl azt hinnem és elhitetnem, hogy annyi és oly gyökeres változtatás csakugyan javítás-e és nem rontás? A kritika még azt teheti hozzá: ha az első szövegen, melyért sok gúnes mellett annyi helyeslést és tetszést arattam, ennyi javítani valót találak, a jelen kiadásnak értéke

is kétségessé válik, s amint új Faust-fordításommal az első forma gáncsolóinak adok igazat, úgy igazuk lehet nem sokára azoknak, akik a jelen munka fogyatékait fogják firtatni.

Az utolsó kérdésre sietek legelőbb felelni. Nem tartom fordításomat tökéletesnek ma sem. Faustot lehet gyarlón, lehet fényesen fordítani, de jól nem. Azaz, lehet úgy fordítani, hogy bámul az olvasó, de úgy sohasem, hogy gúncot ne leljen rajta. Nem mondom tehát, hogy nem jöhet ember, aki jobbat nyujt az enyémenél — bár amint ma haladunk, bajjal lesz egyhamar magyar író, aki a Goethe nyelvét kellően megértte. De azt mondom, hogy ez a fordítás a legjobb, amelyet én bírok megcsinálni és ezért ebben állapotom meg. S hozzá merem tenni, hogy eddig, ha érdemes és értelmes fordítók akadtak is előttem és utánam, én vagyok az egyetlen poéta-ember, aki erre a magyar munkára vállalkozott. Bűn volt-e vagy akár csak hiba is, fiatalon vállalkoznom e feladatra és kibocsátani kezemből oly munkát, melyen annyi esiszoloni valót találtam utólag? Vagy a meggyőződés és ítélet gyöngöségére vall-e, hogy az első — bizony nem hevenyészett — munkát nem hagytam érintetlen, hogy vele született erőnyelvei és hibáival álljon helyt magáért? Valóban, erről magam sem merek ítéletet mondani. Csak *érezsemre* hivatkozhatom. Ambitióm, lelkesedésem, meggyőződésesem így készítetett tennem, a hogy tettem. Első munkámnak megvolt a maga különös érdeme: a fiatalág merészsége, az érzés buzóg telje, a sokat akarás. De mit a francia oly elmésen, amely igazán mond az egyénről, hogy: *on a toujours les défauts de ses qualités*, — az az életszakokról is áll. Az új átdolgozás a férfi kor kvalitásaival, az érettebb fontolgatás és izlés biztosságával akarta tetézni azt, ami az első dolgozatban jónak találtatott s egyszerűsége elakarta belőle távolítani a mások és a magam látta fogyatkozásokat. Féltem néha, hogy

* Ez a tanulmány Dóczy Lajos Faust-fordítása új, harmadik kiadásának előszava. A mű néhány nap múlva jelenik meg a Wodianer-cég kiadásában. A szerző szíveségből már ma módunkban van ezt az érdekes tanulmányt közlődni.

volt, élesebb az ő rendes hangjánál. De hozzá kellett alkalmaznia a mosdót a törülközőhöz. Rakovszky István támadása nagy mértékben kiméletlen volt; adott ígéretének megszegését inszINUÁLTA Széll Kálmánnak. Ezt a kemény vádat épp ily keményen kellett visszautasítani. S a szabadelvű párt rokonszenvenek és tiszteletének zajos kitéréseivel fogadta a miniszterelnök felviharzó önértékelésének tiltakozó szavait. Széll Kálmán igenis meg akarja és meg fogja csinálni még ebben az ülészkabban az új összeférhetlenségi törvényt. Meg fogja csinálni, noha a paktum erre nem kötelezi. Meg fogja csinálni, mert érzi, hogy a magyar közéletet meg kell valahára szabadítani attól a krónikus nyavalyától, mely az összeférhetlenségi ügy zavarából táplálkozik. A magyar parlament nem arra való, hogy benne a magyar törvényhozók leszedjék egymásról a becsületet, hanem arra, hogy kölcsönös lojalitással folytassák benne az egymással vetélkedő politikai táborok a hazafiság nemes küzdelmeit. A homályos és tökéletlen törvény, annyi zavarnak és visszaélésnek kuforrása, immár halódik. S halálós ágya mellett ott ring már a bölcsője az új törvénynek, amelyben érvényesülnek majd az eddig szerzett tapasztalások s amely tehát világos és szabatos lesz, minden tekintetben merő ellentéte dicstelen emlékeztető elődjének. Ezt az új törvényt lehet is, illik is bevárni. Akinek igazán nincsen egyéb célja, mint az, hogy erős intézményekkel biztosítsuk a parlament tagjainak politikai függetlenségét, az nem örült ennek a mai förtetegnek. Se haszna, se gyönyörűsége nem telik ebben senki másnak, csupán a magyar nemzet ellenségeinek.

Viharos ülés.

— A t. Házból. —

Budapest, december 12.

Mikor a két Ház díszmagyarba bujt: méltóságos urakból és nagyszágos urakból nem gyűltek annyian az üvegtető alá, mint ezen a mai napon. Miért? Talán az indennem miatt? Oh az indennem: hatvan honatyát se tudott volna egy csoportba csalni. De a *Népszava* cikke megnyitotta az alkalmat, hogy összeférhetlenségi vitát lehessen csinálni. S az összeférhetlenségi vita: az

érdekes vita. Sőt szenzációs vita. S a t. Ház völgye szinte szűk volt a hadak befogadására, pedig a folyosó se maradt éppen üresen. S a karzatok is roskadoztak.

A levegő már izzó volt, mielőtt csak egy szó is esett volna. Csak azt látták, hogy az elnöki dobogóra Tallián Béla megy fel s a völgy már suttogni kezdett:

— Perczel nem akar elnökölni... Azoknál a választásoknál ő is segédkezett, mint belügy-miniszter...

Aztán míg Tallián Béla megnyitotta az ülést s egy csomó jelentést leöröltek a különböző előadók: zugott és rajzolt a t. Ház, mint a teli méhkas. Itt a *Népszava* szerencséséről beszéltek, hogy az irástudója nem is a lelkéből irt, hanem csak emlékezetből, mert azt írta le, amit annyian elmondtak és megírtak már előtte: mégis az ő cikke csinál ilyen karriert. Az egész törvényhozást lázba tudja hozni. Másutt a néppárt megváltoztatott taktikájáról beszéltek, mert ez a párt tegnap még Visontaival akart tartani a fölhatalmazás megtagadásában s virradóra más gondolt. Ma már Rakovszky István a fölhatalmazás megadása mellett iratkozott fel. (Tán a beszédesinálás közben jutott valami eszébe.)

Rakovszky pedig mondogatta mindenfelé:

— Pártolni fogom az igazságügyi bizottság javaslatát, de úgy fogom pártolni, hogy a többség — Visontaival fog szavazni.

Hát Rakovszky szeret ilyen taktikával dolgozni. Meglepőbb így és érdekesebb. De majdnem igaza is lett, amit pedig nem is akart. Mert ez a mai vita nagyon érdekesen indult. A *Népszava* dolgáról beszélt előbb *Veszter* Imre az igazságügyi bizottság többsége nevében, aztán *Visontai* Soma a kisebbség nevében. Ügyes beszéd volt mind a kettő, de a *Visontai* Somáé talán szerencsésebb és mindenestre hatásosabb. S ekkor még nem indult meg a vita. Pedig Rakovszky már felugrott az ő kész csóváival, hogy gyujtsaon velük.

De fölemelkedett Széll Kálmán miniszterelnök. S mondott — talán husz szónyi beszédet. Ilyenformán:

— Ez az ügy nem az én ügyem, hanem a t. Házé. Én és a kormány nem is avatkozunk az elbírálásba. Mindenki beszélhet a tetszése és szavazhat is a tetszése szerint.

Punktum. Az ellenzék egy pillanatra szinte meghököt. Mintha mást várt volna. Mintha más-hoz lett volna szoktatva. Hiszen arra még nem

volt eset, hogy egy kormányelnök a vitának ilyen korlátlan szabadságát maga sietett volna proklamálni. Pedig ugynevezett kényes ügyről van szó, melynél más kormányelnökök olyanformán szoktak a hiveikhez szólani, hogy: „gyerekek, tartsatok össze s mindegyik fedje a másikat a testével is, mert ha egyikőtökön csorba esik, könnyen megszécsül a többi is!” Széll Kálmán pedig azt mondta, hogy tessék beszélni, ahogy tetszik és szavazni, ahogy tetszik, mert ez nem az én ügyem, hanem a t. Házé.

Meglepődött első pillanatra *Rakovszky* István is. Zavarba is jött. Mondott valamit, csakhogy éppen reflektáljon a miniszterelnök nyilatkozatára. De amit mondott, olyan furcsán esett ki. Így beszélt:

— A miniszterelnök azért beszél így, mert látja, hogy valami büzlük Dániában.

— Látja? Talán érzi? — kérdezték innen is, onnan is. De *Rakovszky* nem inszisztált sokáig ennél a pontnál. Nem volt rá készen. De aztán sorra kiszedte a tüzes csóváit és dobálta, vagdosta, csóválta olyan lángoló gyűlölettel, melyben volt valami imponáló. A szerelenség. Kipécézt magának egyeseket s ahogy éppen a *szeszélyes* diktálta, megnevezte őket, vagy úgy írta körül, hogy maguktól jelentkeztek s akiket így kipécézt, azokat elborította támadásának szertelen heveségével. Így már égett és égetett a levegő. De megbódult tőle maga *Rakovszky* is és most már se hallott, se látott. Egy újságcikk miatt megtámadta a miniszterelnököt s ékelen haraggal kiáltotta, hogy amennyiben a miniszterelnök megtenné azt, amivel az újságcikk fenyegetőzik, megszegné szavát, amelyet a paktummal kötött.

Széll Kálmán esőndesen szólótt át:

— De csak akkor, ha...

— Igenis akkor, ha.

— Iát akkor mért előlegez ilyen inszINUACIÓT?

Ez esőndben volt mondva. De *Rakovszky* a saját haragjában csupa haragot látott köröskörül s kifakadt:

— A miniszterelnök pedig ne beszéljen olyan fennhangon, mert tudok én is úgy.

S most már nemcsak föltételelesen, de egyenesen is megvádolta a miniszterelnököt, hogy már sem állott szavának, mert a paktum így és a paktum úgy. Hogy mit mondott — talán ő maga sem tudta abban a pillanatban.

Ez a föllépés azonban természetesen nem maradhatott következmények nélkül.

ronthatnék, hogy az ifjuság nevelésével és merészségével járó hibákat tán megkedvelte az olvasó s könnyebben becsátja meg azokat, mint a jobban meghányt alakításban is el nem kerülhető tökéletlenségeket. De azért eszedtem benső parancs szerint s két dologgal biztattam magamat. Egy az, hogy minden haladás távoztást jelent egy bizonyos jótól egy bizonytalan jobb felé. Azért haladás közben el-ellátogat hozzánk egy-egy elegiacus sugallat a régi jóról, de azért visszafelé haladni mindig bűn és hiba volt. A másik az, hogy maga Goethe is ezt az egy munkáját husz éves korában kezdte és agg korában adta meg neki a tökélyt, sokat félrevetve, amit régen, ifjan, jónak talált. Ami nála a lényeges és a formára terjedett, az a maga szerény korlátai között a csupán formában dolgozó fordítónak is sikerülhet: az t. i., hogy közzörüljön a drágakő facette-jéin és mégis épen őrizhesse a gyémánt magvát.

Attól, hogy javításaimmal első munkám gáncsolónak találók igazat adni, egy pillanattal sem féltem. Nem volna sem hiba, sem szerencsétlenség, a kritikán okulni, még a zsémbes és haragoskodó kifogásokat is számba venni, ha valamelyes jogosultságukat érezzük. Meg is szíveltem nem egy dolgot, amit annak idején egy-egy inkább kaján, mintsem szigorú bíráló kifogásolt. Itt különösen a *Budapesti Szemle* bírálata lebeg előttem, ahol a küllőnben oly derék és tiszteletre méltó *Gyulai* Pál akkortájt még mérgesebb arecal gyakorolta a halhatatlanság küszöbén a jegyzető tisztét, mint ma. De a kifogások legtöbbször oly kicsinyes, a kritika elvi álláspontja oly prózai, a bírálónak mondhatni alapindulata oly igaztalan, a mikor egy *Nagy* Istvánnal tesz párhuzamba, akinek verselő képessége még a szótárok számát és értékét sem bírja latba vetni, hogy az ily bíróságot nem tarthatom illetékesnek arra, hogy több mint egy negyedszázad után semmisségi eljárást indítsak itélete ellen. Csak azt az egyet nem hagyhatom ma szó nélkül, amit az akkori *akadémikus* író jóslatnak kockáztatott. Azt mondotta ugyanis, hogy ha fordításomat győkeresen át nem dolgozom, az egy-két lustrum

alatt épen mint a *Nagy* Istváné a megérdemelt feledésig örvényében fog eltűnni. Bizony, e jóslat nem teljesedett. A fordítást, amint volt, számos és el nem tagadható fogvatkoszáisával, nemcsak az olvasó közönség fogadta be az irodalom törvényes forgalmába, hanem a színpad is. *Paulay* megérkedett a Faustot az én fordításomban a deszkákra vinni, s nem panaszkodik senki, hogy amit ott hall, az nem volna magyar, amit érez, az nem lenne költészet. Igaz, hogy a változtatások és javítások egy részét épen az előadás számára eszközöltem. De ez a rész egy harmadát sem teszi az átdolgozás munkájának, melyet azóta éveken át folytattam. Az előadást egyszer hallottam, nély megindultsággal és azon el nem tiltóható elégtétellel, hogy nem dolgoztam hiába. Erzésem az volt, hogy az, amit hallok, bár nincsen oly ragyogón magyarul írva, amint németül volt, s bár némely részben nincsen is a szabályok szerint magyarul írva, de *Goethe-ül* van. Már pedig ez a legnehezebb és ez esetben a fődolog.

Kétszeres kedvvel és kitartással fogtam azután a munka gyökeres megrostálásához s mikor a közönségnek e reformált Faust-öt átadom, igazság szerint és meggyőződésből mondom: a javításra és átdolgozásra nem az igaztalan gáncs ösztönzött, hanem az egészen meg nem érdemelt dícséret.

Ezzel végzem az előszót, amennyiben oratio pro domo. De ezzel nem pótolhatom azt, aminek helyére tettem e megjegyzéseket, a Faust-magyarizációt, mely ugyszólván vezérfonálul szolgál a műben torladozó szépségek és mélységek tömkelegében. Magunkról beszélni csak, mikor Faustról van szó, bizony több mint illetlenség lenne.

Nos — Faustról magáról csak annyit mondhatok az olvasónak: Olvass, hogy élvezd, olvasd, a hogy magam olvastam, commentar nélkül. Magyarizd, a hogy bírod, gyöngén inkább és tévesen, mintsem a tudós műfajterk értelme szerint. S ha van, amit nem értesz meg teljesen s a mit nem akarsz értelesen hagyni, akkor sem mindjárt a commentatorhoz fordulj, hanem napold

el a tudás vágját és bízzál abban, hogy újra fogod a művet olvasni. Ez új olvasás alatt pedig új dolgokat fogsz találni, mind újabbakat végtelenül. Mysticus lesz előtéd sok, amit előbb teljesen átlátszóan találtál, világos lesz, amit nem értettél. Más szóval: a magyar Faustot ne olvasd német szemmel. Mert német tulajdonosság, alaposan élvezni és okoskodással érezni. Tudós természet a német és mikor az érzelmes leány *Gretchen* sorsát siratná, háta meztlen van láttatlanul az aethetika tanára és dirigálja könyeit. A német ifju többet olvas a Faust commentarijában, mint magában Faustban. A német Goethe-irodalom pedig, az aethetika és philosophia céhe, már alig áll meg a Faust első részének ragyogó helyén vagy ajtatatosan színezett félhomályában, melyeket csak előcsarnoknak tekint, hanem inkább a második rész földalatti mysteriumába szeret mélyedni, amelyben a tudomány mécs nélkül csak eltéved az ember, de a mécs mellett is — szerény különvéleményem szerint — legtöbbször csak elbódul. Amit ezen részből egy *Paulay*val tervezett „tökéletes Faust-előadás” számára lefordítottam, arról azt hiszem, hogy nem rejtélyesebb az első rész mystikus helyeinél. Egészen véve a magyar poetikus érzelmű olvasónak csak ezt tanácsolhatom: Olvass, élvezd, érezd, s ha van kedved, tündödjél el azon, amit olvastál, de ne igyekezzél egyebet abstrahálni abból, amit a költő mond, mint ami közvetlenül szól szivedhez, elmédhez. Különösen pedig ne téveszden meg az, ami érthetetlennek tetszik, arra, hogy minden áron érteni akarjad. Vannak Faustnak részei, amelyek azért titkosak és rejtélyesiek, mert Goethe így akarta; érd be vele, hogy titkosatosan hatnak rád, mert ez a költő célja és élvezd a zengzetet és a révedezést, ahol ugyszólván zenei érzéked és ábrándozó hajlamod segítségével akár lelkedhez férni. Ez különösen a második rész mennybéli jeleneteire nézve áll, amelyek tele vannak ugyan mély jelentéssel, de bizhatol benne, hogy még fontosabb benéző a hangulat, mint az értelem, s hogy

Most már föl kellett szólalnia Széll Kálmánnak s meg kellett mutatnia, hogy van neki a mosdóhoz való törülközője is. A gomba szára volt gomba száva, habár ezen a téren mégsem övé a palma. De erélyes, határozott és önérzetes volt minden szava. S megmutatta, hogy Rakovszky még arra sem emlékszik jól, mi volt a paktumban. Nem ejtett őt el abból semmit, de egy jótányit sem. Minden szavát megtartotta. S az összeférhetlenségi törvény revíziójáról a paktumban nem is volt szó. Nem is volt tehát, mit megszegnien. De igenis beszélt az összeférhetlenségi törvény revíziójáról a programjában, a maga jószántából. S mégis szigorúan veszi ezt is, mint minden ígértét.

— Látjuk! — próbált valamit mondani Rakovszky.

— Látjuk? Hát kérdezz meg a képviselő ur Juszt Gyulát. Kérdezz meg Olay Lajost. Nem ma, nem erre a provokálásra, de régebben és önként mondtam meg, hogy *mihelyt a Ház tárgyalta a belfüggetlenségi törvényt, de mindenesetre még ebben az ülészkabban a t. Ház elé hozom az összeférhetlenségi törvény revízióját.*

— Így mondta! — szólt az ellenzéki sorból Olay Lajos.

— S én volnék, aki megszegtem a szavamat? — kérdezte a miniszterelnök.

Taps és éljenzés hangzott minden oldalról s Széll Kálmán e pillanatban imponáló magasságban állt a hullámok fölött. A tiszta ember, az abszolút megbízhatóságú államférfiu állott a táborok fölött s a néppárt se tudott ellene demonstrálni egy szót sem. Mégis, mikor Széll Kálmán tovább beszélt a paktum tartalmáról s arról is szólt, hogy mi nem volt benne, mondván, hogy személyi kérdések sem voltak benne, Rakovszky István és utána Polányi Géza is bele akartak kapaszkodni.

Együtt kiáltották:

— Nem áll! Személyi ügyek voltak benne. De erre mások feleltek Széll Kálmán helyett. Horváth Nándor, de Bartha Miklós is közbeszóltak:

— Tévedés... Egyetlen személyi kérdésről se tudunk...

A miniszterelnök pedig egyszerűen annyit jegyzett meg:

— Ha tudnak egyet, mondják meg. Tessék megmondani. Mert én ilyenről nem tudok.

Hatalmasabb jelenet még alig volt ebben a

(itt csak a fordító beszél) az eredetiben sem világosabbak, mint a magyar szövegben; sőt néha megfordítva áll a dolog. Es vannak végül oly helyek, amelyekkel Goethe a badarságot badar szóval akarja kifejezni, mint például a boszorkány konyha, a Walpurgis-éj és a lélekidézések német verseiben. Ezeket a magyar olvasó vegye szándékos és kézenfekvő nonszensz s ne igyekezzék, mint a német commentárokból szokás, mélyebb értelmet találni bennök. Legvégül megemlítem azt is, amit német filhálalára nem mernék kiejteni, hogy vannak a Faustban oly versek is, melyeknek Goethe különös értelmet és finom vonatkozásokat vagy a sorok közt keresendő elvi igazságot tulajdonít, a nélkül, hogy érdemes volna ezt a rejtett kincset kiásni. Ezek az ő korabeli irodalmi, szépirodalmi, bölcsészeti és politikai személyeknek és illető nyelveknél magánvonatkozásait illetik, melyeket a nagy ember általánosítánsi szeretett. A magyar közönség ne törje ezeken fejét, hanem tekintse úgy, mint valamely nagyszerű és mérveiben alig áttekinthető gót csodapéületnek egy befőjezetlen ornamentumát vagy szabálytalanságát.

Mindezt ne vonjon le semmit abból a mély áhitatból, melyet e mélységes költemény kell, hogy minden művelt lélekben keltsen. S ha van, aki nem véli beérhető azzal, hogy rejtély előtt megálljon és azt hiszi, hogy vagy a költőben kell hibának lenni, ha rejtély marad mondaná, vagy az olvasóban, ha a rejtélyt meg nem fejté, akkor jusson eszébe az az egyszerű kérdés: Mi egyszerűbb a szépségnél, mely minden szemet egy látásra megragad, s minden lelket egy halálra elbájol? Es mégis, mi nagyobb mysterium, mint a szépség, ha azt kezdjük firtatni, hogy miért szép valami?

Es ezzel bucsuzom. Üdvözlök mindenkit előre azon kívánsággal, hogy sorozza be Faust-ot magyar könyvesházába az *Ember Tragédiája* mellé, mely Faustnak természetes gyermeke.

t. Házban. Az egész törvényhozás fölött a rég elfojtott gyűlölet áradata zuhog el s ebből az áradatból mindenki előtt tisztán emelkedik aki az ország vezére: a miniszterelnök. Őt még csak tévőléről sem érinti, so harag, se vad. De tapsolt is ma Széll Kálmán az is, aki nem az ő politikai hajójában evez.

Azontul a vita már csak érdekes volt. Sorra emelkedtek fel a kipécezt emberek: *Légrády Károly, Mümmich Aurél, Gajári Odön* és összeférhetlenségi dolgokkal olyan behatóan még alig foglalkoztak, mint a felszólalások során. Sok-sok személyeskedés, pörpatvar, szóváltás volt ugyan a keret most is, de ebben a keretben először pertraktáltak nyíltan és mélyrehatóan az összeférhetlenség problémáját. S ezt a — *Népszava* cikke tette. Hát valamire mégis csak jó volt, hogy a Ház elé került.

... Hogy aztán mi történt a fölhatalmazás dolgában? Erről egy darabig még a Ház is megfeledezett. Hisszen érdekesebb dolgokról vitatkozhatott. De a végén mégis csak döntenie kellett. S döntöttek is, még pedig a néhai *névszerintszavazási* szokásos fölelvénitével. Huszan névszerinti szavazást kértek, ismét huszan a szavazás holnapra halasztását kérték, aztán előbb elintézték, hogy ma szavaznak s végül szótöbbséggel eldöntötték, hogy az *üggyezségnek a sajtópör megindítására a meghatalmazást megadják*. Nyolevaneget szóval határozta ezt el negyvenkilenc szavazat ellen. És talán ugyanilyen arányban szavazták volna meg a meghatalmazás *megtagadását*, ha a néppárti taktika-változás a dolgot élére nem állítja, el nem mérgeití.

Az indenmityre azonban ma már nem kerülhetett sor. Az holnapra maradt...

A képviselőház ülése december 12-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Tallián Béla.

A kormány részéről jelen vannak: *Széll Kálmán* miniszterelnök, *Lukács László, Plósz Sándor, Darányi Ignác, Hegedűs Sándor*.

Apáthy Péter, az összeférhetlenségi bizottság elnöke: *Veszler Imre* ellen *Fleischmann A.* Andor által tett összeférhetlenségi bejelentést az összeférhetlenségi bizottság letárgyalta és egyhangu határozattal kimondotta, hogy ez esetben összeférhetlenség esete nem forog fenn.

Gajári Odön, a pénzügyi bizottság előadója: *Benyujta* a pénzügyi bizottság jelentését a vármegyék közigazgatási, árva- és gyámhatósági kiadásainak fedezésére szükséges 313.229 korona póthitelről szóló belfüggetlenségi törvényjavaslat tárgyában.

A Ház harmadik olvasásban elfogadta a magyarhorvát pénzügyi egyezmény ideiglenes meghosszabbításáról, valamint az 1887: XLV. t. cikk módosításáról szóló törvényjavaslatokat.

A „Népszava.”

Veszler Imre előadó: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Miatán az inkriminált cikknek legmarkánsabb részei és kitejézei az igazságügyi bizottság jelentésében úgy is reprodukálva, talán felesleges volna a kérdéses cikket itt újra felolvasni...

Rakovszky István: *Kérjük felolvasni!* (Zajos felkiáltások balról: *Felolvasni!*)

Veszler Imre előadó: Azt hiszem, hogy az, ami e cikkből az igazságügyi bizottság jelentésébe felvételét, teljesen elegendő. (Ellenmondások a bal- és szélsőbaloldalon.)

Olay Lajos: Nem; ismerni akarjuk a cikket! Nagy különbség az! (Mozgás és zaj a szélső baloldalon.)

Veszler Imre előadó: Hogy vajjon a kérdéses cikkben a btkv. értelmében rágalom, becsületsértés, vagy mind a kettő foglaltatik-e, annak megbirálása és megállapítása, nem a bizottság és nem is a Ház, hanem tisztán és kizárólag az arra illetékes bíróság feladata és dolga.

Az igazságügyi bizottság, mint szakbizottság, kötelességéről csakis azon kérdésről foglalkozhatott és foglalkozott, hogy vajjon a kérdéses cikkben a büntető törvénykönyv szempontjából van-e elegendő támpont arra, hogy a királyi ügyész által kért meghatalmazás neki megadassék a végből, hogy aztán a dolog érdemére nézve az arra hivatot és illetékes bíróság döntő határozatát provokálhassa. Es az igazságügyi bizottság vétté volna a t. Ház és a törvényhozás tekintélye ellen, ha nem javasolta volna és nem javasolta, hogy a kért meghatalmazást a jelen ügyben csakugyan megadni méltóztassék.

Nézzük már most hogy a *Népszava* mit állít a képviselőház összeférhetlenségi bizottságáról, kapcsolatban azzal, hogy az említett bizottság ötvennél több esetben amelyben állítólag összeférhetlenség foglaltatott, felmentő ítéletet mondott.

Olay Lajos: Igaza van, igazat mondani pedig szabad! (Ugy van! Ugy van! Ugy van!)

Veszler Imre előadó: Azt állítja a bizottságról, hogy szembeszállva itt minden jogérzettel és lélektelven minden tisztességet, olyan kézzelfogható hazugságot mondott ki, amiért a privát életben csak megvetés

jár ki. (Nagy zaj balról. Halljuk! Halljuk! jobb-felől.)

Az inkriminált cikkben éppen az idézett kifejezéseknél fogva a rágalom törvényszerű definíciójának minden konstitutív eleme benne van, hogy a királyi ügyezség önnélfoga egészen helyes ösvényen jár, midőn arra kért felhatalmazást, hogy a *Népszavában* közölt cikk írja ellen rágalom címén emelhesse vádat.

Elnök: T. Ház! A t. képviselő urak közül többen kérték az inkriminált cikknek felolvasását; mielőtt tehát tovább mennénk, ezt elrendelem.

Nyegre László jegyző: (olvassa a *Népszava* cikkét.)

Visontal Soma: A munkások által fenntartott *Népszava* című lapban cikk jelent meg, amelyben a kir. főügyész a magyar parlament, illetve a képviselőház összeférhetlenségi bizottsága ellen elkövetelt rágalmazást lát fenntörögni és a btkv. 269. szakasza értelmében adja meg a felhatalmazást arra, hogy az említett cikk íróját bünyádilag üldözhesse és esküdtszék elé állíthassa. Az igazságügyi bizottság néhány nappal ezelőtt döntött ebben az ügyben. Enkölön véleménynt jelentettem be, amelyet írásban megindokoltam. (Halljuk! Halljuk!)

Hogy álláspontom jobban megfelel az igazságának és jobban megfelel a parlament méltóságának is, ezt bizonyítja először az inkriminált cikknek egész terjedelme s bizonyítja az üldözöbe vétetni célzott lap és az ezen lap mögött álló osztálynak természete és jellege.

Ezen cikk milyen alkalomból jelent meg? Az összeférhetlenségi bizottság ténykedésének egy alkalmából és ebben a cikkben két konkrét megnyilatkozást látok, nem pedig tényt, mely a rágalmazást megállapítja. Az egyik az, mely bírálóit gyakorol a parlamentnek lényével, mostani szervezével, a parlament megalakulásának mikénti módjával, tehát a változásokkal szemben, amelyek e parlamentet létrehozták. A másik, amely erős bírálóit gyakorol az összeférhetlenségi bizottsággal szemben. Mind a két bírálóiban az a cikkíró innen merítette a tápot. Honnan egyszerre az a nagy érzékenykedés a magyar parlamentben, amely immunittással körülvértetve, itt a Házban élők és holtak felett gyakorol állandó bírálóit (Ugy van! a baloldalon.) s a felelősség kizárása mellett bírásokodó osztályok és egyének felett? (Igaz! Ugy van! a baloldalon.) Most, midőn egyszerre megszólalt a nép, mely népből kell, hogy a parlament gyökérszáleit megtalálja, mely nép tulajdonképpen a parlamentnek mestere, legfőbb parancsolója, mert ő alkotta meg és az ő kebeléből indult ki a népképviselő, honnan egyszerre a nagy érzékenykedés, most, midőn ez a fegyver visszasúl, midőn az elhangzott ígék és szavak, melyek innen kitélő indultak, most ide vissza-felé szólnak? Hát most már ezt a bírálóit többé nem bírjuk el, hanem egyszerűen a pörös felek kategóriájába sorozzuk magunkat! (Igaz! Ugy van! a bal- és szélső baloldalon.) Valóban nagyon érdekes dolog az, hogyha a magyar törvényhozás holnapról kezdve állandóan perbenálló fél lesz. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) A bíróság előtt a tanuhoz, hogy tárgyilagosan vallhasson s vallomása tárgyilagosságnak tekintessék, azt a kérdést intézik, hogy felperes-e vagy alperessel perben álló fél-e? Nagyon szép lesz, hogyha a magyar törvényhozás, a hová petíciókat intézőnek a magyar társadalom egyes osztályai, majd dönt ekkor, vagy akkor valamely munkáspetíció felett s akkor azt fogják ránk sütni: hiszen ez nem igazságos döntés, mert hiszen perben álló felek vagyunk Magyarország munkásosztályával szemben. (Tetszés a szélső baloldalon.)

Az lehetséges, hogy egy kormánynak az elnöke odaáll és azt mondja: az a rendszer pedig, melyet én követek — hallgass meg, óh nép! — egy új rendszer, mert én ezental jogot, törvényt és igazságot fogok szolgáltatni, én reformálok a te választójogodat, mert Magyarországon eddig a választások nem tisztán folytak le. Es ha akkor egy olyan osztály, amely hangjában is elkeseredettebb, mert foglalkozása is nehezebb, de elkeseredettebb azért is, mert az ő kérése eddig nem hallgattatott meg, mert közjogokkal nem bír, ebben a Házban képvisellett nem bír, ha egy ilyen osztály erősebben dörömböl és hogyha ő azt, a mit a kormány mond, erősebb és mélyrehatóbb bírálóiban részesíti: ok-e ez még arra, hogy Magyarország legillusztrisabb testülete; a törvényhozás testülete, az ő filozófiai nyugalomból ki hagyja magát zavartatni (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) és esetleg szolidaritást vállaljon olyan eszmékért, olyan tényekért, olyan rendszerért, amelyet nemcsak ő ítél el (Igaz! Ugy van! a bal- és szélső baloldalon.), hanem elítél a kormány feje is, amidőn ezen feladatoknak a javítására vállalkozott? (Helyeslés a szélső baloldalon.)

T. képviselőház! Azért sem voltam a többségnek álláspontja mellett, mert én nem hiszek abban, hogy komoly ohaj az, amit a t. bizottsági többség akar. A t. bizottsági többség ma mit csinál? Ide áll és azt mondja: bizzuk a magyar parlament összeférhetlenségi ügyét egy zsűrire, amely döntse el, vannak-e összeférhetetlen tagok; hogy döntse el, bírálja meg a polgárokból alakult zsűri, vajjon az összeférhetlenségi bizottság teljesítette-e kötelességét? Ez nagyon szép telfogás volna. Ha ez vette volna az igazságügyi bizottságnak a többségét. De én tudom, hogy ez az érzellem nem vezette őket. Keljen fel itt az összeférhetlenségi bizottságnak minden tagja (Igaz! Ugy van! balról), álljon fel itt azon ötven közül mindegyik és mondja meg, hogy, ha azt a munkást fel fogják menteni, ha azt a cikkíróit fel fogják menteni, akkor mi le fogjuk vonni a konzekvenáit, meghajlunk a zsűri döntése előtt és akkor lemondunk az összeférhetlenségi bizottsági tagságról és mi ötvenen lemondunk a mandátumunkról! (Zajos helyeslés a szélső baloldalon.)

Ha én tudnám, hogy ezt a zsúrit erre hívja fel a t. előadó ur és a t. igazságügyi bizottság — mert tulajdonképpen egy ilyen zsúri erre hivatott — és ha tudnám, hogy majd levonják a verdiket konzekven-cióját, akkor én is oda szavaztam volna: de én meg vagyok győződve, hogy nem az az értelem vezette őket, hanem a netalán elítélés és büntetésbe vetett hitnek és reménynek érzete. Ezért nem szavaztam a többség véleményére és tisztelettel kérem az én különvéleményem elrogadását. (Élénk tetszés és éljenzés a bal- és szélső baloldalon.)

(Nyílt kérdés.)

Szell Kálmán miniszterelnök: T. képviselőhöz! (Halljuk! Halljuk!) Egy rövid nyilatkozat megtételére kérem a t. Ház szíves engedelmét. (Halljuk!) A királyi főügyész megkereste a képviselőházat, hogy bűnvádi eljárás tárgyává tegye az inkriminált cikket. A Ház utasította az ügyet az igazságügyi bizottsághoz. Az igazságügyi bizottságban a kormány azon álláspontot foglalta el, hogy ez a kérdés a Háznak a kérdése és ebben semmiféle prejudikáló álláspontot a kormány elgondolani nem kíván. (Helyeslés.) Én úgy, amint az igazságügyi bizottságban az igazságügyi miniszter ur tette, ezennel kijelentem, hogy a magam részéről ezt a kérdést olyannak tartom, amely egészen és teljesen a t. képviselőház mérlegelésének kérdése és én ebben a magam részéről a kormány nevében állást foglalni nem akarok. (Élénk helyeslés.) sem az igazságügyi bizottság véleménye ellen, sem mellette. (Helyeslés.) Határozzon a t. képviselőház teljesen aszerint amint ennek a kérdésnek bűnvádi uton való üldözését szükségesnek tartja, vagy nem. (Általános élénk helyeslés.)

Rakovszky István: Itt egy cikk jelent meg, amelyvel, ami a tényállást illeti, egy kis nunciuszal eltérve, tökéletesen egyetérték. Igenis, amit a *Népszava* írt, az igazság; nem igaz csak az az egy, hogy a bejelentést ötven esztől valamennyi összeférhetetlen volt.

Az igazságügyi bizottság azt kívánja, adassék meg a felmunkázás, hogy a megtörtént intézkedések és lépések a *Népszava* ellen megtörténtek. Én elgondolom az igazságügyi bizottság indítványát, de egészen más indokokkal fogva, mint önk. De ha a *Népszava* ellen akarunk eljárni, akkor el kell önknek járniuk egy liberális lap ellen is; sőt még nemrég a *Pesti Hírlap* is a Nádorkert szerencsés beteltekönyvére vése után egy cikket írt, amelyben rámutatott arra, hogy igenis nagyon sok ottan az üzérkedő szellem, nagyon sok ott azoknak a képviselőknak a száma, akik politikai befolyásukat kész aranyban váltják be. (Halljuk! balról.) A *Budapesti Hírlap* november 25-iki száma is így nyilatkozik, ami ellen nekem kifogásom — még egyszer ismétlem — nincs; meg is mondom, miért?

Engedjék meg, hogy én ebben a tisztelt kormányban a bűnöt is látom, hogy ennyire fejlődtek a dolgok. Az ellenzék és saját csekélységem, amióta a Háznak tagja vagyok, folytonosan és folyvást ráutalunk, sőt megmondom: fűldöztük azt a visszafelé ebben a tereben, amit a képviselői állás tekintélyével üzenek; mert én rák különös benyomást tett az, hogy én látom a főszereplő urat a hazafiságról itt beszélni, lelkézetni bennünket, azokat, akik a hazán élőkönnek. (Helyeslés balról.) Mozgás a jobb- oldalon. T. képviselőhöz! A kormányban a bűne ez, mert sok izben a bársonyszékéből adják ezt a rossz példát Magyarországban, kevés kivétellel, akiknek tisztelet. (Halljuk! Halljuk! balról.) Egy kormánypartii államiértünk a karrierje a bank, a bank a bölcső, a bank a koporsója, a bankon kezd, a bankon végzi. (Élénk helyeslés balról.)

Nézzünk a Házban körül és nézzünk körül az országban, ott vannak azok a nagy alakok a multban és a jelenben. Egy *Deák* Ferencnek volt rá tehetése és lett volna alkalm, de mindig távol tartotta magát, a jelenben is gróf *Apponyi* Albert. (Éljenzés a baloldalon.) *Szilágyi* Dezsdő. (Éljenzés balról.) *Hörandzsy* Nándor. (Éljenzés a baloldalon.) A közélet ezen tiszteletreméltó alakjainak van annyi tehetségük, van annyi hatalom és van annyi sokoldalú képzettségük és értékük is, hogy őket is a bankok megválasztották volna dus fizetés mellett és azt hiszem, nem a bankokon de rajtuk mult, hogy nincsenek a többiek társaságában.

De, ha tovább megyek, ott látom a különféle előadókat, a t. előadó urat sem véve ki, ott látom őket a legjobban elhelyezve vicinálisoknál, bankoknál, sőt egy igazán — el is mondtam ezt az esetet — szegénytelen lealázásnak veszem azt, hogy egy versenytűtás keletkezik, valahányszor egy dubbab fizetés- sel ellátott által megüresedik, hogy *Kornfeld* Zsigmond urnak, X. Y. urnak az előszobájában találodnak a képviselők hogy kapjanak aranyat és pénzt, hogy a tyűzűsüket még jobban fejthessék ki. (Igaz! Ugy van! balról.)

T. képviselőhöz! Feltettem magamban, hogy neveket nem említek fel. Én talán ezt a kérdést a politikai életre való kihatás szempontjából is ítélem meg. (Halljuk! Halljuk! balról.) És erre indít engem a „*Budapesti Hírlap*” tegnapi vezércikke, mely különös ellentétben áll azon cikkel, amely megjelent november 25-én (Halljuk! Halljuk!) és amely cikkben — bocsánatot kérek, t. miniszterelnök ur, hogyha tévedtem, — a miniszterelnök ur bársonykezét látom.

Szell Kálmán miniszterelnök: *Melyikben?*

Rakovszky István: A *Budapesti Hírlap* tegnapi cikkében! A *Budapesti Hírlap* *Összeférhetetlenség* cím alatt következők passzust hoz (olvassa): Miként az országos választások, úgy a vég- telen összeférhetetlenségi perpatvarok is eltörölheteti-

len szegényfoltjai maradnak a mostani országgyűlés- nek. Ha a képviselőháza névze lehetséges volna egy- általán a történelmi igazolás, ez csak az lehetne, hogy olyan volt, amilyet megérdemelt az a kormány, amely megválasztotta.

Körülbelül ugyanaz, ami a *Népszavában* áll, csak más szavakkal. A végén van aztán egy cikk, amelyben én olyan avis au lecteur-t látok és abba, t. mi- niszterelnök ur, mi, néppárt, a magunk részéről bele nem megyünk, mert abban egy a t. miniszterelnök ur politikai becsülete mint a t. volt nemzeti párt politikai becsülete angazsálva van. (Halljuk! Halljuk!) T. képviselőhöz! (Olvassa.)

Gondolja meg a néppárt és vele együtt a függetlenségi párt is (Halljuk! Halljuk!) hogy az ódiom rájuk fog hárulni, ha túlzott igazságait okot fognak szolgáltatói a kormánynak arra, hogy ha csak meg- torlasból is, léket ereszen egy felől a kormány-apparátus nyomásának a vasztaóknál, mástelől meg szem- met hunyjon az összeférhetetlenségi esetnek a kelle- ténél enyhebb elbírálásánál.

T. miniszterelnök ur! Én nem tételezem fel a t. miniszterelnök úrról hogy magát ezzel identifkálja; én ezért kijelentem itt, hogy ha a t. miniszterelnök ur azon okná ógyva, mert mi a helyest, a tisztességet, a jogost, a méltányost az ország érdekében követel- jük, a közigazgatási apparátust ránk ereszené, — amint ebben a cikkben igen jól kifejezte, — az ellenzékre és az összeférhetlenségi eseteknél szemet hunyina, én abban nem látok egyebet, minthogy a t. miniszterelnök ur *adott szavát megszegte*. (Élénk tetszés a bal- és szélső baloldalon.)

Szell Kálmán miniszterelnök: *De csak látná! De csak... ha...*

Rakovszky István: Igen; kérem, én úgy mondtam!

Szell Kálmán miniszterelnök: *Akkor mit impudál előre! Akkor előre ne impudáljon!* (Helyeslés a jobb- oldalon. Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.)

Rakovszky István: Kérem, t. miniszterelnök ur, tessék egy kicsit a hangban alább szállani, mert én is tudok azon a hangon beszélni! (Élénk mozgás jobboldalról.) Kérem Kubinyi Árpád urat, ha a Jelzőlog- Hitebankban van is alkalmazva, azért ne háborodjék olyan nagyon fel! (Mozgás jobboldalról.)

T. miniszterelnök ur, nekem van jogom ehhez, mert én tudom, hogy a t. miniszterelnök ur sugalmaz cikkeket a *Budapesti Hírlapban* és ha én minden rezervációval, minden tisztelettel feltételeken mondok valamit és adok itt elő, a t. miniszterelnök urnak nincsen joga azt értelmőből kiforgatni és könnyű ba- bérokkal egy kényes ügyben magát kivágni azzal, hogy én insznuálók, hogy gyvanúsok. A paktum egyéj pontja az volt, hogy az összeférhetlenségi törvény szigorítottassék.

Polonyi Géza: Ez így van!

Rakovszky István: A létező törvények megtar- tassanak és lojalis alkalmazásuk biztosítottassék, leg- súlyosabb erkölcsi betegségeink és a képviselői állás összeférhetlenségére vonatkozó törvény laza értel- mezéséből származó bajok orvosoltassanak.

T. miniszterelnök ur, csak egy perc előtt méltóztatott nekem azt mondani, hogy ne előlegezzek. Én nem előlegeztem most semmit, de a t. miniszter- elnök ur, lehet hogy akarata ellenére, már is nem tartotta meg azt, amit ígért, mert a törvény lojalisan nem hajtatót végre. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélső baloldalon.)

Attértek most magára erre a cikkre. Ismétlem, eltekintve attól, hogy a *Népszava* azt mondja, hogy valamennyi ötven összeférhetetlen volt, ami nem áll én tökéletesen egyetérték vele. Igenis igaz, hogy itten kép- viselő urak képviselői állásokat latba vetik a kormány- nál, latba vetik azon bankok, intézetek, vállalatok ér- dekeiben, amelyek őket semmiért — mert sem idejük, sem képzettségük nem lehet arra, hogy annyi vál- lalatnál állásokat egyszerre elvállaljanak, — fizetik. (Ugy van! Ugy van! balról.) T. Ház! Azok a gseit- telő nagyságos urak a hogy itt nevezve vannak, ci- nikus bátorsággal, a hogy itt írva van, előjönnek, s akárhány esetet tudok elmondani, ahol tudjuk, hogy ugy történt, hogy ók az egyes vállalatok érdekeit képviselik. Ezt nem én mondom, hanem ez közszájon forog.

Egy kis statisztikával is be tudom azt igazolni. (Halljuk! Halljuk! a baloldalon.) Nem fogok neveket megnevezni, ha nem kényszerítenek rá. Nézzük a vasuti statisztikát, amely nem pontos egészen, mert sokkal többen vannak, mint amennyien ott fel vannak tüntetve. Ötvenhat képviselő van a vasutaknál, mint előnkélfelügyelőbizottsági tag, igazgatósági tag hetven- hét állásnál jutalmazva. Egyetlen képviselő ur huszon- két állásnál van. (Felkiáltások: Ki az?) Ugy is tud- juk. A bankok és vállalatoknál 83 képviselő elnök, igazgatótanácsos, felügyelőbizottsági tag 193 állásban (Felkiáltások a baloldalon: Hallatlan!) Összesen 90 ember 270 állásban osztokodik. Egyik 27-nél, a másik 10-nél van alkalmazva. De ezen tíz közül egyetlen többet ér, mint a másik 27 összesen. (Der- ültetés.)

Kérem, t. Ház, megegyezethető-e az a tiszte- séggel. A t. képviselő urak fizetést kapnak azért, mandátumot vállalnak arra, hogy ide előjönnek, szor- galmasan dolgoznak, a nép érdekeit megvédik. Magya- rázza meg nekem az az ur aki állásban van, vagy az a másik, aki nagyon bususan fizetett 10 állásban van, hogy mikor talál ő időt arra, hogy a betérjeszt- tett törvényjavaslatokat át tanulmányozza, beszéldekre készüljön, hogy ő megtegye itt a bizottságokban a kötelességét és ha az ellenzékéről teáll valaki, ne csupán odaüljön a t. miniszterelnök ur háta mögé s a tejjével bölintson és mondjon igent, vagy nemet, hanem mérlegelje és fejtsse ki érveit is.

Ma az az illető képviselő ur nagyon kényes helyzetben van, mert a t. miniszterelnök ur nem mondott sem hidegöt, sem melegöt, hát most majd hogy indokolja meg az ő álláspontját? (Mozgás jobb- oldalon.) Nem a miniszterelnök úrról beszéltek, a kép-

viselő urat értem. (Halljuk! Halljuk!) Idejőn szavazni t. Ház és nem is tudja miért, de ezen időben bankja- ban sem teljesítheti azt a szolgálatot, amelyre hivatva van; ott is csak az a hivatalnok jár el, ő tehát itt is huz fizetést és nem teljesíti kötelességét; ott is huz fizetést és nem teljesít tiszteességes szolgálatot, amár lehet, hogy nagy előnyököt biztosít a bank számára. De ez, gondolom, a tisztességgel nem egyeztethető meg.

T. Ház! Azt mondtam előbb, hogy „ezen meg- bízhatatlan összeférhetlenségi bizottság.” Három vál- lalatot hozok fel, amelyek a törvényben körülírt felté- teleknek megfelelnek, de azok, akik ezen vállalatoknál állásokban vannak, akár mint előnkők, akár mint igazgatók s felügyelők stb., nem lehetnek a képviselő- ház tagjai. Ezek: az *Adria* (Ugy van!) a szélsőbal- oldalon, a *Paragon* és a *Waggon-kölcsönző*. És én kér- dem a t. kereskedelemügyi miniszter urat, hogy tür- heti ő ezt (Halljuk!). hogy ezen vállalatok továbbra is huzzák a kedvezményeket, miután törvénybe ütök- zik az, hogy országgyűlési képviselők képviseljék e vállalatokat? Itt van, t. Ház, a legszebb, az *Adria*. Az *Adria* szerződéséig 250.000 forintnyi segélyt huz, amely most már 570.000 forintra emeltetett fel. Ezen segély fejében bizonyos kötelességeket kell teljesí- tennie. Az *Adria* ez idén 449.506 forint tiszta jövede- lemmeel zárta le számadásait és itt benn fog szere- pelni az 570.000 forintnyi szubvenciónak is tetemes része. Az *Adria* szerződésének minden egyes pontja ugy van fogalmazva, hogy a kormánynak ellenőrzési joga van.

T. Ház! Tudomásom van róla és a t. kereske- delemügyi miniszter urnak is tudomásul kell bírnia arról, hogy az *Adria* nem tartja be azon járatokat, amelyekre a szerződés értelmében kötelezve van. (Mozgás a szélső baloldalon.) A t. kereskedelemügyi miniszter urnak is tudnia kell, hogy nemzetközi meg- egyezések folytán bizonyos járatu hajóknak bizonyos tonnatartalommal, bizonyos szerkezetű gépekkel kell ellátva lenniök. Mindez nincs meg az *Adriánál* (Igaz! Ugy van!) a bal- és szélső baloldalon.) És én a t. ke- reskedelemügyi miniszter úrról nem hallottam eddig, hogy beszüntette volna a szubvenciót, amelyet havon- kint utalnak ki. Miért? Mert itt vannak azok, akiktől — nem tudom, joggal-e vagy nem joggal — az egész kormány fél s akiktől az a kormánybiztos ur mindenesetre fél. (Ellentmondások jobboldalról.) Ha nem fél, akkor t. kereskedelemügyi miniszter ur, oly binős és lelkiismeretlen könyelműség a szegény adózó polgá- rok adóffélreit ezen urnaknak szubvenciólására for- dítani, (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélső baloldalo- lon.) hogy ezt az eljárást a t. miniszter ur lelkiismo- rettel nem védheti meg.

T. Ház! Itt mondom, — nem nevezek meg senkit — a kormánypárt korifeusai, a jövendő idők miniszter-esemétei vannak alkalmazva. (Derültetés a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Hol!?) Az *Adria*- nál. — A második vállalat, a *Paragon* is a t. keres- kedelemügyi miniszter ur felügyelése alatt áll, és az ő reszortjába tartozik. Ez hírlapelésűtést és hird- detést monopolizál. T. kereskedelemügyi miniszter ur, ez egy szerződés. Hol van a t. képviselő ur, akieztért fizetést huz, álljon fel és igazolja, hogy nincsen szerző- dése a miniszterrel és hogy ezt a fizetést nem azért kapja, hogy a befolyásával arra hathasson, hogy... (Egy hang jobboldalról: Ki az?) Kérem, kormánypartii képviselő, keressék ott maguk közzöt, megtalálják. (Zaj és mozgás jobboldalról.)

Műnich Aurél: *Én vagyok, majd válaszolok ró!*

Rakovszky István: Nagyon köszönöm a t. kép- viselő urnak, hogy jelentkezett, ezt azonban nem lelkiismerete megnyilatkozásának tekintem, hanem tulajdonítom annak, mert azt mondom, hogy jövén- dőbeli miniszter-esemete. (Derültetés.) T. kereske- delemügyi miniszter ur, kérmék feleletet arra, mert ez nagybecsű lenne, ha ország-nílág előtt megcáolna és azt mondaná, a waggonkölcsönző társaság szerződési viszonyban van-e a magyar állammal? (Felkiáltások balról: *De még mennyire!*) Igen vagy nem, t. minisz- ter ur?

Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter: *Az államvasutakkal!*

Rakovszky István: Az államvasutakkal? Hát az államvasutakra nincsen semmi ingerenciája a t. mi- niszter urnak nincsen semmi köze hozzá? Kérem erre vonatkozólag a törvényjavaslatot mielőbb betér- jeszteni. (Derültetés balról.) T. képviselőtársam, tehát méltóztatott hallani, hogy igenis szerződéses viszony- ban van és t. összeférhetlenségi bizottság a korona- tanura hivatkozom és most méltóztatassék ielállani és megcáolni a t. kereskedelemügyi miniszter urat és engemet is, hogy nekem nem volt igazam, mikor azzal az enyhe és gyenge kifejezéssel ítétem, hogy megbízhatatlan a bizottság.

Én a közéletnek megtisztulását várom; örülni fogok szivemből, ha a „*Népszava*” felmentik és épp azért, hogy azt lássam, hogy önk nem akarják megszavazni, mert nem merik megszavazni az igaz- ságügyi bizottság jelentését, mivel félnék az esküd- tektől: én, aki nem félek, mert érintetlen vagyok, elfogadom a bizottság jelentését. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbalalon.)

(A miniszterelnök beszéde.)

Szell Kálmán miniszterelnök: T. képviselőhöz! (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) Arra nézve, a mi felett a képviselőház határozati hivatva van (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.), volt már szerencsem elmondani nézetemet, illetőleg megjelölni állásfoglalásomat. Magáról az incompatibilitás kérdé- séről pedig, amely ma napirenden nincs, bővebben nyilatkozni, vagy egyáltalán nyilatkozni most nem kívánok. (Mozgás a bal- és szélsőbalalon. Felkiáltások: Ez az! Nem mer!) mert azt tartom és azt hiszem, hogy az ily kérdések nem ily...

Leszkay Gyula: Ez a legkényelmesebb!

Szell Kálmán miniszterelnök:... Tessék meg- várni a konkluziót; mondom, nem ily modorban, egy incidens által kissé felhevült levegőben (Zaj a bal- és

szélső baloldalon.) nem ily téma alkalmából vitathatók meg nyugodtan és tárgyilagosan. Ez a kérdés maga érdem szerint vizsgálódó, nem konkrét vádak, vagy konkrét esetek alkalmából. Azt hiszem, nem ily incidens alkalmából kell az inkompatibilitásról határozni, még a kérdést fejtegetni sem célszerű, mert preokkupáló állást tartalmazhatnak a fejtegetések, amelyek a kérdés okos, célszerű, az ország érdekében lévő megoldására a Ház méltóságának és a képviselő függetlenségének megővására nem fognak vezetni. Ezt a kérdést elotlogatás nélkül, szenvedély és gyűlölködéstől mentesen kell tárgyalni. (Ugy van! jobboldal.)

Fenntartom azt, hogy e kérdésről igenis teljes határozottsággal fogok szólni annak idején. A miért most szót emelek, annak az oka (Zaj a szélső baloldalon.) hogy a t. képviselő ur előtt megokoltam azt a közbeszólást, amelyet ő indokoltan idegességnek tulajdonít. (Halljuk! Halljuk!) T. Ház! Most már közel két esztendő magatartás és tapasztalat az, amelyre hivatkozhatom, midőn azt állítom magamról, hogy nemcsak ezen Ház tárgyalásai közben, de azokon túl is, pedig talán néha volna okom rá, idegességet nem tanusítok soha. (Ugy van! jobboldal.)

Ha valami lakozik bennem, ami a közügyek vezetésére talán némileg alkalmassá tesz, ha egyébe tehetőségem bennem nincs, azt az egyet vindikálom magamnak, hogy nyugalmat, fölfogásom egységűséget sem egyes esetekben, alkalomadtán pillanatnyilag, átmenetileg, sem pedig tartósan el nem veszem. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) És ha közbeszólítom, amit vajmi ritkán teszek, közbeszólítom egy jogon, azon a jogon, amint joga van e Ház minden tagjának és mindenkiné, ha magát személyesen érintve érzi. Ne méltóztatassék tehát a t. képviselő urnak — habár nem tette kirívó éllel és drasztikusan, ezt elismerem — de mégis oly észrevehető éllel szólni: akkor meg fog közbeszólást tőlem hallani. A mi pedig a hangot illeti, én azon a hangon beszélek, amint hozzászólnék. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Ha a t. képviselő ur más hangon szól, más hangot fog tőlem hallani. Azzal a hanggal szemben hasonlóval élek.

Rakovszky István: A „Budapesti Hírlap” szolt. (Zaj.)

Szóll Kálmán miniszterelnök: A t. képviselő ur a kifejezéseiben, a hanghordozásában oly modort és metódust használt melyet én hasonlóval kell, hogy viszonyozz és viszonyozni fogom mindig és ott szemben fog találni a képviselő ur mindig. Most meg fogom magyarázni, hogy miben találtam azt az élt és talán meg fogom gyógyítani a Házat, hogy még sem olyan egész ártatlan az, amit a képviselő ur olyan ártatlan mezből akar odaállítani és amiért ő panaszkodik az én állítólagos idegességem felől. Most sem vagyok ideges, közbeszólásomban sem voltam az; csak vissza kellett rögötni utasítanom, ami beszédjében személyesen érintett és higgye el a t. képviselő ur, most is, amikor beszélek, talán nyugodtabb vagyok, mint a t. képviselő ur, amikor már nem beszélek.

A tényállás a következő: A tisztelt képviselő ur írolvas egy cikket a Budapesti Hírlapból és akkor azt mondja, hogy ebben a cikkben meg van fenyegetve az ellenzék. Aztán hozzám fordul és azt mondja, hogy ebben a cikkben alighanem a miniszterelnöknek bársonykeze van. Hát, hiszen a fenyegetések ritkán szoktak bársony kézzel történni, én azonban sem keztűs, sem keztűtlen, sem bársonyos, sem bársonyitalan kézzel tenyegtetni nem szoktam. Ha erről van szó, talán inkább visszairdíthatnám a dolgot és a t. képviselő urnak má felépésében — egyébe fellépéseiről nem is beszélek — nem egy momentum talánék, mely jobban hasonlít a tenyegteshez, mint egyik tojás a másikhoz. (Zaj.) Ha már most valaki azt mondja, hogy ebben a cikkben fenyegetés van, és úgy folytatja: ha már most a miniszterelnök lenne az, aki ezt tenné — kimondata ugyan, hogy tenné, de előbeocsátja, hogy ezen cikkben az én bársonykezem van benn és azt mondja, hogy én informálni szoktam a lapokat és ez is valószínűleg én sugalmaztam, — ha az a tenyegtes bekövetkezésként megszegném szavamot: bocsánatot kérek, ha ebben nincsen imputáció és sértési szándék, akkor én magyarul nem értek és akkor senki se ért magyarul, aki ezt hallja. (Igaz! Ugy van! jobboldal.) Aljlon helyt a képviselő ur és én is helyt állók azért, amit mondok. A t. képviselő ur nekem nem akarta imputálni és az imputáció mellett azt akarta azután konkluzióként felém fordítani, hogy akkor én megszegném szavamot. En annyit mondhatok a t. képviselő urnak, hogy én a Budapesti Hírlapnak azt a cikket sem nem írtam, sem nem irattam, sem nem sugalmaztam. (Helyeslés.)

Rakovszky István: Helyes!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Elolvastam akkor, mikor megjelent és mikor tudomásul vettem róla és figyelmeztetlek rá. A Budapesti Hírlap egy oly tekintélyes, oly nagy állással bír és oly független lap, melyhez én nem is akarok, nem is tudnék hozzájárulni. Nem is akarok, mert ez nem metódusom. Nem is engedné az a független lap, hogy valaki hozzájáruljon. A t. képviselő ur ok nélkül csak nem mondta, amit mondot; egy prepozícióval, kondícióval, a haval kísérte ugyan, — a feltételezés szokásos haval — de akár a ha val is azt mondani a t. képviselő urnak, hogy én ebben, vagy ebben az esetben megszegném szavamot, azt sem a t. képviselő urtól, sem senkitől nem fogadnám el. Engem még tudva szőszegésen nem kapott senki, nem is fog. (Helyeslés a jobboldal.)

Rakovszky István: Hát a paktum?

Szóll Kálmán miniszterelnök: Bocsánatot kérek, ezt sem prepozícióval, sem a nélkül odaállítani ne méltóztatassék.

Azt, amit ígértem, meg is fogom tartani. (Fel-

kiáltások a szélső baloldalon: Mikor? Hogy mi annak a cikkirónak a véleménye, ez az ő dolga (Zaj), arra feleljen az a cikkíró. (Halljuk! Halljuk!)

Ami pedig az én álláspontom, azt én nem most először mondtam ebben a Házban és most be fogom bizonyítani, hogy azt amit megmondtam, meg is tartottam, sőt be fogom bizonyítani a t. képviselő ur előadására nyomán. A képviselő ur vádjá engem megérsőtlet megacélozott, mert azt mondja, már most sem tartotta meg a szavát. Bocsánatot kérek, tisztelettel, de határozottan mondom, hogy ezt nem fogadom el, mert bizony én megtartottam szavamot, mert amit a képviselő ur az alatt ért, az nem eszisztál. A t. képviselő ur tévedésben méltóztatik lenni. A képviselő ur, hogy bizonyítsa maga mellett, azt mondja, hogy a paktum egyik pontját az is képezte, hogy az összeférhetlenségi bizottság másképp fog eljárni ezután, mint eddig, a törvényt így, vagy úgy fogja alkalmazni. A képviselő ur azt a paktumos okiratát aláírta el is olvasta, jelen is voltam, mikor elolvasták előtte, de a képviselő ur elfelejtette, mi van abban a paktumos okmányban. Abban a paktumos okmányban ez benne nincs, abban az okmányban, mely akkor közéken ígortog — szeretném, ha itt volna, de talán eszembe fog jutni és nem fogok hibázni — a következő megállapodások voltak, melyek pártközi egyezményt képeztek: először az, hogy megtörténik az elnökválasztás. Azután megtörténik a budget-provizórium megszavazása. A horvát provizórium elintézése, az Ausztriával fennálló viszony fenntartására vonatkozó provizórium megszavazása; megtörténik a budget tárgyalása megtörténik az Ausztria és Magyarország közt fennálló viszonyok szabályozására vonatkozó előterjesztések tárgyalása akadály nélkül, melyek 1907-ig stabilizálják a viszonyt, megtörténik a kuriai bírósági törvénynek tárgyalása és a házszabályok revíziója. Ezek voltak konkrét tetelekkel megállapítva azokban a megállapodásokban, egyéb nem volt és kijelentem a t. képviselő ur előtt és gondolom, nem fog megcáfolni, hanem talán mellettem fog tanuskodni, őt hívom fel tanul, őt, önönmagát, hogy akkor, mikor azokat a tárgyalásokat olytalattam, és folytattam abban a minőségben, amelyről a t. képviselő ur tud, amelyben folytatnom kötelességem volt, amelyben folytatnom nem volt kelemetes dolog, nem is én kívántam, de vállalkoztam rá, mert kötelességem volt, a korona megbízásából (Igaz! Ugy van! a baloldalon); akkor azokban a tárgyalásokban én határozottan kijelentettem, — itt van az én t. barátom, Szilágyi Dezső; tanuságot tehet ő is arról, — hogy az előző tárgya áásokban az ellenzék még a most elsorolt pontokon kívül még más sok mindentéle pontnak felvetését kívánta: választási cenzus kérdését, szolgálati pragmatikát, nyugdíj-törvényt, vicinális vasuti törvényt stb., már most én ezeknek a felvetésüket ellenzem.

Erről tanuságot tehet mindenki, ki résztvevett a tárgyaláson. Nem lehet e felett nevéni, mert okmányok állanak itt és ilyen írták tanusága. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Kormánypartiak!) Itt vannak Horváthy és mások az ellenzék urak közül. Felhívom tanul Molnár János urat, Rakovszky urat, magát Polónyi urat is, telhívom Kossuth Ferenc urat, Győry Elek urat, — nem mondtam én mindig, mikor rájöttünk arra, hogy miktet fogadok el a megállapodás pontjait, hogy én ezeket a pontokat a magam részéről el nem fogadom és a megállapodások közé felvenni nem fogom semmiféle előírását annak, hogy én miképpen fogok kormányozni, semmiféle pártközi megállapodások és pontozatok tárgyára nem teszem és nem fogom tenni. Ismernek, akik ismernek, támogatnak, akik biznak, megtámadnak, akik meg fognak támadni, bizmatlanok, akik nem biznak, de én annak a programnak aláján, amelyet önmagam ki fogok fejteni és ezen program keretében felállítandó kérdésekben fogom az én politikai működésemet konstruálni. (Igaz! Ugy van!) Nem hagyok magamnak ezen most elősorolt, az akkori helyzet szemlélésére okvetlenül szükséges kérdéseken kívül, semmi egyebet prosztribálni. Ott van például Polónyi és Kossuth Ferenc képviselő ur, akik követeltek tőlem a cenzus leszállításának a kérdését követeltek tőlem, mondom, még 10—12 egyéb kérdést is. En mindazoknak megállapodászerző pontozatokba foglalt, egyezmény-szerű megállapításába nem egyeztem bele, hanem azt mondtam, hogy én programomat ki fogom fejteni és azt amit a programomban helyesnek, jónak, önön meggyőződéseim szerint teendőnek és telveendőnek tartok, azt felveszem, egyebet pedig nem veszek fel. Ez így történt, okmányilag tudom bizonyítani. (Helyeslés a jobboldalon.)

Es most egyet teszek még hozzá, nem azért, mintha ez a t. képviselő ur által elmondottak folytán lenne szükséges, de azért, hogy egészen klarifikáljam a kérdést. En már egyszer kijelentettem és kijelentem még egyszer, hogy azokon az írott megállapodásokon felül, amelyek közéken írogatok és amelyeknek tartalmát elmondtam semmiféle, sem titkos, sem nem titkos, sem dologi sem elvi, sem személyes, sem nem személyes úgymen nem paktáltam. (Tetszés a jobboldalon. Zaj és elmentmondások a szélső baloldalon. Felkiáltások: Ez nem áll!)

Nem önök vádoltak... (Zaj és felkiáltások a szélső baloldalon: Nem áll! Nem így van! Halljuk! Halljuk! jobbról.)

Nem mondom, hogy önök vádoltak... (Nagy zaj a szélső baloldalon.) Vádoltak és gyanúsítottak ezen a Házban kívül. (Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Rakovszky István: Ott voltak személyi kötelezettségek is! (Zaj a bal- és szélső baloldalon.)

Szóll Kálmán miniszterelnök: Személyi kötelezettségek? Azokat érli, amiket a programomban kifejtettem és itt a Ház előtt nyíltan elmondtam? Más nem volt egy sem. Tessék felhozni, miylenek! Abszolúte semmiféle személyes kötelezettsége soha bele nem mentem. Soha semmiféle. (Élénk tetszés és éljenzés a jobboldalon.) Annak pedig, aki ezt állítja már aztán igazán a kötelezés, hogy bizonyítsa is, mert én soha semmiféle személyes és nem személyes kötelezettségekbe bele nem mentem; (Helyeslés a jobboldal.) de nem is kértek tőlem (Halljuk! Halljuk!) Bocsánatot kérek, hiszen a pártközi állapotnak orvoslásáról és a békeknek helyreállításáról volt szó. De mi egyebet is követeltek volna tőlem, mint azon kérdéseket, amelyeket írásba foglalva akkor közölték az illető egyezkedő felekkel? En azokból kiszedtem azt, amit elmondtam és amiben egytől egyig megállapodás történt. A többire nézve pedig nyíltan megmondtam, hogy azt fogom a programomba felvenni, amit szükségesnek tartok, egyebet semmit sem. (Tetszés a jobboldalon.)

Most már rátérek arra, hogy mi van abba a programba felvéve? En felvettem programomba (Halljuk! Halljuk!) egy pár olyan tételt is, amely azokból a kormányzati és törvényhozási pontozatokban volt, amár nem akképpen formulázott alakban; (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) de nem azért, mert azok megállapodás tárgyát képezték, hanem azért, mert az én meggyőződésemet és az én intenciómat adtam vissza. (Élénk helyeslés a jobboldal.) •Esz így felvettem az inkompatibilitási törvényt is, a vicinális vasuti törvényt is... látják, rátérek, mint értenek önök közbeszólásaikban személyes kötelezettségek alatt. (Egy hang a szélső baloldalon: Nem arról van szó!)

Programomnak — melytől volt véletlenül a kezemből, az asztalom föléjéből vettem elő — nem egy helyét fogják találni, anol egy és más ilyen elszórt kérdést beleszartam, de nem azért, mert azok paktumot képeznek, hanem, mert azok az én politikai működésemmel és irányomnak részét képezik. (Élénk helyeslés a jobboldal.) Felvettem... (Zaj a baloldalon. Felkiáltások: Mit?) Tessék csak bevárni a végét, akkor meglátják, hogy mikből állnak azok az elválatott kötelezettségek.

Felvettem az inkompatibilitási törvény folyamatban levő revízióját is, amit én teljesíteni akarok és itt jutottam el ahhoz a vádhoz, hogy miben nem tartottam hát meg a szavamot. Nem taláink semmit. Örülök, hogy hallottak most már. Azt én nem mondtam, amit nem is mondhattam, mert ismerem a házszabályokat, tudom, hogy e Ház független bírósága itél a bejelentett esetek felett, hogy én azt befolyásolom így vagy amugy; ezt én nem mondtam, nem is mondhattam. Hanem igenis mondtam, hogy revideálni fogjuk a törvényt és ezt a szavamot meg nem szegtem, de megszegnem eszemágában sincsen, amint a t. képviselőháznak kebelében már októberben, éppen Rakovszky képviselő ural szemben kijelentettem. Hiszen nem telt le még ez az országgyűlés és én ígértem, hogy ezen országgyűlés alatt a törvény revideáltatni fog, amint hogy fog is.

A t. képviselő ur előtt, bocsánatot kérek, nem titok, hogy én ezt megmondtam. Kérdezze meg az ő szomszédját, hogy ennél többet is mondtam. Aki engem magánaton itt megkérdeztek, hogy mikor akarom ezt a revíziót teljesíteni, azoknak azt mondtam: a Ház el van most foglalva a budgettárgyalással, mindenféle más aktuális kérdésekkel, olyanokkal, amelyek tárgyalását a Ház ökonomiája megköveteli és amelyek elintézése az ideki esztendő penzumainak elvégzésére feltétlenül szükséges.

Olay Lajos: Ugy van!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Mondtam, hogy a mint a belügy tárca költségvetése letárgyalatik, azonnal kérni fogom a bizottság elnökét...

Olay Lajos: Ez igaz!

Szóll Kálmán miniszterelnök: ... hogy hívja össze a bizottságot és én kötelezem magamat, hogy ez az országgyűlés addig szét nem megy, amíg azt a törvényjavaslatot el nem intézzük. (Zajos helyeslés a jobb- és baloldalon.) Kérem, nem most válaszolom ezt Rakovszky képviselő urnak, hanem mondtam ezt azokon az urnaknak, akik engem megkérdeztek. Tessék megkérdezni Justh Gyula urat, tessék megkérdezni Olay Lajos urat.

Olay Lajos: Ugy van!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Hát akkor, mikor a képviselő ur ezt tudhatta volna, de különben is a Házban is megmondtam, akkor — bocsánatot kérek — engem sem palástoltam, sem nem palástoltam, sem kisebb vagy nagyobb hanggal, sem nyíltan vagy titkosan, semmiféle szőszegéssel vagy sző meg nem tartásával valódni ne méltóztatassék. (Zajos helyeslés a jobb- és baloldalon.) Ez ellen én határozottan tiltakozom. (Hosszantartó zajos helyeslés és tetszés a jobb- és baloldalon.)

(Személyes kérdésben.)

Légrády Károly: T. Ház! (Zaj a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk!) Rakovszky t. képviselő-társam temperamentumos, sőt éles beszédében rém célozt midőn a Nador-kézt megvételéről és bekebelezéséről szólt. Réim célozt azon irányban, mintha képviselői állásomat illetéktelen előnyök elnyerésére használtam volna fel.

Engedje meg a t. Ház, hogy egyszerűen és röviden a tényállást előadjam.

A Nador-kézt ezelőtt tizenkét esztendővel vettem meg, sokkal drágábban és sokkal súlyosabb feltételek mellett, mint a hogyan az állami javak eladatni szoktak. (Zaj a szélső baloldalon.)

Szájpadlás nélküli fogak.

Fülszögessé tesszik az inylemez használatát. A szájból kivenni most kell, nem is lehet. Számos elismerő levél. Jótállás.

Wellner Gyula

speciálista a szájpadlás nélküli műfogak készítésében
VI. kerület, Andrássy-út 38. szám.

Rakovszky István: Mit adott érte? (Zaj jobboldal.)

Légrády Károly: Megvettem tizenkét évvel ezélt, amidőn még képviselő voltam, mert csak hét évvel később választották meg képviselőnek. Ez az egyszerű tény. Különböztetnem kérem, hogy én semmiéle banknak, semmiéle részvénytársaságnak sem igazgatósági, sem felügyelőbizottsági tagja nem vagyok.

Bartha Miklós: Mit adott a Nádor-kerített? (Nagy zaj, Elnök csenget.)

Légrády Károly: Kérem, tessék hozzá fáradni, majd megmutatom! (Zaj.) Az különben nem az önkök dolga.

Bartha Miklós: Az egész ország dolga! (Zaj.)

Légrády Károly: Tessék engem megkérdézni, én megmondom minden egyes képviselőnek, kimutatom hogy miképpen vettem. (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Egyéb szólni valóm nincsen, mert közbeszólásokra felelni nem kedvem nincs, sem pedig arra köteles nem vagyok. Egyszerűen kijelentem, hogy minden egyes képviselőtársamnak ez ügyre vonatkozó minden kérdésére meg fogom mutatni az okmányokat.

Bartha Miklós: Ez nem privát ügy! (Nagy zaj.)

Légrády Károly: Ismétlem — és ezzel be is fejezem, — hogy én nem vagyok semmiéle részvénytársaságnak, semmiéle banknak igazgatósági tagja, engem tehát ne tessék gyanúsítani.

Műnincs Aurél: (Halljuk! Halljuk!) T. Ház! Valóban nagyon restellem, (Derűltség barlól. Halljuk! Halljuk! Elnök csenget.) hogy igénytelen személyemet érdekli ügygyel kénytelen vagyok a t. Ház előkerülni és a megtörtént provokáció folytán a Rakovszky István t. képviselő ur által elmondottakra reflektálni. Meg kell azonban ezt tennem, mert kötelességem, hogy Rakovszky István t. képviselő urnak elmondjak itt a Ház előtt megfogalmam, amennyiben ő többek között a „Paragon” nevezetű hirdetését társulatot említette fel, mint amely társulat igazgatóságában levő képviselő inkompatibilis voltának. Hat Rakovszky t. képviselő ur a „Compass”-t bármennyire is tanulmányozta, nem jól tanulmányozta. Kijelentem, hogy én a „Paragon” hirdetését vállalatnak felügyelőbizottsági, de nem igazgatósági tagja vagyok. (Felkiáltások balfelől: Az mindegy!) Már pedig tudjuk, hogy a felügyelőbizottsági minőség az összehírdetési törvényben sohol sincs megnevezve, mint olyan, amely nem volna a képviselővel összeegyeztethető. Ennélfogva Rakovszky képviselő urnak ellenem felhozott inkompatibilitása éleltek, mert az összehírdetési bizottság ezt máris ezen az alapon kimondta.

De nem akarok egy pillanatra sem azon súlyos gyanúsítás vagy vád alatt állni, hogy én valaha képviselői állásomat olyan célokra használtam volna fel, amelyek nem tiszta dolgok és amelyek miatt az egész t. Ház színe előtt felelni föl nem jelenhetek meg. (Ellenmondások a szélső baloldalon. Felkiáltások: Nem arról van szó!) Boesánatot kérek, ha támadnak, ha vádolnak, legyenek kegyesek és hallgassanak meg egy pillanatra! (Halljuk! Halljuk!)

A Paragon hirdetését vállalat szerződése lejár: megjegyzem előzetesen, hogy ezen hirdetés vállalat főkönyvének háromnegyed részét már elvesztette. Ismétlem, hogy most lejár a vállalat szerződése. Összes ténykedés az volt, hogy a kereskedelmi miniszter urhoz kérdést intéztem ezen szerződés meghosszabbítása tárgyában. Az igen tisztelt kereskedelmi miniszter ur a lehető legkorrektebbül, amint nem is lehet másként, azt mondotta: lejár a szerződés, új pályázat lesz hirdetés és annak alapján lesz a hirdetés szerződés megkötendő. Ha tehát, t. képviselőház, valaki ebben a működésben inkompatibilitást lát, ám vessen követet rám.

Végül pedig, t. Ház, kijelentem a magam részéről, hogy igenis több pénzintézet, iparvállalat igazgatóságában foglalkozhat hegyet; itt a Házban kijelentem azt is, hogy a meddig a t. Ház nem fog szabályzatot alkotni, mely szerint nem lehet képviselő, aki nem született milliókkal. (Nagy zaj és ellenmondások a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! Elnök csenget.) hogy a képviselői állásra bizonyos prerogativákkal és előnyökkel születni kell és hogy csak az foglalhatja el helyét a Házban, akik ilyen velük született privilégiumokkal dicsekedhetnek. (Ellenmondás és zaj balfelől.) mindaddig büszke leszek rá, (Zajos ellenmondások a szélső baloldalon. Helyeslés jobboldal.) hogy közzegadással téren épp úgy, mint bármely közterem működhetem és csekély személyemet érvényre juttathatom.

Provokálom azonban úgy Rakovszky István t. képviselőtársamat, mint mindazokat, akik engem most nem akarnak meghallgatni, hogy vizsgálják meg az én életemet reggeli estéig: találnak-e kifogásolni való működésemben? Nincsen okom szégyenkezni egy cseppet sem bármely tettemért. (Egy hang a baloldalon: Nem arról van szó!) Az én életem nyitott könyv; de hogy ha itt gyanúsítják az embert, akkor azt nem lehet egyszerűen zsebre venni és megjegyzés nélkül hagyni.

En utóból is kijelentem, hogy igenis tagja vagyok több vállalatnak és pénzintézetnek.

Rakovszky István: Kérem!

Műnincs Aurél: De oda nem jutottam a kormány kezéből. Képviselői állásom olyan független, mint bárkié a Házban. Én nem a kormány kezéből kaptam állásomat, hanem az illető faktorok állítottak engem oda, ahol működni kedves kötelességemnek tartom és tartani fogom. (Helyeslés a jobboldalon.) Ha pedig valaki ebben inkompatibilis vagy becsmérlendő dolgot lát, ám dobjon rám követet. Én ebbeli működésemben nem zavartatom magam. (Helyeslés a jobboldalon.)

Apáthy Péter: T. képviselőház! Rakovszky István t. képviselő ur azt méltóztatott mondani, hogy az összehírdetési bizottság megbízhatatlan. Csü-

pán erre az egyetlen dologra akarok reflektálni és ezért engedje meg a t. Ház, hogy személyes kérdésben felszólalhassak.

Tudvalevő dolog az egész t. képviselőház előtt, hogy az összehírdetési bizottság a képviselőház többségének bizalmából van megválasztva annak bizalmából van felruházva azzal a joggal, hogy itélkezzen függetlenül.

Rakovszky István: A törvény szerint!

Apáthy Péter: Mídon itéleteit meghozza, ezen itélőhatóságok mindenre saját meggyőződése, saját lelkiismerete szerint sérgédkozik mindenki, aki abban a bizottságban részt vesz. Azt hiszem hogy a parlament ezen bírósága épp úgy megkövetelheti, mint az ország bármely bírósága, hogy az ő határozatai tiszteletben részesüljenek. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Ellenmondás a bal- és szélső baloldalon.)

Rakovszky István: Ha megérdemli! (Nagy zaj.) Én sem tisztelem!

Apáthy Péter: Éppen azért legyen megnyugodva a t. képviselő ur, hogy egyetlen tagja sem ennek a bizottságnak, aki ne bocsátana szót talán meg is közölni ha ezt a nehéz feladatot válláról leveszi. (Helyeslés a jobboldalon.) De mindaddig, amíg ennek a parlamentnek többsége kívánja, kötelességünk helyüket megállni és ére nem lépni és saját lelkiismeretünk és saját meggyőződésünk szerint itélkezni. Azt azonban nem engedhetük meg senkinek, hogy a bizottságot megzavarnak vagy megtámadhassa. Én azért a t. képviselő ur vádait határozottan visszautasítom. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Olay Laos Deak Ferenc világosan azt mondta, hogy a sajtószabadság azon fordul meg, hogy igazat mondani szabad a Népszavának — hangja bár túlhangzott — igazab van. Baffly milliókkal hozta össze többséget, az inkompatibilitási bizottság pedig részrehajlóan járt el. Ezeket áldotta a Népszava. Szólanak tudomása van, hogy egy esetben a bizottsági tagok lelkiismerete is telindult: megsemmisítették ki az össze írdetési jogot. Támadja az inkompatibilitási bizottság s azt tartaná helyesnek ha az összehírdetési esetek megbírálását a Kuria bírná. Elfogadja az igazságügyi bizottság jelentését, mert bizik az esküdtékben kis, ha becsületese emberek felmentik a „Népszava” cikkíróját.

Gajári Ödön: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) Rakovszky István t. képviselőtársam, akivel gyakran volt már szerencsém szemben állni, az ő szokott szemléseivel és ügyességével úgy állította fel ezt a kérdést, hogy csakugyan nagyon meg kell fontolnom mikor szavazatomat kivonom indokolni hogy ne tereszkegjen túl azon a szűk körön, amelyet magam elé szabok azért, t. képviselőtársam egyuttal nem inkarkodott a személyes invectivák fullánkjaival sem, mindazokkal szemben, akik valamely intézetnél a közzegadással élelten állást foglalnak el. (Halljuk! Halljuk!) Én nyíltan bevallom, számos intézetnek vagyok igazgatósági és felügyelőbizottsági tagja és nem tartom magam inkompatibilisnek sem az inkompatibilitási törvény alapján, sem azon sokkal szigorubb törvény alapján sem, amelyet magamra nézve mindig kötelezőnek tartok: a lelkiismereti inkompatibilitás alapján. (Tetszés jobboldal.) És ezért kérek néhány megjegyzésre szót és türelmet a t. Ház minden részéről, még azok részéről is, akik talán az én felszólalásomat cinikus vakmerőségnek tekintik, mint ahogy erre utalt Rakovszky t. képviselőtársam.

Rakovszky István: Egy cikkben volt ez a kifejezés! Idezet volt!

Gajári Ödön: Még annak dacára is, hogy cikkemben előrevetek árnyékot annak, hogy kizárják azon férfiakat, akik inkompatibilis hírbé kerültek, kell, hogy ezen nagyon fontos politikai kérdés megvitatásához én is néhány szóval járuljak. (Halljuk! Halljuk!)

Mikor a tárgy napirendre kitűzettel, én a Házban azon elhatározással jöttem, hogy joggyűri kérdésről lévén szó, e téren pedig nem vagyok szakértő, nem fogok hozzászólni. Mikor aztán hallottam Visontai Soma és Rakovszky István t. képviselőtársaim felszólalását, láttam, hogy ezt a látszólag jogi kérdést tisztán politikai térére terelik.

Rakovszky István: Ugy van!

Gajári Ödön: Politikai dolog ez, amely folytatása egy kezdetnek és tart talán mindaddig, míg az urak, akik bizonyos célt akartak elérni (Ugy van! a bal- és szélsőbalon.) telelentevésével a maguk eredményét vagy elérik, vagy el nem érik.

Buzáth Ferenc: A parlament eredménye nem a miénk!

Gajári Ödön: Vagy pedig kiséül az hogy a nagy közvéleményben nem bírták azt a meggyőződés megérieni, hogy az ő céljuk helyes és az országra nézve fűdvs volna.

Igenis itt enné a kérdésnél politikai momentumokat toltak előtérbe a t. képviselő urak és nem ártalom kimondani, hogy én teljesen azon az alapon állanék a konkluzio tekintetéből, amelyre Visontai t. képviselőtársam helyezkedett. Előadnám Visontai t. képviselőtársam különvéleményét azon indoklás nélkül, amelyre a különvélemény alapitva van és egyáltalán nem bírom felogni, — hacsak Rakovszky István t. képviselőtársam, nem politikai eszköznek kívánja tekinteni magatartását — azt az álláspontot, melyet ő foglal el, amikor azt mondja, hogy azok az emberek és azok a cikkírók teljesen ártatlanok, mert hiszen a cikk igazat mond...

Rakovszky István: Igaz! Ugy van!

Gajári Ödön: ... és mégis meg kell indítani a bűnvádi eljárást miért?

Rakovszky István: Hogy felmentés!

Gajári Ödön: Hogy felmentés! Vagyis ő a parlament presztízisének érdekében vagy presztízis védelmének érve alatt akarnak elérni oly célt, amely a parlament presztízisének védelmével homlokegy-

est ellenkezik. (Helyeslés jobboldal. Ellenmondás a baloldalon.)

Rakovszky István: Nem azt. Megbolyegetni kell azokat akiket illet!

Gajári Ödön: Ennek a játéknak odaadni magamat nem akarom

Madarász József: Ez nem játék!

Gajári Ödön: Azt tartom, hogy a kritika joga még a meghozott bírói határozatokkal szemben is lenni; ennél tehát az összehírdetési bizottság eljárásával szemben, sőt a kritika joga a sajtószabadság alapján sokkal nagyobb mértékben megilleti a sajtót. Ha tehát az urak maguknak jogot arrogálnak, hisz a joggal minden alkalommal élnek, ugyanazt a jogot ne akarják elvenni a sajtótól, amely csak visszhangja annak, amit itt benn az urak állítanak. (Ugy van! a bal- és szélsőbalon.) A sajtószabadság korlátosának tekintésén bizonyos tekintetből, ha az ily kritikák miatt még ha túlmennek is az illendőség határán, utalain büntényítő eljárásul igyekezzenek a kritikát elhaltatni. (Ugy van! a bal- és szélsőbalon.) Éppen ezen okból azt a határozati javaslatot terjesztettem elő.

Méltóztassék a képviselőháznak elhatározni, hogy a kért felhatalmazást nem adja meg. (Mozgás)

Visontai Soma: Igy hangzik az enyém szó szerint!

Gajári Ödön: De ha már befejeztem e határozati javaslatot, lehetetlen néány szóval nem reflektálnom azokra. (Halljuk! Halljuk!) amiket az inkompatibilitási bizottság eljárására vonatkozólag és magának az egész inkompatibilitási ügy lényegére vonatkozólag hallottunk. (Halljuk! Halljuk!) Az inkompatibilitás az én nézetem szerint a parlament függetlenségének kérdése elsősorban. Az 1875. I. t.-c. a függetlenség kérdésében igyekezett körülvenni a parlamentet azon kautelákkal, amelyekkel mindenütt másutt körülvettek és soha másnak, mint a függetlenség kritériumának nem tekintették azon szabványokat, amelyek az 1875. I. t.-c.-kben taxatívul vannak felsorolva. Ebből egy bizonyos gyakorlati feloldott ki. Es tegyek azok az urak, akik ma vádolják az inkompatibilitási bizottságot megbízhatatlansággal, részrehajlósággal, kezűket a szívükre, vajjon az inkompatibilis bizottság nem azon nyomonok haladt-e, melyeket az előző évi gyakorlat már szélesre taposott?

Rakovszky István: És a törvény?

Gajári Ödön: Az inkompatibilitási hajsz megindításakor (Felkiáltások balfelől: Nem hajsz!) azon törekvés érvényre juttatása során, me vetek az inkompatibilitás révén megindítottak az urak azt akarják, hogy az összehírdetési bizottság mai tagjai szakítsanak azon gyakorlatra, mely eddig követeit és abból, hogy az összehírdetési bizottság úgy járt el most, mint járt el régen, most súlyos vadakat követőseinek a bizottság ellen. De hogy ez így volt, hogy soha az inkompatibilitási ügyeket össze nem zavarták tisztességi kérdésekkel, hanem mindig csak a parlamenti függetlenség szempontjából tekintették az összehírdetési törvényt, annak leges atansabb példája az amire t. képviselőtársam ma is hivatkozott, az Adria szerződése. Azt a szerződést 1881-ben mikor az első kélt az ország ügyei első talán legelső gentleman-e, gróf Károlyi Tibor képviselő, a képviselőház aelnöke írta alá és senki a világon meg nem ütözködött azon, senkinek az országban eszébe nem jutott állítani, hogy ő inkompatibilis. Mérjünk csak egytorna mértékkel. Az urak, főleg a magamta emberekre hajtandók azt mondani, hogy mi a Mammon után szaladunk, mi ami közeletti pozíciónkra érkeztük, tu-ságossá sok munkát veszünk magunkra, melyért illetéktelenül fizetnek és nem tel esztjük a képviselői kötelességet úgy, amint azt, természet, Rakovszky képviselő ur teljesíti.

Rakovszky István: Az igaz!

Gajári Ödön: Én azt hiszem, hogy a többségen levők a kérdéseket sohasem foglalkoztatnak annyira nyilvánosan az ügyek tárgyalásánál, mint a kisebbség tagjai. Egyébként azonban épp oly buzgalommal és aapossággal készülnek azokra, amiket itt a Házban kifejtettek mint a t. képviselő urak.

Az inkompatibilitás ügyével tüzetesen nem kívánok foglalkozni. Sokkal fontosabb és elvi szempontból nagyobb jelentőségű kérdés az, mintsem a eteti i-cidentaltér napirendre térni, itt bizonyos áramlatokat érvényesítem lenetne, szabadna. A parlament egybealkotásának kérdése ez és ha bizonyos áramlatok, amelyeknek szövívő e Rakovszky István t. képviselő ur a maguk tejjességében érvényre jutnak ha kirekesztjük a parlamentből mindenkit, aki a közzegadással élelten bármennyire vonatkozással bír, akkor én tartok tőle, elérhetük azt, hogy a parlament eskias a nagy, hatalmas tökével rendelkező uraknak és a teljesen vagyonatlanoknak lesz a gyűllyeire. (Ellenmondás balfelől.) Én azt hiszem, hogy a helyes közeputat kell e téren is megtalálni. (Zaj balfelől.)

Nem akarok t. uraim, személyes vonatkozású dolgokat teemliteni, hanem azokkal a névszerinti felsorolásokkal szemben, amelyek önkök részéről a kormánypártakkal szemben nagyon gyakran történnek, felhozhatnék én ellenzék képviselőket...

Rakovszky István: Nagyon keveset! (Felkiáltások a bal- és szélső baloldalon: Halljuk! Halljuk! Kik azok!)

Gajári Ödön: Az ellenzék kevesebb tagból is áll. (Élénk felkiáltások a bal- és szélső baloldalon: Kik azok? Halljuk a neveket!) Megmondtam hogy én nevetek felhozni nem fogok, személyeskedni egyáltalában nem kívánok. (Halljuk! Halljuk! a bal- és szélső baloldalon.)

Az ügynek csak azon részével kívánok foglalkozni, amely közérdeklő fontosságu; (Zaj a baloldalon.) közérdeklő fontosságu pedig az, hogy mikor már kilátásba van helyezve az inkompatibilitási törvény revíziója a törvény revíziójába szvenvedésség és gyűllökösés nélkül menjünk bele. Ismerjük be hogy követeltet el a gyakorlatban igen sok olyan dolog a törvény alkalmazására nézve, ami némileg indokoltá

teszi a főlészalásokat ezen a részen, (a jobboldalra mutat) viszont az urak azon a részen is tuloznak és a dolgot a politikai üldözés terére viszik. Amint ma Rakovszky István ur felszólalásából meggyőződtem, oly módon, mely alkalmas arra, hogy egyes személyek diffamálva álljanak a közvélemény előtt (Mozgás a baloldalon.) A parlament tisztasága nem kizárólag attól függ, hogy 8-10 vagy 30 képviselő inkompatibilis-e, vagy nem, hanem függ attól vajjon azok az emberek, kiket az urak inkompatibiliseknek mondanak, a tisztességnek, a kvalifikációnak, a magas tudásnak azzal a mértékével bírnak-e, mely őket kell, hogy megillesse, hogy a parlamentben vezető szerepet vegyenek, bármily állást foglalnak is el a magánéletükben (Egy hang a szélsőbaloldalon: *Függetlenség kell!*)

Molnár Jenő: Népkepviselet kell ide!
Gajári Ödön: Csakugyan, ha a népképviselet eredetét annyira nyomozzuk itt a Házban, akkor a t. képviselő ur ne igen dicsőkedjék a népképviseletőség eredetével.

Molnár Jenő: Miért? Tessenék megmondani!
Gajári Ödön: T. Ház! A közbeszólások által eltereltetve a tárgytól, szorosan amellett kívánok csak nyilatkozni. Mi, kik ezen inkompatibilitási, nem mondom hajsának, hanem törvényrevízió-követelésnek a súlyát érezzük, nagyon melegen óhajtuk az inkompatibilitási törvény revízióját. (Helyes! és középén.) Melegen óhajtuk azért, hogy egyszer valahára térjünk e felett a kérdés felett napirendre. (Helyes! és jobboldalon.) hogy egyszer valahára mondjuk ki, mit tart ez a képviselőház inkompatibilitásnak, mit nem. En a magam részéről akkor szívesen fogok magammal vetni arra nézve, hogy az inkompatibilitási törvényt miképp értelmezi a képviselőház és vagy a mandátumról fogok lemondani, vagy azokat az állásokat fogom letenni. De ez a kétes szituáció, amelyben ma vagyunk...

Rakovszky István: Nem kétes, csak kétessé teszik! (Mozgás a bal- és szélső baloldalon.)

Gajári Ödön: csak arra való, hogy bizonyos személyi és egyéni hajsának nyugton támpontot, (Zaj és ellentmondások a bal- és szélső baloldalon.) és hogy a kérdés a maga érdemleges voltától eltereltesse csak arra a tere, a hova én Rakovszky t. barátomat követni nem kívánom: a személyes hasza terére. Ezeket kívántam elmondani.

Rakovszky István: Félremagyarázott szavaimnak helyreigazítása és személyes kérdés címen kérek szót.

Nekem nem volt szándékomban egyetlen képviselőtársamat sem megnevezni. Egész beszédemben egyetlen képviselőtársamat sem neveztem meg. csak ha a név nélkülözhetetlenül szükséges volt, olvastam fel abból a cikkből, amely a *Budapesti Hirlapban* jelent meg. Gajári Ödön t. képviselőtársam azt méltóztatott mondani, hogy én személyi hajsát akartam itt egyes képviselőtársaimmal szemben elkövetni és egyeseket diffamálni kívántam. A t. Háza bízom, vajjon egyetlen egy megnevezéssel is, egyetlen egy szavammal is erre okot szolgáltatott-e. De ha a t. képviselőtársam kívánja, állók eiebe.

Van egy vállalat...
Elnök: T. képviselő ur, ez nem tartozik már a személyes kérdésre. (Zaj és ellentmondások a bal- és szélső baloldalon.)

Rakovszky István: Kérem a t. Házat, méltóztassék nekem megengedni, hogy magamat igazoljam, mert én itt okadatolatlanul támadattam meg (Felkiáltások balról: *Megengedi a Ház!*) s így magamat igazolnom szükséges. (Felkiáltások balról: *Öngazolás címen megengedi a Ház!*)

Elnök: T. képviselő urak, nekem kötelességem a házszabályokat végrehajtani. (Helyes!) A Ház megengedheti, hogy a képviselő ur szólhasson, de meg kell kérdeznem a Házat, hogy kívánja-e meghallgatni a képviselő urat. Felteszem tehát a kérdést. Kérem a t. Házat, megadja-e az engedélyt Rakovszky képviselő urnak a szólásra? (Igen!) A Ház az engedélyt megadja.

Rakovszky István: T. képviselőház! Van egy nyomdavidálat. Országgyűlési képviselő tagjai az igazgatóságának. Ezen nyomdatiszáságnak igen előnyös szerződése, mely a kormányval meg volt kötve, lejárt. S akkor azt láttuk ott, ahol az országnak nagy anyagi előnyéről volt szó, — nem a jelen kormány alatt, a múlt kormány alatt — hogy ezen szerződést suttynomban, titkon, meghosszabbították az ország anyagi károsodására. Mert tiszta dolog, hogy kétféle az a károsodás. Mert még a legutolsó szegény embernek is, ha elcilitálják a párnáját, annak a párnából beolvott pénznek javarésze arra a hirdetésre megy, amely kötelezettségszerűleg abban a hirlapban jelenik meg. Kormányparti képviselő tagjai a vállalat igazgatóságának. A másik az, hogy az ország kisebb jövedelmét kap a vállalatól.

Van egy másik vállalat. A dolog nyilvános. Egyetlen egy vállalat az országban, gazdag, hatalmas, nagy fizetésekkel díjazza igazgató-tanácsosait. Ezen iparág, amely jövedelmező a szabad verseny korszakában, nem virágzik fel, pedig az országban nincs konkurrenca. Azok az emberek, akik arra az árucikkre utalva vannak, máshonnan nem szerethetik be azt, csakis ennél a monopolizált vállalatnál, ahol a kormányparti képviselők az igazgató-tanácsosok. S akkor megtörténik az, hogy más kereskedelmi vagy ipari vállalatot üzők, akik azonban ez iparokk nélkül meg nem élhetnek jönnék és folyamodnak és azt mondják: hiszen mi nem akarjuk rantani azt az ipart, csak engedjétek meg, hogy megépíthessünk könnyítősére a magunk számára, saját üzemeink ellátására egy gyárat állítsunk fel. A kereskedelmi minisztériumnál, vagy a belügy minisztériumnál nem tudom, hogy hol, de tudom, hogy megakadt a dolog és egy második gyárat az országban nem lehet építeni.

És azután mi történt? És itt hivatkozom Gajári Ödön t. képviselőtársamra, aki a jóízűségről tartott itt előadást. Egy más valaki — nem akarom közelebből megnevezni. — felállít a határon egy gyárat és olcsó

pénzen állítja elő ugyanazt az iparokkelt. Annak természetesen szintén megvan a kelendőse és akkor a pénzügyi bizottságban felkelnek és kérdést intéznek a kereskedelemügyi miniszterhez, hogyan van az, hogy van itt egy virágzó ipar, — igaz, hogy csak egy gyár van az országban, mert a másik nem tud létecsülni — hogyan van az, hogy az illető — ismét nem akarom közelebből megnevezni — felállít az ország határain egy gyárat, konkurreneciát csinál és tönkre teszi ezt az ipart, amely virágzik és óriási tantiémekeket fizet ki. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

T. képviselőház! Én nem akartam diffamálni, nem diffamálom ezzel sem, hanem ha engem szorítanak, ha el akarnak riasztani, gondolom elég bizonyítékot adtam, hogy sem itt a parlament porondján, sem a törvényeszköz előtt, sem sehohol engem megriasztani nem lehet, mert tiszta a lelkiismeretem és ha én elbukom a harcban, hát annak a sok tisztességes és becsületes embernek szánalma, mely egy tisztességes harcban elbukottat követ, fog engem erősíteni és biztatni. (Élénk tetszés és éljenzés a bal- és szélső baloldalon.) Én nem fogadok el inszinuációkat, nem fogadom el, hogy én alattomos diffamáló vagyok, mert ezt nem mondta a t. képviselő ur, hogy én csak diffamálni akarnék; egyenkint ők a kornak fiait, a rendszernek fiait; megszokták, talán nem is tudják, hogy mit követnek el, nem is ismerik ennek a súlyát, hisz a szomszéd is, a második, a harmadik szomszéd is, csak a bankokból huzza azokat a gazdagságokat (Mozgás jobboldalon) és szerzi meg azt a jólétet, amelyet még oly lényes tehetőség is máról holnapra — mert hisz gombamódra nőtt az önköz gazdagsága, uraim — elővarázsolni nem bír. És ha én egy becsületes ügyben azzal a kimérettel, amelyet tanusítani lehet járok el, nincs igazam t. képviselőtársamnak, mikor engem ettől eltűnti akar és gyűlöletes színben akar feltüntetni, ahol pedig nekem nincs egy fél krajcár sem abból, ha akar t. képviselőtársamnak, akár a másiknak kevesebbje lesz, mert én nem megyek bankokhoz, nem kapok, nem kaptam és nem fogok venni és kapni bankoktól soha.

Ezeket kívántam a saját igazolásomra elmondani. (Élénk éljenzés a bal- és szélső baloldalon.)

Molnár Jenő reflektál Gajári azon támadására, hogy neki legkevésbé van joga magát népképviseletnek tekinteni. Ezt nincs joga Gajárnak mondani, mert ő a saját erejéből, úgyszólván mindenki akaratára ellenére jött a Házba.

Gajári Ödön: Ismerle e önt a nép?
Olay Lajos: *Sima erejéből jött be!*

Molnár Jenő: Igenis Sima segítségével, de nem Bánffy erejével (Zajos helyeslés és taps a baloldalon.) jöttem be a parlamentbe.

Gajári Ödön: T. képviselőház! Személyes megtámadatás címen és szavaim helyreigazítására kérek néhány perenyi türelmet.

Távol állok attól, hogy az előttem szolt Molnár Jenő képviselő urat személyesen érinteni akartam volna, ha tettem volna, bocsánatot kérek érte.

Ami pedig azokat a konkrét vádszerű eseteket illeti, amelyeket Rakovszky t. képviselőtársam felhozott, miután csak utalás történt rájuk, — tudomásom van mindkettőről, amire előzőt, — engedjék meg, hogy azokat egészen leplezetlenül elmondjam. (Halljuk! Halljuk!)

Az *Athenaeum-Részvénytársaság* felügyelő-bizottsági tagja vagyok, de azért nem teszek különbséget az ingerencia tekintetében, habár a törvény az igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagok közt határozottan különbséget tesz. Az Athenaeumnak van a hivatalos lap kiadására — amint ez nyilvánvaló, hiszen szóbeszéd tárgyat képezte mindenkor, — egy szerződése, szerződési viszonyban áll a munka teljesítése tekintetében, amelynél fogva azonban az Athenaeum igazgatósági tagja az eddigi felfogás és...

Rakovszky István: Felfogás!

Gajári Ödön: ... gyakorlati szerint nem inkompatibilis, miután esetleges haszon ezzel az üzlettel összekötve nincs, a hivatalos lapért egy fix összeget fizet be az Athenaeum és a kormány ingerenciájából semmiéle haszna vagy kára nem lehet.

Ez volt eddig a felfogás régi időben és állandóan az összelérhetetlenség bizottságban. De t. képviselőtársam arra utal, hogy annak a szerződésnek meghosszabbítása talán az én közbenjárásomra történt.

Rakovszky István: Nem mondtam!

Gajári Ödön: Ha nem az én közbenjárásommal, akkor miért volt ez az eset felhozva? (Derűltség.)

Rakovszky István: Csak azért, hogy hova vezet!

Gajári Ödön: A másik dolog, az már sokkal súlyosabb természetű, és ha így van, amint a képviselőtársam mondja, az mélyen kompromittáló dolog rám nézve, mert igenis, a pénzügyi bizottságban felszólaltam és azt mondtam Matiekovics t. képviselőtársam felszólalása kapcsán... (Mozgás a szélsőbaloldalon: *Aha, aha!*) semmi leplezni valóm, semmiéle dolgomban nincs.

A *Nobel-érem* dinamitársulatnak két gyára van, két külön gyára *Posonyban* és *Szürányban*. Magyar gyárak; aki elmeleg Béc felé látja, hogy micsoda óriási telepek talán némileg előmozdítják a magyar ipart is, iparban oly fejletlen országunkban a népek bizonyos foglalkozást mégis csak adnak. Ez a gyár, mint dinamit és löporgyár, talán a kontinen legnagyobb gyárainak egyike.

Senki sem veheti tagadásba, hogy ily nagy magyar gyár helyzete nagy jelentőséggel bír Magyarország közgazdasági életében. A dinamit tekintetében az is igaz, hogy utóbbi időben nagy konkurrenciát szenved és ez a konkurrenca nagyon nyomtaszó a gyárra nézve.

Rakovszky István: De nem Magyarországon!
Gajári Ödön: És itt nem értem a t. képviselőtársamat, hogy mikor egy magyar gyár érdekében és éppen a külföldi konkurrenca ellen szólaltam fel még pedig nyilvánosan, a közvélemény ellenőrzés alatt és

nem titkon, hogy akkor a t. képviselő ur ebből ellenem vádat kovásoljon.

A dolgokat tisztelt képviselőtársam nem ismeri. Hiszen ugyanaz a repesztő anyag-gyár, amelynek érdekében ugyanakkor felszólt Matiekovics t. barátom, szintén csakis a magyar ipar pártolását tartva szem előtt, az is itt Magyarországon állított fel, tehát szabad illet felállítani és a közös hadügyi kormányzatnak a löpor-monopóliumra vonatkozó intézkedéseinek és rendszert szabályokon kívül nincs más akadály ily gyár felállítására nézve. Hát e tekintetben a t. képviselőtársam nagyon tévesen volt informálva és azt hiszem, hogy ezen felvilágosítás után a t. képviselőtársam jobbnegesen át fogja alakítani ítéletét. (Helyeslés a jobboldalon.)

Pölnöyi Géza előre jelzi, hogy felszólalása nem illeszkedik be a puskaporos levegőbe, melyben az előző beszédök torogtak. Örömmel konstatalja, hogy az ellenzék e kérdésben politikai páhojba került. Furesának találja, hogy egyes kormánypartii képviselők a sajtószabadság érdekében tagadják meg az üldözés megengedését. Mint politikus, mint jogász arra az alpra helyezkedik, hogy a *Népszava* írja ellen meg kell indítani az eljárást. Csak esküdtzéki bíróság mondhatja ki azt, hogy bűnös-e vagy nem a cikkíró.

Elnök a vitát bezárja.
Vissontai Soma záróbeszédében fenntartja különvéleményét.

(Szavazás.)

Elnök jelenti, hogy *husz képviselő névszerinti szavazást* kér s ezt el is rendeli. (Felkiáltások: *Holnap! Ma!*)

A szavazatok összszámálaltatván, konstatalja, hogy 81 szavazattal 49 ellenében a Ház megadja az ügyességnek a kérdéses felhatalmazást, minéltojva Gajári indítványát és Vissontai Soma különvéleménye esik.

(Törvényjavaslat.)

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter: Törvényjavaslatot terjeszt be, mely sürgös természetű és szól az ország némely vármegyéiben fenyegető inség megelőzése és elhárítása céljából elrendelendő köztü munkák költségeinek fedezéséről.

Elnök: A legközelebbi ülés holnap délelőtt lesz, napirendjére az indennit tárgyalását tűzi ki. Ezzel az ülést délután 2 óra 15 percek berekeszti.

BELFÖLD.

Minisztertanács. Ma délután minisztertanács volt, amelyben folyó ügyeket intéztek el.

Inségmunkák. Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter, a képviselőház mai ülésében törvényjavaslatot terjesztett elő az ország némely vármegyéiben fenyegető inség megelőzése és enyhítése céljából elrendelendő köztü munkák költségeinek fedezéséről. A javaslat így szól:

1. §. A kereskedelemügyi miniszter részére a 1900. évi állami költségvetésről szóló 1900. évi VI. törvény cikk. Rendes kiadások XIX. fejezet 3. Cim. 2. rovata alatt, a törvényhatóságok köztü alapjainak segélyezésére engedélyezett 1.200.000 koronán felül póthitelként még 400.000 korona engedélyeztetik a végtől, hogy az ország némely vármegyéiben fenyegető inség megelőzésére és enyhítésére alkalmas köztü munkákat rendelhessen el.

2. §. Ezen 400.000 koronányi póthitel a pénztári készletekből lesz tedezendő és az 1900. évi állami zárszámadásban lesz elszámolandó.

3. §. Ezen törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a kereskedelemügyi és pénzügyminiszter biztának meg.

A javaslat megokolása utal a kivándorlás ijesztő terjedésére és fölemlíti, hogy a miniszter már a múlt évben is intézkedett, hogy a felvidéki vármegyékben köztü munkáknál lehetőségig az inséges lakosság foglalkoztattassék. Ez intézkedés a Bereg, Máramaros, Ugocsa, Zemplén felvidéki vármegyékben, valamint az elemi csapásoktól sújtott Komárom vármegyében, az akkor fennforgott szomorú viszonyokat enyhítették ugyan, a jövőre való kihatásuk azonban megtört azon a körülményen, hogy a folyó év gazdasági eredményei sem lettek kedvezőbbek a múlt évinél — s a lakosságnak egy része ismét kereset nélkül szűkölködik. Csak a közelmúlt időben történt, hogy Máramaros vármegyéből, férfiakból, asszonyokból és gyermekekből álló kétszáz lönyi csapat készült kivándorolni, akik azonban itt Budapesten visszatartattak. Ezeknek az inséges vármegyéknek a szűkölködő lakosságán akar segíteni a miniszter azokkal a közmunkákkal, amelyekre a költségvetésben fölvev 1,200.000 koronán felül még 400.000 koronát kér.

A közdívásárhelyi mandátum. *Béldy* Lászlónak főispánná történt kinevezetése folytán a közdívásárhelyi kerületben már megkezdődött a képviselőválasztási mozgalom. A szabadválasztásnak két jelöltje is van: *Béldy* Tivadár földbírtokos, a volt képviselő atyja és dr. *Sinkovics* Ottó földbírtokos. — A függetlenségi párti polgárok hétón tartott értekezletükön egyhangu-

lag *Szacsavay* Sándort kiáltották ki jelöltjükül, ki a kerületet már egy cikluson képviselte.

A háromszéki átirat. Aradról táviratozzák: A város közgyűlése ma érdekes vitában tárgyalta a háromszéki átiratot a nemzeti törvény revíziója tárgyában. A tanács a napirendre térést javasolta, a módosítást az országgyűlés belátására bízván. *Müller* Károly és *Barabás* Béla szenvedélyes szavakban keltek az átirat védelmére. *Salacz* polgármester szerint a tanács elismeri a revízió szükségét, de illetéktelennek tartja magát ez ügybe beleavatkozni. A közgyűlés kimondta, hogy az átiratot *pártolja* és hasonló feliratot küld a törvényhozásnak.

Az országgyűlési szabadlevélű párt ma értekezletet tartott és a véderő provizorium és az ujonomegajánlási törvényjavaslat letárgyalása után elintézte az u. n. kisebb költségvetési fejezeteket is.

A horvát budgetvita.

Zágráb, december 12.

A horvát tartománygyűlés ma folytatta a költségvetés tárgyalását.

Gróf *Klun-Hédervary* bán beszéde volt a mai nap kiemelkedő egyetlen mozzanata. Részletesen reflektált a bán a vita folyamán elhangzott felszólalásokra és beszélt azzal a feltevéssel, hogy tevékenységét nem az ország érdekei irányítják.

Ami a *fiumei kérdést* illeti, szót azután, meg kell jegyezni, hogy azt a kiegyezés teljesen szabályozza. U. n. erre vonatkozólag csak a törvény szavait idéztem, ezek pedig szentek és minden nép tiszteli őket. Az a szemrehányás, hogy csak Magyarország érdekeit tartom szem előtt, egészen helytelen. En mindig sikra szállok Horvátországról, de örökösöm kell a kiegyezés rendelkezéseinek megtartása fölött is. Amit a *trónörökös nyilatkozatának* becikkelyezéséről mondtam, azt is a kiegyezés szellemében mondtam. Zserjavics nem igazságos, mert a magyar képviselők az országgyűlésen sohasem beszélnek úgy, mint a hogy ő beszélt Magyarországról. Megelégedéssel kell azonban konstataciónom, hogy a többi képviselő hangja elő fogja mozdítani, hogy bennünket igazságosan ítéljenek meg. Ha nem is ítéltek meg mindig igazságosan Horvátországnak Magyarországhoz való viszonyát, mégis kiemelték annak fényoldalait is.

Az országgyűlésre küldött horvát képviselők ellen intézett támadások épp oly igazságtalanok, mint helytelenek. Azt is mondták, hogy nagyon keveset fordítottunk beruházásokra. Nagyon sokat követelnek a közös költségvetéstől, pedig a magyar költségvetésben sem állandó iskola- és iskolaépítési tételeket, sem tanítói nyugdíjakat nem találunk, holott erre mi sokat adunk ki, de ismét csak a kiegyezés alapján, ami megint csak némi bizonyítást tesz a kiegyezés előnyéről. Ami a *választásokra* vonatkozó megjegyzéseket illeti, azt kell mondanom, hogy a példát nem választották meg nagyon szerencsésen. Annnyit mondhatok, hogy a horvát ellenzék a magyar közvélemény még túl is becsüli, úgy hogy az erre vonatkozó fejtegetések tárgyalásokká válnak. Viszonyainkat sokkal igazságosabban ítélnek meg, ha ellenzékünk más taktikát követne. Ha van is némelyeknek okuk elégedetlenségre, annak magyarázata az általános világviszonyokban keresendő. Sok áramlat van a levegőben, amelyeket nagyon kényelmes megfogni. Itt mindig könnyű kritizálni. Amde iténi mindig igazságosan és a tényleges viszonyok alapján kell. A történelem bizonyára másképp fog ítéli tevékenységünk felett és a kiegyezésről mint az ellenzék, mert bizonyos, hogy a kiegyezés hozzájárult az ország fejlődéséhez. A hatalmaznak nem ismeri a viszonyokat, miyenek voltak a kiegyezés előtt. Önök tudják, hogy akkor még az iskolákban sem tanítottak nemzeti nyelven és bizonyára azt is tudják, hogy most a nemzeti törekvések sokkal inkább teljesülnek. Éppen a nemzeti intézmények alkottattak meg most a kiegyezés értelmében; ez bizonyára számításba kell venni a kiegyezés megítélésénél. Nem áll az az állítás sem, hogy Horvátország kevésbé fejlődött, mint Magyarország. Magyarországon sok a nyomor és számos tekintetben a viszonyok éppen nálunk összehasonlíthatatlanul kedvezőbbek. Így pl. különösen az utépítés Horvátországban sokkal jobban áll, mert a kiegyezés óta 19 millió fordítottat e célra. Urbánoknak nincs ágata a vasutakat illetőleg sem, mert Horvátországban 42.000 négyzet kilométerre 1760 kilométer vasút esik, míg Magyarországon 32.600 négyzet kilométerre 13.000 kilométernyi hálózat esik.

Urbánok: Akkor tévedtem. En a statisztika alapján számítottam. En már az elemi iskolában tanultam számolni és magam számítottam ki. (Derűsült.) Egészen vége azt lehet mondani, hogy az erre vonatkozó eredményekkel igen meg lehetünk elégedve. Urbánok igyekszik kimutatni, hogy a kormány sikerei nem kielégítőek és jelozza a kivándorlást. Az ő nézete szerint Magyarország sokkal haladottabb, mint Horvátország. Mégis azonban épp a kivándorlás nem ideiglenes tünet, mint nálunk, hanem állandó. Azzal a fűtéssel szemben, hogy Magyarországon gazdasági helyzete jobb volna a miénkél, rá lehet mutatni arra is, hogy nálunk a bevándorlás sokkal nagyobb, mint Magyarországon. A haladás Horvátországban tehát minden téren kielégítő. Ajánlatos, hogy az ellenzék a helyett, hogy meddő vitákban kimerítse szellemi erejét, inkább tevékenyen vegyen részt a gazdasági munkában. Csak ha az összes erők vállaltva dolgoznak, akkor lehet a legnagyobb sikert elérni. Ha azonban az ellenzék mindig ellenünk dolgozik, csak természetes, hogy ez működésünket megnehezíti. (Élénk tetszés.)

Az esti ülésen dr. *Franck* fejtegette pártja álláspontját és azt bizonyította, hogy a kiegyezés Horvátországot politikailag és gazdaságilag leigazza.

Üzlet és humanizmus.

Budapest, december 12.

Az emberszeretet cége mögött gyakran húzódik meg a nyereséges üzlet. A humanizmust akárhányszor közönséges nyereszkesedés takarójával használják. Monnyivel szebb ennél az az üzlet, amely az üzleti hasznot vallja céljául és e bevallott cél mellett a legszebb emberszeretetet gyakorolja. Amilyen csuf, ha mezitelenre vetkőztetjük, a humanizmus köntösébe bujt üzérkedés, épp olyan szép az üzérkedés szürke habitusában szerénykedő humanizmus.

Ezt a humanizmust valósítja meg hatalmas arányokban a balesetbiztosítás intézménye. Ügyes matematikusok, akik egyuttal nemesen érző emberbarátok is, kiszámították a módját annak, hogy üzleti vállalat alakjában, tehát a könyörületes társadalomnak terhére nem esve, onyhítsák azt a nyomoruságot, amelyet tűzvész, égháboru, gépek, vasutak, összeomló házak és építállványok, robbanó szerkek és egyéb eszközei a véletlen szerencsétlenségeknek zudithatnak reánk egy óvatlan pillanatban. A nemes és elmés gondolatot kezébe vette az üzleti élelmesség és megszületett a balesetbiztosítás.

A fejlődő, modern élet, a maga mindennapos találmányaival nemcsak a megélhetésnek, hanem az elpusztulásnak az alkalmatosságait is szaporította. A modern ember a biztosságnak főlenyes érzésével gondol a régebbi időkre, mikor a közbürtóság a véletlenre volt bízva, mikor az országúton és a városok utcáin is szabadon útzétek mesterségüket a rendőrségtől nem háborgatott haramiák. Holott pedig az életre leskelődő veszedelmek azóta nem kevesbedtek, csak átalakultak. Sok olyan veszedelem fenyeget ma bennünket, amelyről apáinknak sejtelve sem lehetett. A vasut el nem gázolhatta, a leszakadt telegráfrót agyon nem üthette, a gép kereké szét nem szaggathatta őket. A modern haladással modernizálódtak a veszedelmek is. Ezeknek a modern veszedelmeknek a következményei ellen, a keresetképtelenséggel beköszöntő nyomoruság ellen, a kenyérkereső családapa halálával beálló éhség ellen nyújt oltalmat a balesetbiztosítás, ez a legmodernebb üzlet s egyuttal a legmodernebb emberbaráti intézmény. Üzlet és humanizmus együtt, de úgy, hogy nem az üzlet buvik a humanizmus alá, hanem a humanizmus vallja magát becsületes önértéssel becsületes üzletnek: ez a balesetbiztosítás.

*

Ennek az okos, szép és modern intézménynek úgy csinálunk mi propagandát, hogy bevonjuk körébe lapunk minden előfizetőjét; bevonjuk úgy, hogy semmiféle külön megterhelése nem származik belőle. A *Budapesti Napló* előfizetői baleset ellen biztosított felekké válnak, a nélkül, hogy az előfizetésen kívül egy krajcárjukba is kerülne.

A *Budapesti Napló* a mannheimi biztosító társaság budapesti képviselősego által minden egyes előfizetőjét, tehát azokat, akik régi előfizetése január elsején túlterjed, s azokat, akik január elseje után lépnek előfizetőink sorába, baleset ellen biztosítja. A lap kiadóhivatala pedig a régi előfizetőknek karácsony napjára, az ujonnan belépő előfizetőknek az előfizetés beérkezése után elküldi a biztosítási kötvényt, amely magában foglalja a biztosítottság feltételeit.

E kötvény oly sérülések következményei ellen biztosít, amelyek külső erők által halált,

vagy a keresetképtességben való maradandó károsodást vonnak maguk után.

Az előfizetési díj lefizetését, ha baleset következnék be, nyugtával, vagy postai utalvánnyal kell igazolni s a biztosítás az előfizetési idő első napjának déli órájában kezdődik. Aki tehát mátol fogva január elsején túla fizet elő a *Budapesti Naplóra*, annak biztosítási igénye már január elsején, déli 12 órakor kezdődik s tart ama nap déli 12 órájáig, amelyen az előfizetés lejár.

A haditartalék gyakorlatainál és a honvédségi gyakorlatoknál előforduló balesetek is bennfoglaltatnak a biztosításban.

A biztosított, ha baleset ér, azonnal, táviratban bejelenti az esetet a *Budapesti Napló* szerkesztőségének és a baleset mérvének megállapítása után a biztosítási összeget, vagy annak megfelelő részét a társulat haladéktalanul megküldi. *Halál esetében* a biztosítási összeg kétezer korona; rokkantság esetében, azaz mikor teljesen keresetképtelenné válik a biztosított, szintén kétezer korona a biztosítási összeg.

Ha valaki keresetképtességét maradandóan, de csak részben veszti el, úgy a *Budapesti Napló* szerkesztőségében letett járadéktáblázat szerint számítják ki a kárvallott igényét.

Azok az előfizetők, akik több példányra fizetnek elő, legfeljebb két kártérítési összegre, azaz négyezer koronára tarthatnak igényt.

KÜLFÖLD.

A német birodalomgyűlés.

Berlin, december 12.

A birodalomgyűlés mai ülésén *Gosler* hadügyminiszter *Bebel* tegnapi nyilatkozataival és a lapok híresztelésével szemben, amelyek szerint a hannoveri hadtest egyik hadosztályát nagy költségekkel új fegyverekkel látják el, a következő nyilatkozatot tette:

— Hogy el ne maradjunk, érintkezésbe léptünk egy skandináv fejtalálással, aki azt ígérte, hogy megküldi nekünk egy önműködő töltőkészülékkel ellátott fegyver mintáját. Ez a fegyver mindeddig nem érkezett meg. Hogyan szerelnék föl vele egy hadosztályt, azt nem tudom.

Hasse felszólalása, aki *Krüger elutasítása* miatt panaszkodott, gróf *Bulow* birodalmi kancellár újra elmondja a tényállást és hangsúlyozza, hogy az angol udvar és az angol kormány sem a császárhoz, sem ő hozzá nem fordult valamely kívánsággal, vagy ajánlattal s a császár nem befolyásoltatta magát *rokoni viszonyok* által. Aki ilyesmit föltesz, az nagyon kevéssé érti a császár jellemét és hazseretelt. (Tetszés.) A császár nézve csakis nemzeti német szempontok irányadó. Ha nem így volna, ha bármiféle rokon viszonyok, ha bármely áinasztikus szempontok befolyással volnának külpolitikánkra, *Bulow* egy napig sem maradna tovább miniszter. (Tetszés.)

Hassenak a német-angol egyezményre vonatkozó kritikájára megjegyzi a birodalmi kancellár, hogy a német és az angol kormány megegyeztek, hogy az egyezményt bizonyos körülmények beálltaig nem teszik közzé. De határozottan mondhatja, hogy az egyezménynek nincs oly intézkedése, mely az Anglia és a déliafrikai köztársaságok közti konfliktusra vonatkozik. Ami az 1896-ban *Krüger*hez intézett üdvözlő táviratot illeti, akkor nem két állam közti háborúról volt szó, hanem egy *halóvállalat*ról. A császár akkor korrekt kifejezést adott a népjog iránt való helyes érzékének, de nem volt szándéka ama távirat által a német politikát örök időkre megkötöni. Arra a szemrehányásra, hogy Németország kiszolgáltatta a boerokat, megjegyzi, hogy erről már azért nem lehet szó, mert Németország soha sem gyakorolt protektorátust a dél-afrikai köztársaságok fölött és arra nem is törekedett. A német kormány csak a német érdekeket kell a világban megóvnia. A dél-afrikai köztársaságok pedig nem lehetnek az egész német politika tárgyává. Ami azt illeti, hogy a közvélemény ellenkezik a kormány fellogásával: hát Németország közvéleménye éppen a külpolitika kérdéseiben éppen nem találta el mindig a helyes utat. Az idegen népek érdekeiért sikra szállni, szép emberi vonása a német népnek, politikailag azonban oly hiba, mely a multban elég sokszor megbosszulta magát. Idegen népek megmentését akarni, nem mindig hozott szerencsét. A hatvanas-években a közvélemény Lengyel-

ország pártján és a nyolcvanas években Bulgária pártján volt; de bizonyára senki sem kételkedik abban, hogy Bismarck herceg akkor politikájával eltalálta a helyes. Német érdekeket nem szabad kiszolgáltatni idegen érdekekért. (Bravo!) Idegen népek közti viszolyokban nem szabad azt kérdesni, hogy hol van az igazság és hol az igazságtalanság. A politikus nem erkölcsbíró és csak saját országának érdekeit és jogait kell megővni. Az idealizmus szép öröksége a német népek, amelyet fenn kell tartani számára. De a külpolitika köreit nem szabad megzavarni az idealizmusnak, a nemzet javát és jövőjét nem szabad veszélyeztetnie.

Bülow e szavakkal végezte be beszédét: Amíg én állok itt, védenem kell a német nép békéjét és jólétét minden áramlattal és veszéllyel szemben, bármely oldalról jön is, amint ez mindenkifelelt való kötelességem. (Élénk tetszés.)

A reichsrathi választások. Ausztriában ma indultak meg a reichsrathi választások. A mai első napon Krainában egy és Bukovinában két képviselőt választ az általános választó-kuria.

Cernovic, december 12.

Az általános választó-kuria mai reichsrathi választásánál az I. választókerületben *Heuphialik* Hierot tanárt (ruthén) 584 szavazat közül 462-vel és a II. választókerületben *Isopencil* Demeter iskolatanácsost (román) 652 szavazat közül 451-gyel választották meg. Az ellenjelöltek: Deabit 16pap (6-ruthén) és dr. Popovici György (uj-román) 77, illetőleg 181 szavazatot kaptak.

Lalbach, december 12.

A mai reichsrathi választásnál az általános választó kuriában dr. Sustercesics Iván ügyvédet (szlovén klerikális) választották meg.

HIREK.

T.É.L.

Ütött kopott igazság, régi nóta,

Hogy a szén drágá, és a tél hideg,
S hogy a didergőt, Jézus-Krisztus óta,
Csak egy másik didergő éri meg.
Meleg szobában, fűtött kályha mellett
Örülnek, hogy a nyirkos ősz letelt;
S a rózsafényben játszó gyerek
Mit tudja, hány pajtása didergő?
Most, hogy a télből csak a hó hibázik,
Jó meghuzódni a tűzhely megett;
Óh adjon Isten annak, aki fázik
Családot, kályhát, fát és meleget!

A téli vers sok hervadt stílvirága:

— Föld szemfedője, szűzi hólepel!...
— Óh szállj le szent karácsony szent világa,
Gazdag, szegény egyformán ünnepel!...
Poétakellék mind! Mind óska fajta,
Évszázados szokás peesétje rajta;
Mind hangzatos, mind szép, mind ostoba,
Igaz csak egy: a fűtetlen szoba!
Most, hogy a télből csak a hó hibázik,
S jó meghuzódni a tűzhely megett;
Óh adjon Isten annak, a ki fázik,
Családot, kályhát, fát és meleget!

De akinek fűtött szobára tellett,
Annak nyugalma sem teljes talán;
Óh hányan fáznak fűtött kályha mellett,
S hányan didergő hitves oldalán!
Igaz boldogság élhet mostanában,
Békés családok fűtött otthonában;
A boldogság, melyet a szív remél
Magányban és hidegben meg nem éli!
Most, hogy a télből csak a hó hibázik,
S jó meghuzódni a tűzhely megett;
Az Isten adjon annak, aki fázik
Családot, kályhát, fát és meleget!

Latzkó Andor.

Budapest, december 12.

— **Német tisztak a királynál.** A király ma délután egy óraker, mint bécsi tudósítónk táviratozza, kihallgatáson fogadta gróf *Hülsen-Haseler* porosz vezérőrnagyot. Az őrnagy a német császár megbízásából átadta ő felségének az ideiglenes marsallbotot. Egy órával később *Koppel* bajor ezredes tiszteltet a királynál, mint az ő felsége nevét viselő bajor 13.

gyalogezred új parancsnoka. Az esti udvari ebéd előtt a király még külön kihallgatáson fogadta *Bülow* német katonai attasét.

— **Sully-Prudhomme Vörösmartyról.** Hazafiás kegyetlel ünnepelte meg a mult szombaton a párisi magyar kolónia is Vörösmarty emlékét. Dísz és jelentőséget adott ez ünnepségnek *Sully-Prudhomenak*, a nagy francia költőnek, az Académie Française tagjának megemlékezése a magyar költőről. *Sully-Prudhomme* magasan szárnyaló beszédben dícsőitette Vörösmarty emléket, akinek mellszobrára ott állt a pódiumon babérokoszorúk közt. A nagy francia költő ezeket is mondta:

Vörösmartynek eddig csak szülővármegyéje állított szobrot. Most azonban folyik már a gyűjtés, hogy a költőnek Budapesten is álljon szobra és a király volt az, aki a legelső adományt juttatta a szoborra. Így hódol a hatalom, amely biztonságban van és parancsol, a hatalomnak, amely lelkesedik és remél, — és két felség egyesül ilyenképpen. Ez az együttérzés szimboluma az uralkodó és a népe között levő harmóniának. És ez a harmónia nem olyan tiszta és szilárd mindeütt, mint Magyarországon.

A gyönyörű beszéd után hatalmas éljenzésben és tapsban törtek ki a párisi magyarok. A szép ünnepe *Bertha* Sándor ismertette Vörösmarty életét, mire *Geniat* kisasszony, *Debelly* és *Ravet*, a Comédie Française tagjai *Vörösmarty* költeményeit szavalták el francia nyelven, közöttük a *Szózatot* is. Végezetül egy hölgy orgonán eljátszotta a *Szózatot*, amelynek a dallamánál az ünneplő közönség fölemelkedett helyéről. A magyar kolónia tagjai hálás szavakban mondtak köszönetet *Sully-Prudhomenak* és a francia művészeknek a magyar költő iránt kifejezett hódolatért.

— **Tisza Kálmán születése napja.** Nagyváradról táviratozza tudósítónk: A *Nagyvárad* Népker mai rendkívüli közgyűlésén dr. *Friedlander* Sámuel indítványára *Tisza* Kálmánt hetvenedik születése napja alkalmából dísztagjával választotta. A dísztagságról szóló oklevelet dr. *Dési* Géza elnök vezetésével egy nagyobb küldöttség fogja vasárnap *Tisza* Kálmánnak Budapestén átnyújtani.

— **Rosthorn és neje Triesztben.** A *N. W. T.* jele, hogy dr. *Rosthorn* követségi tanácsos és neje Pekingből, ma délután két óraker Triesztbe érkezett. A követségi tanácsos fogadására megjelent a kikötőben *Rosthorn* rokonain kívül több előkelő politikus. Szürke utasköpeny volt a titkáron, feleségén pedig barna ruha. *Rosthorn* nagyon kimerítették a hosszú ut fáradalmi, de felesége vidáman látszott. Triesztből Velencébe mennek, ahol öt napig maradnak. Egy hét múlva Bécsbe érkeznek, ahol első sorban *Goluchowski*nál fog tisztelegni *Rosthorn*, hogy tanácsossá történt előléptetését megköszönje.

— **A svéd király betegsége.** Berlini tudósítónk arról értesít bennünket, hogy aggasztó hírek érkeznek Stockholmból a svéd király betegségről. Az orvosok nagy elővigyázatot parancsolnak *Oszkár* királynak, aki alig ismeri meg környezetét. A svéd király betegsége mindenesetre komoly aggodalomra ad okot.

— **Milán házassodik.** Ezen semmi esodálkozni való nem volna. Milán még elég fiatal ahhoz, hogy ezt megtehesse. Azon se nagyon esodálkozik már senki, hogy nem is királyi házból való hölgygyel hozza kapcsolatba. Milán végre is csak exkirály, s erre nézve a fia, aki pedig trónban ül, nagyon radikális példával járt elől. Külföldi lapok, amelyek Budapestre vett értesülés alapján írnak Milán házassodásáról, báró *Atzel* Béla özvegyét mondják menyasszonyának. A hír természetesen Európaszerte nagy érdeklődést keltett, de Berlinből, ahová szintén eljutott, azt jelentik, hogy illetékes körök semmit sem tudnak a házassági tervről, amelynek a megvalósítását különben is erős okok akadályozzák. Milán ugyanis nincs még forma szerint elválasztva *Nataliától*. Az ogyházi válás ugyan megtörtént, de Milán és *Natalia* később abban állapodtak meg, hogy a formaszert válást felfüggesztik. Még ha *Natalia* beleegyeznek is, hogy Milán megházasodjék, ez így egyszerűen nem volna elegendő, a házassághoz még a bolgrádi főkonzisztoriális bíróság döntésére volna szükség. A sok híresztelés között végül még az a hír is kering, hogy báró *Atzel* Béla özvegye maga lépett érintkezésbe *Nataliával*, hogy a házasság elő akadályokat ne gördítsen.

— **Küldöttségek a kereskedelemügyi miniszternél.** *Hegedűs* Sándor kereskedelemügyi miniszternél ma *Schmidt* József vezetése alatt *Emmer* Kornél, *Chabada* József, *Janits* Imre, *Czvas* István és *Szendő* Béla országgyűlési képviselőkből álló küldöttség je-

lent meg, amely azt a kérelmet terjesztette a miniszter elé, hogy a rendezett tanácsú városok tisztviselői részesüljenek az állami tisztviselők részéről élvezett vasuti kedvezményekben. A miniszter megígérte, hogy a kérelmet lehetőleg figyelembe veszi.

A **nyitrai megyeiek egy küldöttsége** is tiszteltet ma a kereskedelemügyi miniszternél és az érsekújvársurány-nyitrai vasutvonal surány-nyitrai szakaszának első osztályúval való átépítését kérelmezte. A miniszter a közérdekű szempontokat méltányolva megígérte a küldöttségnek, hogy a már elrendelt tervezési munkákat elővéteti és amint a kérdéskor pénzügyi része megoldható lesz, a tervek effektuálását is elrendeli.

— **Karácsony előtt.** Egy-két hét és itt a karácsony. Az az ünnepe, amelytől minden ember csak jót vár s amikor az, akinek rosszul megy a dolga, legjobban érzi a baját. Ilyenkor, amikor már közeledünk a karácsonyhoz, a levegő is csupa ígérettel van tele. Főként a nagy városban, amilyen Budapest is. Csak el kell menni azokba az utcákba, ahol összezsúfolva egymást nyomják az ezerféle boltok, hogy a házak földszintjén tenyérnyi se látszik ki a falakból, — akkor megláthatjuk, hogy küszöbön van az ajándékok ünnepe. Már erős a nyüzsgés a nagy tükörablakok körül s bent a tágas üzleti helyiségekben már pezsg a vásár. A kirakatokban csalogató csoportosításban a sok válogatott holmi: ékszer, dísztárgyak, játékok, ékes kőtűsi könyvek, káprázató csillogás mindenfelé. Es van egy kis franciás lendület a kínálatban és találatkongság, sok mindenféle ujdonsággal találkozunk, különösen a játékok között, amelyek az aktualitás izével keesgetnek. Az ólomkatonák nem az elkopott régi figurák többé, hanem mindmegannyi friss alak a legújabb háborus világból. Délafrikai boer és copfos, sárga boxer. A bábu társaságban pedig igazi esodák találhatók. A beszélő babák lemondtak már az egy tagu szpitózásról és valósággal szurozó hölgyekké és urakká alakultak át, olyan élénken pereg a nyelvük. A bábu-hölgyek haja pedig, hogy találon szóljunk, a Loreleyével vetekszik. Van választék bőven mindenben, semmi ok nincs az aggodalomra, csak ezüsttel, bankóval töltte meg otthon az erszényét, aki kirándul a karácsonyi vásárra. Sokan mennek már ki erre a vásárra, ez erősen meglátszik főként a belvárosban, ahol a kissé nyirkos decemberi levegőben jól eltöltött hölgyek, urak járnak ki s be az üzletekben s gyakoribb az aszfalton a veszteglő fiakker. Az emberek sietnek a bevásárlásokkal, hátha olesebban jutnak a szükséges holmikhöz. Később, az utolsó napokban, a boltos lesz a helyzet ura.

— **Vász az uralkodócsalásban.** Egy salzburgi távirat szerint, *János*, *Hohenlohe-Hartenstein* hercege, eljegyezte *Anna* főhercegnőt, *Ferdinánd* toskánai nagyherceg leányát. A menyasszony 21 éves, vőlegénye tizenhat évvel idősebb nála, a bajor képviselőház örökös tagja és lovassági kapitány egy bajor ezredben. Két nővere közül az idősebbik *Lónyay* Albert huszártábornok felesége.

— **Lányoz Leó üdvözlése.** Udvari tanácsossá történt kinevezése alkalmából ma küldöttségileg üdvözölte a Lipótvárosi Kaszinó választmány *Lányoz* Leót. A küldöttséget *Falk* Miksa elnök vezette s tagjai voltak: *Neumann* Frigyes alelnök, dr. *Stiller* Mór és *Keppich* Emil igazgatók, dr. *Fraenkel* Sándor titkár, *Sarbo* Leó pénztáros, dr. *Fried* Vilmos titkár dr. *Strasser* Imre ellenőr, dr. *Neumann* Rafael és dr. *Lichtenberg* Kornél választmányi tagok és *Birnbaum* Imre gazda. *Falk* Miksa üdvözlő beszédében kifejezést adott az örömnél, melylyel a királyi kitüntetés a Lipótvárosi Kaszinó minden tagját eltöltötte. *Lányoz* Leó halásan köszönte meg a szives megemlékezést és üdvözlést. Most érzi — ugymond — a királyi kegy megnyilatkozásának nagy jelentőségét, amidőn látja, hogy a barátainak és polgártársainak elismerésével és örömevel találkozik. A Lipótvárosi Kaszinó alapítása óta tagja és figyelemmel kíséri annak fejlődését, virágzását, s a jövőben is támogatni fogja ezt a testületet, amely nemcsak a szórakozásnak helye, hanem góponcia a legnemesebb társadalmi irányzatoknak is. A Lipótvárosi Kaszinóknak társadalmi hivatása van, amelyet teljesíteni is fog, amíg olyan kiváló férfi áll az élen, mint amilyen a kaszinó büszkesége, *Falk* Miksa. Kéri, tartsák meg továbbra is jó barátságukban s újból köszöni a megisztelő üdvözlést.

— **Taaffe grófnő regénye.** Egy kassai táviratunk meg korainak mondja *Taaffe* grófnő és dr. *Feldmann* Jakab egybekelésének híret. *Taaffe* grófnő válopöre még be sincs tejeze és most folyik a honosítási eljárás is. A válopör bejelezése után történik meg az esküvő, nem Bároán, hanem Budapesten. A grófnő beteg, azért nem is lehetett Bároán, hanem Budapesten tartózkodik.

Még nem létezett eddig

1 pár csipkefüggöny
2 darab 100 cm. széles
elegáns kivitelben

98 kr.

Kapható kizárólagosan
divatruházában
Lukács Mór
Iózsef-körút 77-79.

— **Kiss Áron betegsége.** Debrecenből jelentik, hogy Kiss Áronnak, az érdemes debreceni püspöknek betegségről elterjedt hírek tulzottak. A püspök nyakán nemrég egy daganat támadt, amely a beteg 86 éves korára való tekintettel, aggodalmakra adott okot. A kelést azonban szombaton egy szerencsésen sikerült műtéttel eltávolították és a püspök, akinek betegsége általános részvétet keltett, már a gyógyulás útján van.

— **A szerb királyi pár külföldön.** Belgrádból írják: Sándor király és Draga királyné a jövő évben meglátogatják az összes európai udvarokat. Utazásuk tulajdonképpen célja az, hogy Sándor király bemutassa Draga királynét az európai udvaroknak. Sándor király először is az orosz udvarral tudatta látogatási szándékát, ahol leginkább számíthat szíves fogadtatásra. Most már tudják, hogy *Pasica*, a volt radikális vezér e miatt járt Oroszországban. Csak hogy közbejött a cár betegsége és így mitem véghezvethet.

— **A népszámlálás.** A főváros kiadta az utasítást arra nézve, hogy hogyan fog meg történni a népszámlálás Budapest területén. E szerint három mintát alkalmaznak az adatok beszerzésére. Az első a számlálólap. Ezen egy-egy egyen adataival kell beszámolni. Hyent tehát annyit adnak minden lakásba, ahány egyén lakik benne a családokkal együtt. A második minta a lakásboríték. Ezen egy-egy lakásban lakókról számol be a család feje vagy annak helyettese. A harmadik nyomtatvány a házi gyűjtő. Ezt a háziur kapja s az egész ház lakóiról számol be rajta. A nyomtatványokat a városi hatóság által kinevezett számláló biztos ennek a hónapnak huszonkilencedike és harmincegyediké között osztja szét a háztulajdonosok között, azok adják aztán tovább a lakóknak. Január másodikán már meg is kezdik a nyomtatványok összegyűjtését. Aki a nyomtatványokat hamis adatokkal tölti ki, vagy aki megtagadja a rubrikák kitöltését, kihágást követ el s pénzbírsággal sújtható. A bírság ötven forint is lehet. Erdekes az, hogy az utasítás egy csomó téves vélemény megdöntésére biztosít mindenkit arról, hogy a népszámlálás nyomtatványaira főlgyeztet adatok se megadhatóak, se egyéb akár kicsoda célra föl nem használhatók. Tiszttára arra való, hogy a statisztikai hivatal kérdéseire megadja a feleletet. A számlálólap csak a polgárok számára készült. A tényleges katonákról a kaszárnyák s hadihajók parancsnokai fognak kimutatást küldeni a népszámlálás céljaira. Az anyanyelvre vonatkozólag azt mondja az utasítás, hogy ahhoz az anyának némely esetben nem sok köze van. Az az anyanyelv, amelyet az illető a legszívesebben és a legtekélyesebben beszél. A kérdőívben huszonkét kérdés van s mindenikre világosan kell felelni, nem *igenem* és *nemmel*, hanem világos, határozott rövid mondatokban.

— **Protestáns-est.** A budai Vigadóban ma este szépen sikerült protestáns-estét tartottak, amelyen nagy számu közönség, élén a protestáns közélet kimagasló alakjaival, jelent meg, *Hajnal* Jenő evangélikus református lelkész, magvas elnöki megnyitójában rámutatott a felekezeti élet buggó ápolásának előnyeire és hangsúlyozta a felekezetek béks egyetértésének szükségességét. Ezután az énekar zsolnárt adott elő, *György Ilona* a *Sas* című szép költeményét szavalta el, *Pevényi István* gondokajátékával gyönyörködtette a hallgatóságot. Az est kimagasló pontja *Eötvös* Károly előlvasása volt. Eötvös a régi magyar vallásos élet-ről mondott el néhány kedves apróságot, az ő zamatos magyarságával.

Azon kezdte, hogy a történelem előtti kor népéinél sokkal fontosabb szerepet játszik a megszelídített házi állat, mint a házieszközök anyaga s azért kő, vas, réz- és bronz-korszak helyett helyesebb lenne téhen-, juh- és ló-népről beszélni. A régi magyarok ló-nép voltak s éppen ezért száguldó lovaikon nem éretek rá krónikákat írni, úgy mint a juh- és téhen-népek legeltetés közben. Nem is építhettek e miatt templomokat, de azért műveltségben nem maradtak ezek mögött.

Hangos derűtség szakította féibe gyakran *Eötvös* előadását, amelynek végeztével a közönség zajos tapsal halláta meg a gyönyörű előadást. *Takács* Zoltán zongorajátékának és *Bárdossy* Irén énekének is nagy hatása volt. *Szalay* Károly versei szintén tetszettek. A műsort az énekar zárta be, *Gusztáv* Adolf imájának szép előadásával. Az est szép összeget jövedelmezett jótékony célra.

— **A Vörösmarty-szobor** alapja javára ma *Werner* Henrik, a sátoraljaúj helyi gimnázium VI. osztályának tanulója, mint tanulótársainak gyűjtését, 2 korona 74 fillért, *Pükler* Adolf M. Votrauból 2 koronát küldött be hozzá. Gyűjtésünk eddigi eredménye: 3372 korona 24 fillér.

— **Házasság.** *Bér* Béla fővárosi kereskedő eljegyezte *Fischer* Matild kisasszonyt, *Fischer* Károly kereskedő leányát Iszákrol.

— **Az Egyetemi Kör ügye.** Az egyetemi tanács holnap ülésén fog véglegesen határozni az *Egyetemi Kör* megrendszabályozott bizottság ügyében. Az összes ifjusági pártok küldöttsége ma *Bokay* Árpád orvoskari dékánnak memorandumot nyújtott át, amelyben arra kéri a tanácsot, hogy helyezze vissza jogába az Egyetemi Kör bizottságát.

— **Felolvasás.** A *Filológiai Társaság* ma délután 5 órakor ülést tartott, amelyen *Lathözy* Mihály olvasott fel részleteket *Medea* fordításából. A felolvasó már régóta joglalkozik Euripides görög tragédiáinak átültetésével. Mai felolvasását *Jászai* Mari is végighallgatta. Utána *Sebestyén* Károly *A cinikusokról* értekezett. Ertekezése a kisebb sokratosi iskolákról, a cinikusokról, cyreneikusokról és megariaiakról szóló könyvények egy részlete. Bizonyítja, hogy a cinikusok nem tudósok, hanem ellenségei a tudománynak s minden jelentőségük abban van, hogy romlott korban tiszta erkölcsöt hirdettek.

A Közegészségügyi Egyesületben dr. *Kende* Mór tartott nagyrészt felolvasást az emberi nem elhajlásáról. Fejtette a degeneráció okait, ezek közt azt is, hogy manapság a nő is részt követel a férfiküzdelmének fáradaimából. Dr. *Kende* a jövő hét szerdáján folytatja tanulságos felolvasását s akkor a szomorú jelenség orvosiásával fog foglalkozni.

— **Csalai Zsófia árvainak.** Legújában a küvetkező adományokat kaptuk a Népszínház felejtethetetlen művésznőjének árvái javára: *Pray* Valérné urnától 3 koronát, amelyhez *V. Gy.* egy koronával járult, *Ismeretlenektől* 5 koronát, *Fröhlich* Frigyes (Balyaliba) 20 koronát. A beküldött egyes adakozásokat rendeltetési helyére juttatjuk.

— **Negyven év.** *Máramarosziget*ről írják: Tegnap ünnepelte a város közönsége *Marikowsky* Menyhérnek, a m. kir. állami felsőbb leányiskola igazgatójának 40 éves tanári jubileumát. A szülőbarn megtartott lakomán báró *Rosner* főispán köszöntötte fel az ünnepeltet, aki egyik legnépszerűbb polgári városunknak. Hálás tanítványai alapítványt tettek nevére, amelynek kamatait a magyar nyelvben jó előmenetelt tanúsító leányok kapják.

— **Munkaelőrelétek gyűlése.** Két-három ezer munkaelőrelétek ember gyűlt egybe ma délután a *Vigadó* 16-ik szám alatt lévő vendéglő termében, hogy helyzetükről tanácskozzanak. Csupa éhez, didergő alak, akiket meglátszik a nyomorúság. A gyűlésre az elnökség meghívta: *Mezei* Mór országgyűlési képviselőt, dr. *Havass* Rezsőt, dr. *Vázsonyi* Vilmost, *Sümei* Vilmost, *Sándor* Pált és dr. *Csillag* Zsigmondot. Ott volt *Lélay* miniszteri tanácsos, a munkaközvetítő hivatal igazgatója is. *Falk* Miksa országgyűlési képviselő levélben mentette ki elmaradását. A rendőrség képviselőtében *Kerecsényi* kapitány jelent meg kellő asszisztenciával.

A gyűlés elnökül *Pelcz* Ágostont választották meg.

Először *Bokányi* Dezső beszélt, aki éles szavakban támadta a mai társadalmat, amely népkönyhakkal, alalmaznával szándékozik a munkások baján segíteni. Pedig nem ez kell, hanem munka és jog. Indítványozza: működjének közre a progresszív adók behozatalán s hogy az általános titkos szavazást léptessék életbe. Egyesüljenek a munkások, szervezkedjenek és követeljék a jogaik érvényesítését. A most mutatkozó nyomort pedig közmunkákkal enyhítse a főváros és az állam.

Vázsonyi Vilmos szintén védelmébe veszi a jótékonyadást s aztán fejtegette, hogy a társadalomnak demokratikus irányban való fejlesztése szükséges. A progresszív adó s az általános titkos szavazás, az ő ideája is.

Nagy érdeklődéssel hallgatták *Mezei* Mór országgyűlési képviselő beszédét, aki biztosította a munkásokat, hogy a képviselőház szíven hordja a munkások érdekeit.

Beszélték még: *Csillag* Zsigmond, *Grossmann* Miksa s végül eljenzéssel fogadták el *Bokányi* határozati javaslatát.

A gyűlés végével mintegy 2–300 főnyi munkástömeg nagy zajongással vonult ki a *József-körut*ra s abcugolva és éljenzve indult az Erzsébet-körut felé, hogy az Andrássy-uton egy kis tüntető-sétát rendezzen. A rendőrségnek azonban már az Erzsébet-körut elején sikerült szétosztatni a tömeget s már hat óra felé csend és nyugalom volt a körutakon.

— **Iskolatársak szövete.** A *Budapesti Kereskedelmi Akadémia* volt növendékei f. hó 8-ikán az Akadémia disztermében nagy számmal gyűltek össze, hogy a „Budapesti Kereskedelmi Akadémia vezetett tanulóinak szövete” megalakítsák. Az értekezlet *Négy László* igazgató nyitotta meg, mire *Bogyó* Samu tanár előkötete alatt a közgyűlés az alapszabályokat némi módosításokkal elfogadta. Azután tiszteletbeli elnökké megválasztották: *Négy Lászlót*. Ugyvivő elnök lett: *Bogyó* Samu. Alelnökök: *Szirmai* Oszkár, *Schneller* Alajos és *Stucz* Hugó. Főtítká: *Ozora* Mór.

— **Halálozás.** Gróf *Lázár* Jenő, megyesfalvi birtokos, tegnapi délután meghalt ötvenöt éves korában. Az elhunyt főúr *Medgyesfalván* országos bíró műasztalos-ipartelepét tartott fenn.

Kiss Ignác, pestmegyei árvaszéki főügyész, az elmúlt éjjel Budapesten meghalt, 59 éves korában. A megboldogult vármegyeszerető közkedveltségben volt, nagy műveltségű és szeretreméltó modorú. A hivatalát mindvégig nagy lelkiismeretességgel látta el. A temetés holnap — esütörtökön — délután fél három órakor lesz, a VIII. ker. Pál-utca 7. sz. házból.

— **Életunt vendéglős.** *Avadról* táviratozzák, hogy a város egyik legrégebb vendéglőse, *Duffner* József, agyeronlőtte magát. A szerencsétlen embert, hir szerint, nyomasztó üzleti viszonyok kergették a halálba, mások meg azt mondják, hogy váltót hamisítottak a nevére s ez keserítette el. Nyolc gyermeke maradt utána árván.

— **Fregoli.** A Somosy-Mulatóban vendégszerelő *Fregoli* holnap először mutatja be *A besülettesség* című darabot, amelyben ott a színpadon szerkesztő újságot és 8 különböző személyn szerepet ad elő. Az *Eldorádó* című *Variétében* a művész teljesen új műsort mutat be.

— **Osztályorsjáték.** Az osztályorsjáték mai húszadik huszonötödik koronát nyert 5498, tízezer koronát 19194, ötezer koronát 51268 három ezer koronát 50430, kétezer koronát 99318 55059 3460, ezer koronát 9605 96751 54992 25130 84668, ötszáz koronát 72433 58625 2112 16777 21397 58331 98159 22267 45993 33639, háromszáz koronát 42658 24372 62429 99357 4737 90206 65171 99192 34173 28913 60345 21258 40286 94289 51794 45810 670 8373 7658 41562 28092 18515 79434 16779.

(x) **Esernyők** feltűnő olesón *Détschyné*, *József-tér*.

(x) **Kérjünk mindent Emke-gyűjtőt!**

(x) **Fischer Simon** és **Társal** selyemüzletében (Bécsi-utca 7.) az ez idei okkázio-eladás folyamában van. 4–10 méteres selyemmaradékok a legutányosabb árban.

(x) **Kedvező körülmény.** A *Feldmann* Sándor-féle volt cég (Bécsi-utca 6. szám) megmaradt raktárának — gyapju és mosóelmelekben — átvétele folytán most mindezeket az árakat, valamint többféle más cikkeket az ujonnan megnyitott *Fajda Mór-féle árúházban* (Bécsi-utca 6. szám) oly jutányosan árúsítják, hogy érdemes erről személyesen meggyőződni.

(x) **Honi ipar.** Ajánlom általánosan ismert, saját gyártmányu posztó *bokavédőmet* (gamasni). Kapható drapp, oliv, szürke, bronz és fekete színben. Párja 1 forint 10 krajcár. Hölgyeknek térdmagasság, párja 2 forint 75 krajcár. *Kertész* Pál divatruházában, *Kerepesi-ut* 44. sz., a Népszínházzal szemben. Eladás nagyban is.

(x) **Ragyogó karácsonyfadisz.** Uj! **Football** társasjáték frt 2.—. **Halifax** frt 1.50. **Kertész** Tódornál.

(x) **Konyhajátékbutor-különlegességek** nagy választékban *Fellegi* Józsefnél, IV., *Hajó-utca* 3.

FŐVÁROS.

(*) **Budapest választói.** Immár végleg meg van állapítva azoknak a listája, akik a jövő évi általános képviselő választáson Budapesten szavazati joggal bírnak. A kuria elintézte a felebezéseket és a központi választmány ma kihirdette határozatát. A végleges lista szerint a jövő esztendőben Budapesten 53,502 választó lesz. Kerületek szerint a választók száma a következő: első kerületben 3157, másodikban 3116, harmadikban 1698, negyedikben 3481, ötödikben 5707, hatodikban 10,492, hetedikben 11,565, nyolcadikban 8207 és a kilencedik kerületben 6099.

(*) **A főváros közgyűlése.** Azzal az elnöki bejelentéssel kezdődött a mai közgyűlés, hogy *Rupp* Imre lemondott bizottsági tagságáról. A közgyűlés ezt a lemondást sajnálattal vette tudomásul és méltán, mert *Rupp* Imre igazán esudás, tevékeny tagja a törvényhatósági bizottságnak. Még napirend előtt *Sümei* Vilmos, az új városatyák egyike, a hirdelési miatt zaklatott kereskedők ügyét tette szóvá s a polgármester megígérte, hogy minden esetben, amikor a tanács elbirálása alá kerül a főlebezés, tekintettel lesz a kereskedelem jogos érdekeire.

A napirendre térvé, *Kasics* Péter olyan indítványt tett, hogy írjanak fel a pénzügyminiszterhez, az adó-végrehajtások felfüggesztése végett. A polgármester reaktálta *Kasics*nak a pénzügyminiszterre tett néhány téves kijelentését, aztán *Kasics* indítványát mellőzték és elfogadták *Heltai* Ferencét, melynek értelmében közölni fogják az adóilletézőkkel a miniszter leiratát.

Háromezernyolcszáznegyven koronát kíván felvételni a tanács az adóösszeíró küldöttségek élelmészésére. *Parall* Ferenc és *Polányi* felszólalása után a közgyűlés nem szavazta meg a kért összeget. Majd hosszabb vitára adott okot a kórházak élelmészésének ügye azzal kapcsolatban, hogy *Mauthner* Adolf megfőlebbezte a szállításokra vonatkozó határozatot. A közgyűlés többsége kimondotta, hogy a főlebbezést

tárgyalni nem kívánja, mire Mauthner bejelentette, hogy a legközelebbi közgyűlésen indítványt tesz. Miután hozzájárultak a képviselő-próbakérdések új beosztásához és a tanács javaslata értelmében döntöttek el a Sárosfürdő teloküggyét is, kihirdették az első osztályú tisztügyi ügyész állásra történt szavazás eredményét. Beadták 232 szavazatot, amelyből 186 szavazatot kapott Köbler Ferenc, 39 szavazatot Sebők Béla és 8 szavazatot Könes Boldizsár. Ennél fogva első osztályú tisztügyi ügyész Köbler Ferenc lett.

Megválasztották továbbá a kijelölt választmányba: Kleh Istvánt, Radocza Jánost és Rupp Zsigmondot.

A bizottsági választások a negyvenötös bizottság javaslata értelmében történtek. Az elnökölő főpolgármester, élve a törvényadta jogával az igazoló választmány elnökévé ismét Mero Jánost nevezte ki; a kijelölt választmány tagjaiul a maga részéről kinevezte: Ludvig Jánost, Hellai Ferencot és Hüttl Tivadart. Ezutal elrejtették a Ferenc József-rakpart felmérését, de megváratták a körülbüli felmúlő korona költéséget az új Népiéget megbővítésére és harmincezer koronát a külső Váci-utj jókabantartására.

(*) **Új tanácsos.** A főváros pályázatát hirdett a Hermann Béla nyugdíjazásával megüresedett tanácsosi állásra. A pályázat ma délután járt le és mint értesülünk, Almády Géza helyettes tanácsoson kívül dr. Bárczy István és Piperkovics Bátor pályáztak. Almády Géza, aki egyike a főváros legképzettebb, legmunkásabb tisztviselőinek, eddig is önállóan vezette a közéletmezési ügyosztályt és azért már ma is kétségtelen, hogy a közgyűlés egyhangulag őt fogja megválasztani a tanácsosi állásra. A másik két pályázó inkább csak a kijelölés végett adta be kérvényét, de valószínű, hogy még a választás előtt visszalép.

SZÍNHÁZ. ZENE.

**** A Mészáros-féle operapályázat.** A néhai dr. Mészáros Károly által kitűzött operapályázat sorsát, mint értesülünk, holnap dönti el az erre felkért bíráló bizottság. Minthogy a *Szócsy Mária* című dalművet szerzője visszavonta a pályázatáról, csak a *Tenódy* című dalmű maradt. Úgy értesülünk, hogy a pályázat eredménytelen marad, s a díjat, kétezer koronát, újra ki fogják tűzni.

**** Sauer jubiláris hangversenye.** Sauer Emilnek december 17-én, hétfőn a Vigadó nagytermében tartandó zenekari hangversenye iránt a közönség körében egyre nagyobb az érdeklődés. Bár a december hónapban már eddig is sok érdekes hangversenyben volt része a közönségnek a legjobban mégis az a nagyírú zongoraművész vonzza a publikumot, mely először fogja hallani zenekari kísérettel Sauer zongorajátékát. Az orkesztrális kíséretet a M. Kir. Operaház zenekara látja el Kerner István dirigálása mellett. A Sauer-hangverseny rendezője Méry Béla zeneműkereskedése (Andrássy-ut 12.)

**** A Verehaju reptizze.** A Népszínház vasárnap este egy hosszabb idő óta pihenettől népszínművet elevenít fel. Ez a népszínmű Lukácsy Sándor *Verehaju*-ja, amelynek címszerepe *Blaha* Lujza egyik legszebb alkotása. A *Verehaju* három évvel ezelőt, 1898. január 23-án került színe legutólszor.

**** Az Auróra-Kör estélye.** Az Auróra irodalmi és művészeti kör ma a Saskör téli kertjében sikerült estélyt rendezett. A műsoron szerepeltek *Bekics* Gusztávné, *Láng* Etel, *M. Münster* Nelly, *Schader* Vilma, *Molnár* László, *Vértesy* Gyula, *Beregi* Béla, *Kenedik* Kálmán, *Pfeiffer* József, *Török* István. Különösen *Bekics* Gusztávné elmés humoreszke tetszett.

**** Érdekes egyfelvonásos.** Legifjabb *Szász* Károly, az ismert költő unokája, érdekes egyfelvonásos arabot írt. Címe *Kántorné* s hősnője a *Nemzeti Színház* egykori híres tragikája. A kis darab a nagy művésznő életének azt az epizódját viszi színpadra, mikor a *Nemzeti Színház* bizonyos okoknál fogva elhagyta s később diadalra tért oda vissza. Szerző a *Vigaszínház*hoz nyújtotta be darabját s a főszerepét *Jászai* Marinak szánta. Nem lehetetlen, hogy az érdekes kis darab *A hóboros Márta* című egyfelvonással együtt kerül bemutatásra, amelyre a színház most készül s amelynek a főszerepét szintén *Jászai* Mari fogja kreálni.

**** Bendiner hangversenye.** Bendiner Nándor zongoraművész, ki a mult fiharmonikus koncerten óriási sikert aratott, hangverseny-körutra indul. Végleges eltávazása előtt azonban a december 18-iki hangverseny-estélyen bucsuzik a budapesti közönségtől. A műsor Weber, Chopin, Schumann, Bach, Beethoven és Liszt műveiből vannak összeállítva. Bemutatóra kerülnek ez alkalommal Makray László dalai is. A hangverseny iránt nagy érdeklődés mutatkozik.

**** A honvédeknek hangversenye.** E hó 16-án esti 7/8 órakor tartja a honvédeknek 4-ik népszerű hangversenyét a Royal-szálló dísztermében. Rechtf Sándor tanár, a jeles hegedűművész is közre fog működni.

**** Gyermekhangverseny a Telefon Hírmondóban.** Ma délután 5 órakor gyermekhangversenyt rendez a kis előfizetők mulattására. E gyermekhangversenyek, melyek mint egy zenélő és éneklő gyermekjóság minden héten csütörtökön délután 5 órakor pontosan megjelnek, változatos-ságukkal és vonzó programjukkal a legzölésőbb körben általános közkeveltségnek örvendenek. A mai hangversenyen közreműködők névsora a következő: *Fugio* Leona és *Rambowsky* Mariska urhölgyek, *Dajka* Balázs, *Latabár* Kálmán és

Odry Zsuzsanna urak. — Este a Telefon Hírmondó a magy. kir. operaházban színekről *Vardásy* Juvolat fogja közvetíteni, Mozart régi kedves dalművét. Az operai közvetítés után a rendes esti felolvasás következik, azután pedig még 11 óráig *Zöldi* Marci cigánybandájának a muzsikája lesz hallható a Hírmondó kagylóin keresztül.

A feleségem nem sikkes.

— *Première a Vigszínházban.* —

Budapest, december 12.

Futtában csak egy kis rejtelmességre mutatok rá, mielőtt a Vigszínház mai bemutatott előadásával foglalkoznám.

Novelli és olasz társasága 1900. május 16-án mutatta be a Vigszínházban először a feleséget, aki nem sikkes. A darab olasz címe így hangzott: *Mia moglie non ha chic*. Ebben a címben nincs semmi csodálatos. A különös, amire ráakarok mutatni, az, hogy egy olasz színlap fekszik előttem, mely egészen más francia írókat nevez meg a vigjáték szerzőit, mint a magyar színlap. Az olasz színlap szerint a darabot *Bernard* és *Valabrègue* urak írták. A magyar színlap ellenben azt állítja, hogy a darab társ-szerzői: *Busnach* és *Debrüt*. Ami a darabot illeti, minden tévedés kivan zárva. Nem lehet szó két különböző kidolgozásról. Az olaszok ugyanazt játszották, szóról-szóra ugyanazt, amit ma este a magyar színészek. Az hát a kérdés: kik az igazi szerzők? Az olaszok tévedtek-e, amikor szerzőikül *Bernard* és *Valbrègue* írták a darab címe alá; vagy a magyar fordítók, *Góth* Sándornak, a Vigszínház kitünő művészenek káprázott-e a szeme, amikor a darab szerzőségét *Busnach* és *Debrüt* uraknak tulajdonította? A darab eredeti kiadását nem láttam, de szentül meg vagyok győződve, hogy a tévedést az olaszok követték el és *Góth* Sándor részén van az igazság, aki francia eredetiből fordított, lelkiismeretesen végezte feladatát s *Busnach* és *Debrüt* személyében a darab valóságos szerzőit nevezte meg.

A darab nem erkölestelen, de nagyon pikáns. A Chaponet-házaspárról van benne szó, akik egyetlen leányukat abban a reménységben adták férjhez egy párisi gavalérhoz, De Prefol Györgyhez, hogy ez az ur a lehető legrövidebb idő alatt kis unokát fog termelni a számukra. Tízennygy hónap mult el az esküvő óta és az óhajtott, lézasan óhajtott eredmény még nem jelentkezik. Chaponet papa dühöng és heves szemrehányásokat tesz vejenek, Prefol urnak, aki tényleg rettenetes indolenciát árul el. Egész nap a kanapén hever, szunyókál, ásit és borzasztóan unja magát Tonnerben, nyárspolgár apósa és anyósa oldalán. Fel-ségét, a bájos, naiv Gabriellát is elhanyagolja, mert ez a tiszta, egészséges és egyszerű fiatal asszony nem hat az idegeire. George urnak olyan dámakkal volt eddig dolga Párisban, akik értenek a szerelem művészetéhez. A volt vivőre a borkereskedő unalmas vidéki házában Páris g. önyőreire sovárov és azt hiszi, hogy a kokottoknál van az igazi boldogság, akikből még nem ábrándult ki egészen. Sajnáljuk ezt a rossz izlésű embert, de reméljük, hogy a jökevdű és erkölcsös vigjátékirók a harmadik felvonás végén majd levezik a szeméről a hályogot.

Chaponet Raul, a párisi jogászyerek, aki látogatában a nagybírtjánál, öröitlen szerelmes Gabriellába. Mindig nyilatkoznai akar, de nincs bátorsága hozzá. Vallomás helyett terveket kovácsol, hogy az elhanyagolt asszonykával valami módon megizlettesse a tilos szerelem gyümölcsét. Gabriella érzi, hogy a férje elhidegetett iránta és ez azért van, mert a modora nem sikkes. Szeretne Párisba menni, hogy tanuljon azoktól a hölgyektől, akik a sikk hatalmával uralkodnak a férfiak fölött. Raoulnak kapóra jön ez a dolog. Ha Párisba mennek, George Prefol beleveti magát a párisi élet áradatába, a fiatal asszony egyedül marad, fölnyílnak a szemői és a szerelmes unokatestvér tárt karjaiba rohan. Betanítja Gabriellát: *kinájon* valamit a szülei jelenlétében, valami szokatlant, valami rendkívülit. Gabriella *epret* kíván, még pedig beteges, mohó kívánsággal. (Az eper darabja abban az időben 5 frank.) Chaponet papa megcsókolja Gabriellát, a vén feleségét, Raoul, sőt George urat is, akit eddig gyűlölt. Általános esköldözés, nagy, boldog családi jelenet. Gabriella kíván valamit. Tehát a golyamadár végre kelepel a ház körül! Ennek a jelenetnek a komikus hatása ellenállhatatlan. Kacag az egész színház. A színészek szava elvész a falrengető nevetésben. Chaponet papával nyulat lehetne fogatni ebben az ünneplés pillanatban; és amikor Gabriella kijelenti, hogy *megkívánta* Otérót, a Párisban szereplő spanyol táncosnót, készségesen beleegyeznek abba, hogy Gabriella és a férje haladéktalanul Párisba utazzék.

Ez az első felvonás fényes. A nyárspolgár borkereskedő jellemzésében van valami a Labiche humorából. Az bizonyos, hogy nincs a világon kedélyesebb

és ostobább jóság a vidéki francia bourgeoisnál; és ezt a tipust a szellemes, raffinált párisi vigjátékirók csodálatos hatással tudják variálni a színpadon. Van egy kis túlzás a dologban, de mégis élethűnek, realitásnak látjuk a jóságos, kicsinyes, kedélyes együgyűségnek ezt a fokát. A torzításnak ezen a diskrét nemén a legeszebb, legkritikusabb néző is mulathat. A francia vigjátékirók jókedvének, pajkosságának a féltelenségében sem vesztí el a logikáját és valószínű marad akkor is, amikor bolond helyzeteket, bolond alakokat halmoz össze. Mikor tanuljuk el tőlük a logikus rajzolagnak, az élethűségnek ezt a művészetét? Mikor hagynak föl a mi bohózatíróink azzal, hogy a feje tetején jár, lehetetlen, abszurd hülyeséget tartásák a mulattatás feltételének és a komikum ideáljának?

A második felvonás még mindig mulattató. A Prefol-házaspár Párisban a *Perzsa* színházhoz címzett hotelben száll meg. (Saturnin, a főpincér, hordja is a frakkjában a zöl-szalagos dekorációt. Ez — azt hiszem — a Vigszínház, vagy a fordító külön ötlete.) A chambre separékban kokottok mulatnak élénk gaj-dolással. Az elegáns főpincér a hotel renoméja érdekében palástolni akarja ezt a mulatozást és a nyugtalanok Prefolnak azt mondja, hogy angol miszsek vannak a szomszéd fölkében, akik *zajosn* teáznak. És mikor a dözölő társaság karban énekel valami trágár sanszont, hideg pofával azt mondja, hogy ez a dal az angol nemzeti himnusz, a God save the queen. *Szerény* Zoltán felséges pincér-grandezzával adja ezt a nyugodt, impertinens, zavarba sohasem jövő hotel-diplomatát.

George találkozik Nanine-nal, a néhai szeretőjével. A grande coquette újra „szerelmes” lesz belé, amikor megtudja, hogy George megint vagyonhoz jutott és követeli, hogy ebédeljen vele Bougivalban. George-on már látjuk, hogy nincs nagyon elragadtatva ettől a fölmelegített kokott-szerelemtől; de az utúnak jövő Chaponet-házaspár megjelenésén annyira fölbosszankodik, hogy mégis elmegy a bongiváli randevúra. Gabriella sir, desperál és mindenáron kokottot keres, akitől sikket tanuljon, hogy a férjét tartósan leküsse magához. A kokott, az Art de plaisir nagy tanárát nyomban meg is találja Nanine személyében. Nagyon kedves ellentét, amikor az ártatlan, bájos asszony szemben áll a kifestet, óda-dívtőlgyűlölet és könyörögve kéri, tanítsa meg arra, miképpen kell hű szerelemre birni a férfit! A mai erkölcsök éles szatírja lappang ebben a szembeállításban. Gabriella előtt a kokott bizalmasan fecseg és a kis feleség értesül a bongiváli randevúról. Felháborodásában elhatározza, hogy ő is elmegy ebédelni a Beauresson bongiváli vendéglőjébe, még pedig Raoulal, a jogász-gyerekekkel.

A harmadik felvonás nem áll az előbbieken színvonalán. Ezt a felvonást csak a *Novelli* bonhumióttól sugározó játéka tudta hatásosá tenni, aki a berugott Chaponet papa nóbél spicet csodálatos kedvességgel illusztrálta. *Hegedűs* a nyárspolgárt remekül jellemezte a két első felvonásban, de a részegséget — talán azért, hogy ne vádolják utánzással — nem színezte ki úgy, nem öntött belé annyi megengedett mókát, nem részlezte a jókedvnek azzal a tulhabzó pajkosságával, amit ez a jelenet megkíván. A nagy, kacagtató effektusok ebben a felvonásban, ahol az egész familia összejön, vesztettek domináló erejükből. — Prefol természetesen végleg szakít a párisi kokottokkal és komolyan megszereti Gabriellát, aki a maga részéről szintén komoly biztosítékot nyújt Chaponet papának, hogy nemsokára nagyapa lesz belőle.

A zsufolet nézőtér kitünően mulatott a darabon és a szereplők élénk, könnyű, szellemes, minden pontot kiemelő játékán. Ez az ensemble magasan fölülte állott az olaszokénak. Mégis csak más dolog az amikor a közönség minden szót megért és az ensemble nem egy kiváló színész körül státszifáló segítség-szebből, hanem igazi művészekből áll. *Csillag* Teréz Gabriella szerepében maga volt a friss, igazó asszonyi báj, a kedves, naiv, nagy gyermek, aki szerelmet visz a házasságba s akinek a természetessége milliószor hódítóbb a kitanult asszonyok minden mestertölgésánál. *Haraszthy* Hermin a kokott modorát, hangját, viselkedését úgy eltalálta, hogy ebben a zsánerben jobbat képzelnem sem lehet. *Góth* a férjet, *Topolcsay* a szerelmes, félénk jogászt, *Balassa*, az acsellénnel gyógyító dokort, *Gyöngyi* Izsó a vendéglőt és *Nikó* Lina Chaponet papa hitvesét adta erős, hatásos komikummal. *Verzetei* és *Pécsi* kisasszonyok két kisebb kokott szerepében voltak a férfiszemek gyönyörűségei. A második felvonás díszlete (szalon a hotelben) pompás és a rendezés élénk, összesség; jobb, ölevesebb, mint az olaszoké.

A két első felvonásban homéri hahotáktól rangelt a nézőtér. Ebből a hatásból arra következtetünk, hogy a Vigszínház szerencsés játékrendje új attrakcióval gyarapodott.

Ábrányi Emil.

Történetek az Operaházból.

Budapest, december 12.

I.

Vasquez grófné.

— Ez már sok! — kiáltott föl ma délelőtt *Mészáros Imre* igazgató, amikor *Vasquez grófné* levélét megkapta, amelyben betegnek jelenti magát és a *Hugenották* mai előadásáról lemond. Aztán magához kérette *György Zsófia* asszonyt és a színházi orvost.

— Asszonyom, — mondta *György Zsófiának*, — ma este esetleg *Valentinet* fogja énekelni. — A színházi orvost pedig *Vasquez grófné*hoz küldte.

— A grófné énekelhet, — jelentette később a doktor, — semmi bajt se konstatalhattam.

Még este hat óraker se tudták biztosan az *Operaházban*, énekel-e a grófné vagy sem. *Györgyné* készenlétben volt. De a grófné végre mégis csak énekelt, hetek óta először, de — fájdalom! — nagyon kevés népes nézőtér előtt. Ilyen csekély látogatottságot még nem tapasztaltunk a *Hugenották* előadásánál, csak a karzat feketéltt néhány helyen, ahonnan csak úgy zúgott a taps. A földszinten is volt tüntető taps, bár kevesen tudták, hogy miért.

Szomszédságomban például egy fekete fiatal ur a következő rekordot érte el: hét óraker, mielőtt az előadás megkezdődött, kezének száma $7\frac{1}{4}$ volt, — az első felvonás után $7\frac{1}{4}$ és a harmadik felvonás duettje után, amikor távoztam, $8\frac{1}{4}$ -et konstaltam. Hogy végül meddig vitte, nem tudom.

A grófné haragszik az *Operaházra*. És mért haragszik? Azért, mert az *Operaház*nak van joga rá haragudni. Ez már asszonyi logika.

Mészáros Imre igazgató tudniillik három hét előtt öt napi szabadságot adott a grófnénak, hogy a *Berlini Theater des Westenben* vendégszerpeljen. Még a kosztümöket is kölcsön kapta az *Operaház*tól. Az öt nap letelte után, amikor *Burrianna Lohengrinben* és *A walkürben* kellett volna énekelnie, a grófné telegrammban további öt napi szabadságot kért, mire *Mészáros Imre* visszatelegrafált, hogy az *Operaház* érdekében lehetetlen további szabadságot engedélyezni, tessék rögtön visszatérni.

A grófné nem is hederített a sürgönyre, a kitűzött *Lohengrin* helyett *Tannhäuser* ment, és a *walkür*höz Bécsből kellett háromszázötven forintért külön *Stieglindét* rendelni *Hilgermann Laura* személyében. Ezért a cseréért ugyan nem haragudunk. Időközben a grófné, nem törődve Budapesttel, tovább vendégszerpelte és amint ez már megcsik, sok jó kritika mellett néhány kellemetlen is kapott.

— Mi lesz most? — kérdezte a grófné, amikor tegnap az igazgatónál jelentkezett. Nos, a művészno feyvelmi vérséget követett el és ezért meg fog bünhődni szerződése értelmében, amelyben ilyen eshetőségről gondnksodtak, de az *Operaház* semmi esetre se huzhatja a rövidébet. A művészno és az *Operaház* közt szerződés áll fenn. Az *Operaház* szegte meg ezt a szerződést? Nem. A művészno? Igen.

A közönség, mely nem érdemelte meg ezt az eljárást a művésznőtől, rokonszenvel kísér *Mészáros* igazgató erélyes eljárását, aki nem tűrheti, hogy *Vasquez grófné* a mi tizennyolcezer forintunkért — másutt énekeljen.

Aztán térjen vissza ismét az egyetértés és a békesség!

II.

A bajuss-kritika.

Szomoruan hanyatlak le a téli nap a nyugati égen és szomoruan bandukolnak az *Operaház* énekei. Gyászolnak. Az idő előrehaladottsága, amint mondani szokták és részben az illet hiánya is az oka, hogy keservükről nem referálok méltó módon, — t. i. rimekben.

Elveszitenek most olyasvalamit, amit részéről ugyan semmire se becsülök, sőt! — de ami nekik drága és becses; elvégre mindenkinek joga van arra, hogy magának külön értékeket állapítson meg. Le fog hullani, ah, nem a rezgő nyárfa levele, sem a csillag az égről, — de jó számlált nyolevan bajusz, illetőleg szakál, mindmegannyi áldozata a stilszerűségnek.

Szombaton kerül ugyanis színre az *Operaházban Hoffmann meséi* amelynek hőse a darab idején körülbelül 24 éves, és minthogy a toll *Callotja* 1776-ban született, kiszámították, hogy a darab 1800-ban játszódik. Tehát le a bajusszal!

Bajuszatlan lesz a férfárnak vagy hetven tagja, csupa családapa, akire gyermekük otthon rá se fog ismerni. Es elvesztik férfiaságuk vélt diszét a magánszerpelők is: *Takács Mihály, Kertész Ödön, Kiss Béla, Ney Bernát*, (akire különösen kíváncsi vagyok, hogy miként fog festeni bajusz nélkül), *Várdy Sándor* és — ah, igen, hölgyeim, — *Kornai Richárd* is.

Hull majd a Hajsós-utcában a sok bajusz, mint

őszszel a falevél. Az intendáns követeli és joggal: ott áll minden szerződésben, hogy a tagok a rendező utasításai szerint tartoznak maszket csinálni!

Kár, hogy az intendáns nem terjeszti ki ezt a rendeletet néhány ballethölgyre is. Kérem.

III.

A megelégedettek clubja.

Az *Operaház* zenekarában megoldották az emberi boldogság problémáját. A boldogság nem egyéb, mint a megelégedettség, ez bizonyos, — filharmonikusaink tehát megalakították

A megelégedettek clubját.

Külön clubhelyiségük nincs, tehát tagsági díj sincs, ami szintén megelégedésükre szolgál. A *Megelégedettek Clubja* mindenütt ott van, ahol néhány zenekari tag összekerül, — tehát első sorban jelesül magában a zenekarban.

Ha valamelyik fuvó öt perccel előbb rákezd, mielőtt kellene, — kiderül a muzikusok arca:

— Milyen szerencse, hogy nem tíz perc előtt történt!

Ha valamelyik énekes félhanggal lejjebb énekel, *Gianicelli* alig fér meg a bőrében és *Grünfeld* örömben sir:

— Pompás, hogy nem egy egész hanggal tévedt az odaönn!

De a megelégedettség valóságos orgiákat ül, ha a gázi csekélységéről van szó.

— Ötszáz forint évi fizetés? — istenem, ha az ember elgondolja, hogy négyszáz is lehetne!...

...Ha valaki elégedetlen a sorsával, lépjen be ebbe a társaskörbe tagnak.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **Tarnóczy Gusztáv fölmentése.** *Tarnóczy* Gusztávot tudvalevőleg ellen-elei azzal vádolták, hogy a *Fehér Miklós* örökösai ügyében csalást és okirat-hamisítást követett el. A budapesti törvényszék *Tarnóczyt* e vádak alól fölmentette, s ezt az ítéletet most az ítéletábla végérvényesen helyben hagyta. A törvényszék megokolásához a tábla még ezt a megokolást is csatolja: „Mint hogy bizonyítva van, hogy a levélben foglalt kikötés dacára a *Tarnóczy* birtokát vissza nem kapta, sőt az a pótmagánvádlóra átiratván, ezek a birtokot immár el is adták, minthogy e szerint pótmagánvádlók épp az általuk semmisnek mondott szerződés alapján rendelkeztek a birtokkal, mint tulajdonokkal, ezal szemben *Tarnóczy* Gusztávnak azon tényében hogy a szerződés alapján a levélben foglaltak be nem tartása miatt most jogait ő is érvényesíthetni véli, büntetendő cselekmény jelenségei fel nem ismerhetők. Mindezek alapján pótmagánvádlók felfolyamodását, mint alaptalan, elutasítani kellett. Meg kell jegyezni, hogy most már bíróság előtt is beismerték *Fehérék*, hogy a kérdéses levél, melyre olyan nagy súlyt helyeztek, birtokukban van. Midőn erről a bünygyi feljelentésről a lapok megemlékeztek, *Tarnóczy* nyilatkozatban kérte a közönséget, hogy e tárgyban véleményét függeszse fel addig, míg a vizsgálat be lesz fejezve. *Tarnóczy* most elégtételt talál a fölmentés ítéletben s ártatlan meghurcoltatása miatt most ő emel hamis vád és rágalmasz címén bünvádi panaszt.

§§ **A felség sértés miniszter.** Belgrádi tudósítónk táviratozza, hogy *Genesi György* volt belügyminiszter ellen, ma volt a vég tárgyalás. *Genesicset* felség sértéssel és kormány nyilvános megsértésével vádolják, melyeket a volt miniszter két levélben követett el. E levelek *Sándor* királyhoz voltak intézve, *Abbáziában* keltek s hat inkriminált passzust tartalmaznak. A vád alapja ezenkívül egy szeptember hónapban kelt nyilatkozat, melyet vádlott egy bécsi lapban tett közzé. A kormány nyilvános megsértését szintén az említett két levélben és a bécsi lapban közölt nyilatkozatban követte el a vádlott.

Az *abbáziai* leveleknek inkriminált részei, amelyekre a felség sértés vádját alapították, a következők:

— Még itt az *Adria* partjain, ahová azért jöttem, hogy az ön szolgálatában tönkretett egészségemet helyreállítsam, még itt is zavarja nyugamamat.

Egy állítólag elerdített, *Genesicstől* szóló nyilatkozatra vonatkozólag ezt írta a vádlott: Ilyen nyilatkozatoknak, sire, jogosultságuk lehet talán *Perzsiában* vagy valamely közép-ázsiai khánságban, de nem keresztény országban.

Egy másik inkriminált mondat így szól: „Nem érdemteltem meg fölségedtől ezeket a szokatlan támadásokat *Hangsu* yozom, hogy felségedtől, mert nem kétekedem benne, hogy tanácsosai nem mernének felséged egyenes parancsa nélkül cselekedni.”

Egy helyütt ezt mondta a vádlott: „A mikor azokat, akik ma felséged körül vannak kegyével elhalmozza, talán azért akarja őket megjutalmazni, amért felséged ellen vétettek?”

Egy másik inkriminált pont így szól: „Ilyen eljárás ugy önre, mint tanácsosaira nézve sajnálata méltó.”

Végül a következő passzust inkriminálták: „Abban a pillanatban, amikor földi boldogságának serlege táradni látszik, ne feledd, hogy mindenkinek egyenlő mértékkel öröme.”

Az elnök kérdésére beismeri a vádlott, hogy a leveleket is, a bécsi lapban megjelent nyilatkozatot is maga írta, de tiltakozik az ellen a vád ellen, hogy szándéka volt a királytól való elboocátása után galmazták őt a szolgálatból való elboocátása után hivatalos és iélhivatalos formában. *Abbáziában* egy kém és ágént provokátor követte lépten-nyomon és fenyegette; a kormányhoz közel álló lapok tolvajnak nevezték és alaptalanul gyanusították. Ezt ő, aki mindig hű maradt urához, nem tűrhette nyugodtan. Az inkriminált levelek és a *Neue Freie Presse*ben megjelent nyilatkozat egy súlyosan megpróbált embernek fájdalmas kitakadása.

A törvényszék *Genesicset* felség sértés és a kormány nyilvános megsértése miatt hét évi egyszerű fogháza ítélte.

Nyilttér.

OLCSÓ ELADÁS

bronzfigurákból és nippes tárgyakkól.
A magyar fém- és lámpaárugyár részv.-társ.,
GIZELLA-TÉRI RAKTÁRÁBAN

(Haas-palota) legújabb

figurák és nippes

addig, míg a készlet tart

jelentékenyen leszállított áron

adatok el.

MEINLGYULA KÁVÉ-BEHOZATAL BUDAPEST

Kossuth Lajos utca 1 sz.

kivánatra küldök képes
szakíratot művészi kivitelben
ingyen és díjmentesen

GuberForras

Leghatásosabb
VASAS
arzenes viz
várszegények,
női betegségek,
levegőszűrés,
székrekedés, stb. ellen.

Kapható az összes ásványvíz-üzletben, gyógyszerár- és drogeriákban.
MATTONI ÉS WILLE, BUDAPEST.

Hétfőn, december 17-én, a Vignadó nagytermében, a „Budapesti Újságírók Egyesülete” segítő-alapja javára

SAUER

Emil jubiláris hangversenye, a kir. Opera zenekarának kíséretével.

Műsor: 1. Beethoven Es-dur versenye. 2. Solodarabok. 3. Sauer E-moll-verseny (új).
Ülések ára 10, 8, 6, 4, 2 korona. Rendező: Méry Béla zeneműkefteskedése, Andrásy-ut. 12. Telefon.

Somatose

(oldódó hústestérnye)

orvosi szaktekintély véleménye szerint a „tápkészítmények ideálja” betegeknek és gyengéknek.

Idegeket és izmokat erősíti.

Gyógyszertárakban és gyógyanyag-kereskedésekben.

(Az e rovat alatt közöltteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK.

A délafrikai háború.

Fokváros, december 12. Lord Roberts Angliába utazott.

London, december 12. Lord Kitchener jelentí Pretóriából ma kelettel: Knox tábornok folyton szorongatja *Deuvel* tábornokot. Az ellenség Redersburg felé tart, ahol egy angol hadoszlop áll készen, hogy Knoxnak segítségére legyen.

Krüger missziója.

Hága, december 12. A dél-afrikai köztársaság követsége felhatalmazta a Reuter-ügynökséget annak a kijelentésére, hogy némely lapoknak az a híresztelése, hogy *Miklós* cár táviratilag értesítette *Krüger*t, hogy nem fogja fogadni, teljesen alaptalan.

Berlin, december 12. Illetkezés helyéről azt jelentik, hogy Oroszországba január havában elíteltot majd *Krüger*. Oroszországtól egyébként figyelemztetést kapott, hogy tegyen le tervéről. Hogy mi volt az erre vonatkozó válasza, azt a legnagyobb titokban tartják.

Hága, december 12. *Krüger* és környezete még most is reméli, hogy *Wilma* királynő interveniálni fog az európai hatalmaknál a boer köztársaság érdekében. Erősen hiszi az előnk, hogy a foltöldi hollandok felkelése minél előbb be fog következni.

A szobránje fozolatlása.

Szóna, december 12. Az új kabinet, hogy teljesen új helyzetet teremtsen, azzal kezdte meg működését, hogy fejedelmi rendelettel fozolatlata a szobránjét, amelyet pedig csak tavaly választották meg *öt évre* s amely fontos és üdvös törvényeket hozott s épp most készült megszavazni a monopoliomról szóló törvényt, amelylyel a pénzügyi helyzet szanalása volt kilitásba véve.

Két német bank bukása.

Berlin, december 12. A berlini záloglevél piacot érintő katasztrófa ma új stadiumba jutott. *Schmidt* Henriket ugyanis, — mint berlini tudósítónk telefonon jelenti — ma elfogták. A Pr. Hypotheken Bank igazgatója volt Schmidt, akinek nagy befolyása volt a Grudschuld-Bankra is. Vagyonát konfiskálták. *Sanden* és *Puchmüller* szabadlában vannak, mert vagyonukkal jótálltak személyükért. *Varsinszki*, a negyedik érdekelt igazgató, megszökött.

Közgazdasági táviratok.

Eécs, december 11. (A *Budapesti Napló* telefon-jelentése.) New Yorkból kedvezőbb hírek érkeztek, az európai piacok árfolyama változatlan magatartást tanusítottak. Az itteni határidő üzletben hiányzott a kereslet; az irányzat ezért gyöngye volt. Buza ára egy fokkal emelkedett, tengeri pedig ugyanennyivel esett. Kötetlek: buza tavaszra 7.69—7.70, rozstavasra 7.68, zab tavaszra 5.90, tengeri május—júniusra 5.19—5.18. A vételekdv teljesen hiányzott a készáruk piacán. Buza ára öt fillérral olesőbb, mint a mult hét végén. Az irányzat egyébként lanyha. Eladatott: buza tavaszra 7.73, rozstavasra 7.60, zab tavaszra 5.90, tengeri május—júniusra 5.20.

New York, december 12. (Terménytözsde.) (Zárlat.) *Gyapot:* New Yorkban helyben 9.7/8 (9.7/8). Jan.-ra 9.33 (9.21). Márciusra 9.18 (9.10). New-Orleansban helyben 9.1/8 (9.1/8). — *Petróleum:* Stand white New Yorkban 7.25 (7.25). Stand white Philadelphian 7.20 (7.20). Refined in Casés 8.55 (8.55). Credit Balances at Oil City 1.07 (1.07). — *Zsír:* Western steams 7.50 (7.50). Rohe és Brothers 7.75 (7.75). — *Tengeri irányzata szilárd.* — Dec.-re 45.— (45.—) Januárra 43.1/2 (—). Májusra 42.1/2 (42.—). — *Buza irányzata szilárd.* Piros Gszí helyben 78.7/8 (78.7/8). Decembe 77.— (76.7/8). Januárra 77.7/8 (—). Márc.-ra 79.7/8 (79.7/8). Májusra 79.5/8 (79.7/8). Gabona szállítási díja Liverpoolba 2.4/4 (2.4/4). — *Kávés:* Iair Rio T. sz. 7.— (7.7/8). Dec.-re 5.65 (5.80). Márciusra 5.90 (6.05). — *Liszt:* Spring Whea. clears 2.70 (2.70). — *Cukor:* 3.15/16 (3.15/16). — *On:* 26.25 (27.50). — *Réz:* 17.— (17.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, december 12. (Terménytözsde.) (Zárlat.) *Buza irányzata szilárd.* Decembe 70.1/2 (70.1/4) Januárra 71.7/8 (70.7/8). *Tengeri irányzata szilárd.* Decembe 37.7/8 (36.7/8). — *Zsír:* Decembe 7.17 (7.20). Januárra 6.85 (6.87). — *Szalonna short clear* 6.70 (6.75). — *Sertáshus:* Decembe 11.25 (11.25). Januárra —. — (—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

A kínai háboru.

Peking, december 12.

A követek ma kapták meg kormányaik utasításait, minél fogva valószínűleg már holnap megkezdik a békétárgyalásokat.

Ma értekezletet tartottak, hogy a kínai békealkudozók meghatalmazásait megvizsgálják. Minden jel arra vall, hogy nemsokára végleges lépések fognak történni az előzetes megögyezés dolgában. Ezt a nézetet nagy megnyugvással fogadják mindenki, aki tisztában van a hosszabb késedelem veszedelmeivel.

London, december 12.

A *Morning Post*nak jelentik *Peking*ből december 10-éről: A követek ma két ízben tanús-

kozásra ültek össze. Az angol követ kivételével valamennyi követ már hozzájárult a megállapodásokhoz. A kínai megbízottak dolgában elhatározták, hogy olyan meghatalmazást követelnek tőlük, amilyenek alapján a japán-kínai háboru után tárgyaltak és hogy a mostani meghatalmazásokat nem tartják megfelelőeknek.

Páris, december 12.

A *New York Herald* jelentése szerint *Chaffee* amerikai tábornoknak *Waldersee*-hez intézett levele, amelyben a fosztogatások és lopások ellen tiltakozik, azért sértette *Waldersee*t, mert egyik paszuszus világosan ő reá is vonatkozott. *Chaffee* ugyanis azt írta, hogy a tolvajlásokat és fosztogatásokat nem azok az emberek követik el, akik már átküzdötték a kínai hadjáratot, hanem azok, kik utólag érkeztek a harc színhelyére.

London, december 12.

Mint az esti lapok Sanghaiból tegnapi kelettel jelentik, a követek elhatározták, hogy nem ismerik el *Li-Hung-Csang* felhatalmazását, mert nincs rajta a császár magánpecsétje.

KÜLÖNFÉLÉK.**Mióta ismerlek . . .**

Ma is ismerlek, elkerül az álom.
Valamit keresek. Valamire vágom.
Keresem az eltűnt, elveszett nyugalomam.
Keresem a szívem, de nem tudom hol van.

Talán elvesztettem jártamban, keltembem.
Pusztán maradt árva, letartott kertemben.
Ősi avatagnak rezzenő harasztján —
Elhervadt virágok levelén maradt tán!

Akár a harasztot, akár a levelén —
Ha te találtad meg: én vissza nem kérem.
Holtomig, holtodig, hadd maradjon nálad
Hisz ha vissza adnád, megölné a bánat.

Erdős Renée.

† **A török anyaszultánné.** Egy angol hölgy, akinek atya a mostani török szultán elődjének, *Abdul* Aszának udvari orvosa volt, a szultán háremének részletes leírását adja egy angol lapban. A miss megátogatja nemrégiben az anyaszultánnét, *Farmát*, aki *Abdul Medjednek* a lánya és tizenöt éves korában ment férjhez. A most már idős szultánné egykor ezüstkerékű kocsin járt és szolgálói napernyőt tartottak feje fölé, melynek a fogantyuján diónagyságu rubintok, gyémántok mesés értékű kövek voltak; a napernyő szára is remeknél-remekbbrékkövekkel volt kirakva. A szultánné örületesen pazarló életet élt. Francia szakácsai munkaközben is valenciai csipkével díszített köntényt viseltek. Akárbányszor megtörtént, hogy egyik-másik kedvenc szakácsát Párisba küldte egy-egy apróságért: — fogkeféért, fogtisztító szerért. A szakács urak hetekig mulattak Párisban a török udvar pénzén. Aztán visszatérve Konstantinápolyba rendkívül komoly arccal adott át a szultánnénak egy tucat fogkefét, vagy egyéb ilyes apróságot. Az ezerégyéjszaka meséibe illő volt a szultánné ékszergyűjteménye. Zsákok voltak telve igazgyöngyökkel. Értékesnél-értékesebb melléük is számszámra heverték az ékszergyűjteményben. A szultánné egymaga lakott egy palotában, amelynek egyhátságát csak a fizetett „nevető” szolgálk nevetése szakította meg, ha úgy akarta unójuk. A palota fehér esernökében fegyveres örök őrizték azokat az ajándékokat, amelyeket a szultánné atyja kapott idegen uralkodóktól; XIV. Lajos korabeli gyertyatartók, rokokó-butorok, riika értékű sveresi porcellán készletek kínai és japán vázák, arany kalitkák tartották ott fogva a szemlélt. Ha kihallgattást adott a deszpota hajlamu uralkodóné, térdre kellett előtte esni az alatalolának. Manapság az egykor ritkaságszámba járó szultánné csak rom. Beesett pergamen-szerű az arca, tekintete réveteg, járása bizonytalan. Az angol hölgyet sajátságos szabásu tengerzöld selemruhában fogadta, ékszer nem is hordott. Betartja most is szigoruan az etikettet, de látszik, hogy unja. Hidegen, hangsúlyzóással beszél, úgy, mintha minden szó kijötté nehezére esnék. A miss az udvari ebédén is megjelent, ott háromfőtaly óra alatt egy hang sem hangzott el a szultánné ajkáról. A palotában sines meg a régi fény. Oly rideg ott is minden, mint az uronője. A szolgazemélyzet rongyos ruhákban jár, a régi pompára csak a bámulatosan szép kert emlékeztet.

† **Vakmerő ugrás.** Lehetetlenül vakmerő ugrásról írnak most a svájci lapok. Egy napszamos, aki *Interlaken* közelében egyik pályaudvar tetején dolgozott, megcsúszott és mert nem volt elég ereje már ahhoz, hogy a tetőzelen megkapaszkodjék, egy pillantás alatt elhatározta, hogy inkább leugrik. Az ugrás

másodperében rohogott el ott egy gyorsvonat. A napszamos az egyik vasuti kocsi tetejére esett s ott minden erejét megfeszítve, megkapaszkodott. A vonat egy teljes mértföldet tett meg s csak ezután szabadulhatott meg a halál minden félelem kereszttünet ember. Nagyobb baja nem is esett; próbó horzsolásokat szenvedett, de a félelem annyira megviselte, hogy úgy kellett őt levennie. Az állomáson eleinte azt hitték, hogy a munkás ijedtében elvesztette a beszédképességét, mert az állomásfőnök minden kérdésre, hogy miként került a vonatra, csak hebegve volt képes néhány szaggatott hangot felelni. Rövid idő múlva azonban annyira magához tért, hogy utóbb még dicsőkedni kezdett és azt erősítette, hogy fogadásból akár még egyszer leugrik a robogó vonatra.

† **Szerelmi regény a kínai udvarban.** Egy *Jokohomában* megjelent japán napi lap bensőbb részleteket mond el *Kuang-Szunak*, a mostani kínai császárnak az életéből. A lap tudósításának ezt a megrendítően tragikus dolgot egy eunuch mondotta el, aki husz évig szolgált a kínai udvarban. Mikor 1898-ban — így szól az elbeszélés — az özvegy császárné megfosztotta *Kuang-Szu* császárt a trónjától, fogságba vetette a császári palota egyik nagyobb tavának szigetén és éjjel-nappal állig fölgyerveztetett emberekkel őrizték. Napi eledelét egy felvonóhídon át vitték be a császárnak, aki azonban ritkán evett, mert félt, hogy megmérgezik. A császár törvényes felesége az özvegy császárnénak unokahuga, rut külsejű asszony, aki férje mellett kémszolgálatot teljesített az anyacsászárné számára és a császárt elárulta. A császár meg is gyűlölte őt régen, kivált, amikor beleszeretett *Csen hercegnőbe*, a feleségének szép és fiatal udvarhölgyébe. A hercegnő is szerette a császárt és meg akarta menteni. De még mielőtt terve sikerült volna, a császár felesége, aki különben is féltékeny volt rá, följelentette őt az özvegy császárnénak, hogy a „gyanusak”, a császárpártiak közül való. Erre a szerencsétlen leányt bezárták a palota egyik földalatti börtönébe és két évig tartották ott fogva. Most az európaiak közeledtek a hercegnő leányt két órét megvesztegetni s általa a császárnak levelet küldeni. A császár válasza azonban az özvegy császárné kezébe jutott, éppen azon a napon, mikor a pekingi udvar az európaiak elől az ország belsőjébe készült menekülni. Mikor másnap reggel, augusztus 17-ikén, az udvar elindult, felhozatták *Csen hercegnőt* börtönéből, zsákba varrták és bedobták egy kutba. Aztán elhozták a császárt a szigetről és magukkal vitték. Szomorú látvány volt a szegényes császári karaván. A rétegett, hatalmas özvegy császárné sirt, amint így a legszükségesebbnek is hiányában, zuhogó esőben vonult tovább az egykor fényes császári udvarral. A császár senkivel sem váltott szót, s mikor felesége közeleit próbált hozzá, ridegen visszautasította. *Csen hercegnő* halála óta többé nem beszél a feleségével.

† **Nyelj-Mindent-Nyersen.** Csikágóban nemrég sajtósági szeptika alakult, mely ugyancsak jelözte a vegetáriánusokat. A szeptika neve *Nyelj-Mindent-Nyersen*. A tagok kötelezik magukat, hogy semmi élelmiszert többé fölten nem esznek. Az alakuló gyűlésen az előnk hosszú beszédet tartott s a többek között a következőképpen érvelt: Soha tölgyfa nem kelt ki pörkölt makkból! A kukorica sohasem fog csirázni, ha fött kukoricát vetünk. Ugyan ki látott tisztelt hallgatóim közül olyan gesztenyefát, mely sült gesztenyéből kelt volna ki? Mindent, ami él és legyen az bármi, a tűz megöli. A *Nyelj-Mindent-Nyersen*-egyesület tagjai azt remélik, hogy ezzel az életmóddal minden betegséget elkerülnek. Ámbar nagyon csábítotték ezek a remények, a csikágói sajtó mégis azt írja, hogy alig hiszi, hogy ez új konyhának valami társágos sok inyence akadjon.

† **Etikett-kérdés Amerikában.** *Mrs. Dewey*, az amerikai tengerészet egyetlen admirálisának a neje, nagyon büszke lehet a férjére és talán e büszkesége hiteli el vele, hogy a washingtoni legmagasabb rangú állami hivatalnokok és azoknak a feleségei ismerjék el nemcsak *Dewey* tengernagynak, hanem az ő tekintélyét is. A nagyvárógyó admirálisné hüsága nem jó vért szül Amerikában és ezt igyekeznek is éreztetni *Dewey*-vel. Egy diszbedé alkalmával *Dewey* akarta a főhelyet elfoglalni, bár ott *Miles* tábornokné illette volna az meg s ez az etikettkérdés akkora hullámokat vert, hogy végre is szabályozni akarták a kérdést, kit illet meg az elsőbbség. A közhangulat a mellett szólt, hogy *Miles* lesz a nyertes fél egy a *Fehér Ház*-ban megtartandó ebéd alkalmával s *ő* ezért *Dewey* né el sem ment oda, nehogy kénytelen legyen eltérni vetélytársnője diadalmas tekintetét. Annál is inkább fájt neki a dolog, mert mint híre ment, *Mac Kinley* előnk határozott kívánságára akarták a kérdést az ő kárára megoldani. Az amerikai high-life nem is beszél most magáról, mint a nagyvárógyó tengernagynak

rövid idő múlva várható trombfáról. A demokratikus köztársaságban, úgy látszik, tombol az egyenlőség szeretele.

Francia-német barátkozás Kínában. A Figaro egy francia tisztnek tiencini levelét teszi közzé, amelyből különösen érdekes a következő rész:

Tiencinben tulajdonképp csak egyetlen utca maradt elpusztítatlanul, még pedig az aulong városnegyedben: Victoria-road. Ezt az utcát a nemzetiségek utcájának lehetne nevezni; itt találkoznak nap-nap után és sétálgatnak bajtársi barátságban, a japán, orosz, olasz, amerikai, német, francia katonák és tisztetek. Jellemző — mint a francia tiszt írja, — hogy sohasem lehet látni a Victoria-roadon angol tisztet vagy katonát. Ezek teljesen elkülönítik magukat a magán-érinkezésben a többi európaiaktól, akik mind a legjobb bajtársi viszonyban vannak egymással. Francia és német katoná egy ülékeznek, hogy öröm nézni. A németek különben nagyon előzékenyek a franciákkal szemben és katonazenekaraik tüntetőleg mindig francia dalokat játszanak és a német csapatok rendszeren a Párisi Victoria ismeretes francia induló hangjai mellett vonulnak ki. Mindez pedig nem véletlen, hanem szántszándékosan történik így és természetesen nagyon jó benyomást tesz a franciákra.

Érdekes fogadás. Tizennyházzal a amerikai elnökválasztás előtt a kentuckyi Louisvilleben egy táncmulatságot Charles Rathbone dugszagd vasgyáros megismerkedett Anita Bertrand kisasszonnyal. A beszélgetés tárgya közöttük is, mint mindenhol akkor, természetesen a közeledő elnökválasztás volt. A hölgy Mac Kinley-párti volt, a fiatal ember Bryanra esküdtött s mind a ketten kétségbe mentek volna jelöltjük érdekében. Fogadtak tehát: a kisasszony fogadási ténye két skatulya cukorka volt, Rathbone pedig önmagát ajánlotta fel arra az esetre, ha Bryan lenne a vesztes, vagyis házasságot ígért a szép missnek és előzékenyen hozzátette:

Akkor nyerek valóban, ha vesztek. Bryan tudvalevőleg megbukott így tehát a gyáros lett a vesztes. Dugszagd, rokonszenves ember volt, a hölgy pedig szép s így egyik fél sem panaszkodhatott. Csak hogy Anita kisasszony anyja nem akart a házasságba beleegyezni, azt mondván, hogy leánya még nagyon fiatal. A dologban az a legérdekesebb, hogy a miss most bepörölte az anyját; azzal érvel, hogy a fogadásban nyertes lélnék meg kell, hogy kapja a kifizött díjat. Minden valószínűség a mellett szól, hogy az amerikai bíró a minden áron férjhezmenni akaró missnek ad majd igazat.

Garnier utója. A párisi nagy Opera a világ egyik legszebb színházi épülete. Építője Charles Garnier, aki ezzel a művével halhatatlanná tette nevét. A francia szépművészeti akadémia most azzal akarja megítélni a művész emlékét, hogy a községtanácsától az Operával szomszédos egyik utcának Garnierről való elkeresztelését kéri. A mai Mogador-utóat választották erre a célra. Kétségtelen, hogy a párisi községtanács teljesíti majd a folyamodó művészek kívánságát.

Napirend.

Napló. Csütörtök, december 13. — Római katolikus: Lucia sz. — Protestáns: Lucia. — Görög-orosz: (november 30.) Andráp. — Zsidó: Kislev 21. — Nap két 7 óra 25 perckor. — Nyugszik 3 óra 52 perckor. — A hold két este 11 óra 44 perckor. — Nyugszik délelőtt 11 óra 18 perckor. — Utolsó negyed 11 óra 42 perckor délután. A miniszterelnök és belügyminiszter fogad délután 4 órakor.

A közoktatásügyi miniszter fogad délután 4 órakor. Az igazságügyi miniszter fogad délután 1 órakor. A képviselőház elnöke fogad délután 2 órakor.

Közös hadsergebéli utóellenőrzési szemle d. e. 9 órakor a Mária Terézia-laktányában a vonatvezetőkhez és élélményes rakítárhoz tartozókkal.

Szabad Lécumai előadás a műgyemem pótépületében (Esterházy-utca 1/b.sz.) délután 6—7 óráig. Dr. Szilágyi Gyula: A kenyérszítés története.

A VII. magyar osztályosrajtók II. osztályának huzása (második nap) délelőtt 9 órakor.

A Lipótvárosi Kiszino hangversenye este fél 9 órakor. A Magyar Földrajzi Társaság ifjólvasó ülése délután 5 órakor az Akadémiában.

Az Országos Iparügyiület összes szakosztályainak ülése délután 5 órakor.

A Szent-László Társulat központi választmányi ülése délután 5 órakor.

A Nemzeti Szalon kiállítása délelőtt 9 órától este 8-ig. Belépődíj 1 korona.

Téli Tárlat a Múzeumokban délelőtt 9 órától délután 4 óráig és este 8 órától 11 óráig zenével. Belépődíj 1 korona.

Nemzeti Múzeum. Természettudományi tárlat, nyitva d. e. 9 órától délután 1 óráig. Többi tárlai 1 korona belépődíj mellett tekinthetők meg.

Országos népléptár az Akadémiában zárva. Iparművészeti múzeum délelőtt 9 órától délután 1 óráig. Iparművészeti múzeum nyitva délelőtt 9 órától 12-ig, és délután 2 órától 6-ig.

Mezőgazdasági múzeum délelőtt 9 órától délután 1 óráig. Földtani múzeum a Stefánia uton, nyitva délelőtt 10 órától 1 óráig. Belépődíj 1 korona.

Közlekedési Múzeum zárva. Magyar kereskedelmi múzeum az iparsarokban d. e. 9-től 2-ig.

Szabadalmi iktatór (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9—1 óráig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9—12-ig és délután 3—8-ig.

Múzeumi könyvtár nyitva d. e. 9—1-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva délután 3—7-ig.

Iparművészeti múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 10—1-ig és este fél 7—9 óráig.

A magyar királyi központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térképgyűjteménye (II. Oszlop-utca) nyitva délelőtt 10 órától 1 óráig.

Magyar kereskedelmi múzeum könyvtára és tudakozó osztálya délelőtt 9 órától déli 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig.

Az új országház kupolacsarnoka és lépcsőháza délelőtt 9 órától este 6 óráig. Belépődíj 1 korona.

Memórias do Império helyiségei reggel 8 órától este 6-ig.

Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-ut 72.) nyitva délelőtt 9—1 óráig.

Allatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság: VII. kerület Kerepesi-ut 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szakkönyvtár VII. Kerepesi-ut 22. sz. Hivatalos órák délelőtt 9—12 óráig és délután 3—5 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása, (a Kéleti mintatár és kereskedelemtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás, melyben az üzletvezetésig árustásokat is eszközöl) a városi iparsarokban nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 2 órától 4 óráig. A külföldi kiállítást a városi üzletvezetés (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-körút 32. szám alatt.

Szórakozó helyek.

New York-kávházban minden este hangverseny a honvédzenekar által, felváltva Radics és Balogh zenekarokkal.

Hanusz kávéház Király-utca sarkán, esténként a nagy. kir. honvédzenekar hangversenye.

Ferenzi kávéház. Csóka nemzeti zenekarának hangversenye.

Tátra kávéház. Király-utca Tordajo női zenekarának hangversenye.

Hazám kávéház. Horváth Jancsi jeles zenekarának hangversenye.

Monopol kávéház Váci-körút 37., minden este Oláh Sándor zenekarának hangversenye.

Folles Caprice víkáló új műsor. Somossy Orfeum változtatott műsor.

Union szálloda, diszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitás kerekpár-terem.

Putzer György éttermeiben Deák-tér, minden este Schreier hegedű-hangversenye.

Erdélyi minta vendéglő. Dalszínház-utca, a fővárosi közönség találkozó helye.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar- és kereskedelem.

A kisipar a hadseregben. A szegedi kereskedelmi és iparkamara föltérjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, hogy a közös hadseregnek azokat a szükségleteit, amelyeket a kisipar előállítani képes, a kvóta arányában a kisiparosoknak szerezze be. A kamara ebben a tárgyban értekezlet megtartását indítványozta. A miniszter válaszában kijelenti, hogy a honvédelmi és a közös hadügyminiszter ismételt határozott állásfoglalásával szemben nem tehet újabb kezdeményező lépést az értekezlete névé, mert nem vár tőle eredményt. Fölhívja a leirat az érdekelteket, hogy készítsenek olyan részletes tervezetet, amely a kisipari szövetkezeteknek, mint szállító konzorciumoknak a katonai kintéskor által való előadását nagyobb szállítási mennyiségekre névé is lehetővé teszi. Az országos iparügyiület végrehajtóbizottsága ma foglalkozott ezzel a miniszteri leirattal s átette tárgyalás végett a hazai ipartestületek központi bizottságához.

A Magyar Takarékszövetkezetek és Hitelegyesület tegnap tartotta az évi rendes közgyűlést. A betervezett mérleg szerint 6 százalek az idei osztalék. Az igazgatóság jelentését egyhangulag tudomásul vették és a felügyelő bizottságnak a felmentést megadták. Ezután elnöknek Strausz Lajost, ügyvezetőnek dr. Bernfeld Lászlót, igazgatóság tagoknak dr. Somogyi Lajost dr. Abonyi Józsefet, Széll Gyulát és Seifer Antal, felügyelőknéket Blockner Izidort, Feldmann Lajost, Friedländer Gyulát, Holczler Bernátot választották meg.

A gazdasági munkáspénztár. A hivatalos lap holnap megjelenő száma közli a Gazdasági munkás- és család segélypénztárról szóló törvényt. Darányi földművelésügyi miniszter az alkalommal közzé teszi az 1901. január 1-én életbe lépő törvény végrehajtási rendeletét is.

Fizetésektelenségek. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetésektelenségeket jelenti: Komesny Károly kereskedő Dobruska, Török István (előbb Körmeny, most) Szent-Gothard, Lehmann Mária rövidárkereskedő Klagenfurt, Berl Mavro kereskedő Ivance, Lieber Adolf kereskedő Diösgyör (vasgyár), Agoston Mihály kereskedő Sárvár, Jónás és fia Bécs, Dobos József kereskedő Monor, Munkás fogyasztó- és takarékszövetkezet Villach, Aufrecht H. kereskedő Kassa.

Szeszárak. A kontingens nyersszesz ára Budapesten 42.— korona pénzben, 42.50 korona áruban. Bécsben a nyersszesz ára 42.40 korona pénzben, illetve 43.— korona áruban. Budapesti sertés-konsumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-lővárosi sertés-konsumvásár árjegyzése 1900. évi december 12. Készlet 1727 darab. Erkezett 700 darab. Összesen 2427 darab. Eladott 1400 darab. Maradt 1027 darab. Napi árak: 120—180 kilogramm sulyban 72—80 koronáig, 220—280 kilogramm sulyban 76—88 koronáig, 320—380 klg. sulyban 76—88 K.-ig. Öreg nehéz páronkint 400—500 kilós 76—84 koronáig. Malac 60—100 kgrig 64—66 korona. A vásár hangulata lanyha.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, december 12.

A keresletben csak néhány malom vett részt. Finomabb minőség iránt kedvezőbb volt a hangulat és néhány tétel magasabb árakat ért el, de a forgalom azért korlátozott maradt. A forgalom 12,000 méter-mázsa búzát tett változatlan árral.

Eladott: Buza. Tiszavideki: 500 mm. 79 k 7 K. 82½ f., 150 mm. 79.5 k. 7 K. 82½ f., 100 mm. 76 k. 7 K. 27½ f.

Pestvidéki: 200 mm. 77 k. 7 K. 85 f., 300 mm. 76 k 7 K. 86½ f., 100 mm. 76 k. 7 K. 80 f., 500 mm. 76 k. 7 K. 25 f., 90 mm. 77½ k. 7 K. 20 f.

Erdélyi: 100 mm. 76 k. 7 K. 20 f., 200 mm. 76 k. 7 K. 20 f.

Raktári: 2000 mm. 78 k. 7 K. 45 f., 3150 mm. 76 k. 7 K. 80 f.

Hartai: 2000 mm. 77½ k. 7 K. 65 f. Bányási: 200 mm. 76½ k. 7 K. — f.

Márosi: 400 mm. 74 k. 7 K. 12½ f., 200 mm. 74 k. 6 K. 9½ f.

Fehérmegyei: 400 mm. 77 k. 7 K. 15 f. Mind három hónapra.

Lucerna: 50 mm. 39 K., 16 mm. 43 K., tisztai állomásokra. Rossz: 200 mm. 6 K. 87½ f., 100 mm. 6 K. 35 f., 100 mm. 6 K. 85 f.

Készpénzfizetés mellett. A készpénz hivatalos jegyzése a budapesti ár- és értéktözsde szokási szerint készpénzben 50 kilogrammonkint. — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonkint.

Table with columns for B u z a, Kilós, and 50 kilogramm Ára. Rows include Tiszavideki, Pestvidéki, Bányási, Bácska, and Köles.

Table with columns for Egyéb gabonafajták, Kilós, and 50 kilogramm Ára. Rows include Rossz, Arpa, Zab, Tengeri, and Repce.

A határidőzlet folyamán a következő kitések történtek:

Table with columns for Buza, Rozs, Zab, Tengeri májusra, and Repce augusztusra. Values range from 7.33-7.39 to 4.88-4.89.

Déli egy órakor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Table with columns for Buza, Rozs, Zab, Tengeri májusra, and Repce augusztusra. Values range from 7.42 pénz 7.43 ár to 4.88-4.89.

Table with columns for Buza, Rozs, Zab, Tengeri májusra, and Repce augusztusra. Values range from 7.42-7.43 to 12.95-13.05.

A budapesti értéktözsde.

Gyenge külföldre a mai előtözsde kedvtelen hangulatban indult s az összes vezető értékek megolcsóbbodtak.

A zárlat csendes maradt. A helyi piacon jelzálogbank részvények kerültek 3—4 koronával olcsóbban forgalomba.

A déli tőzsde, fedezékek folytán, javult s szilárd irányzatban zárult.

A helyi piac tartózkodó, a valuták és ércváltók változatlanok voltak.

Az előtözsde gyenge. Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 679.50—681.—. Osztrák hitelrészvény 669.25—671.—. Osztrák-magyar Államvasút 693.50—684.25. Jelzálogbank 437.50—438.50. Rimamurányi vasmű 490.50—491.25. Közüti villamos 595.— korona.

A déli tőzsde javult. Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 679.50—688.—. Osztrák hitelrészvény 670.—671.—. Osztrák-magyar államvasút részvény 664.—664.25. Koronajáradék 92.—92.20. Ipar- és kereskedelmi bankrészvény 163.—. Jelzálogbank 463.50. Rimamurányi vasmű 190.—191.—. Közüti vasút 594.—595.— korona.

Forgalomban került: Városi villamos 295.50—296.— korona.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Csütörtök, 1900. december hó 13-án.

A varázsfuvola.

Nagy dalmű 2 felvonásban. Zenéjét szerette Mozart A. Szövegét írta Schikaneder M. Fordította Böhm G.

Személyek:

Sarastro	Ney D.	Amira	Rotter
Tamino	Kertész	Papageno	Hegedűs
Éjkirályné	F. Pevny I.	Papagena	Palóczy B.

Kezdeté 7 órákor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. december hó 13-án.

Cimzetes feleség.

Vígjáték 4 felvonásban. Írta: Frangois de Curel. Fordította: Kóbor Tamás.

Személyek:

Monneville	Berecsényi	Heléne	Helvey L.
Frangoise	Török I.	Gulerandné	Paulayné
Renneval	Császár		

Kezdeté 7 1/2 órákor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. december hó 13-án.

A mikádó.

Japán operett 2 részben. Szövegét írta W. S. Gilbert. Ford. Rákosi Jenő. Zenéjét szerz. Arthur Sullivan.

Személyek:

A mikádó	Giréth	Pitti-Sing	Blaha S.
Nanki Poo	Ledófsky	Peep-Bo	Gombaszögi
Katisha	Margó	Poo-Bah	Boross
Kokó	Sziklai	Pis-Tush	Mátrai
Yum-Yum	Szozyer		

Kezdeté 7 1/2 órákor.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetők Bárd Ferenc és Testv. zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Andrássy-ut 42. sz. a. valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. december hó 13-án.

A feleségem nem sikkes.

Vígjáték 3 felvonásban. Írták Busnach és Debrit. Fordította Góth Sándor.

Személyek:

Chaponet	Hegedűs	Saturnin	Szerényi
De Prefol	Góth	Beaucersson	Gyöngyi
Barbotin	Balassa	Alexis	Bárdi
Chaponet Raul	Tapolczai	Nanine	Haraszthy
Gabriella	Osilag T.	Montezuma	Pécsi
Eulalia	Nikó L.	Guadalquivir	Berzsei

Kezdeté 7 1/2 órákor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. december hó 13-án.

San Toy.

Kínai daljáték 3 felvonásban. Írták Edward Morton. Harry Greenbank és Adrian Ross. Fordították Fái J. Béla és Makai Emil. Zenéjét szerz. Sidney Jones.

Személyek:

George Preston	Tollagi	Jung-Si	Róza G.
Poppy, leánya	Bárdi G.	Mi-Kui	Tallian
Bobbie, fia	Raskó	Szin	Nyiri C.
Dudley	Pédák	Pin-Szing	Vasvári
Yen-Ho	Németh	Szi-Kiang	Szécsi
San-Toy	Küry	Hu-Ju	Kaposi
Cau-Li	Kovács	Kínai császár	Ujvári
Benson	Szirmai	Szing-Hi	Szerdahelyi

Kezdeté 7 órákor.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Csütörtök, 1900. december hó 13-án.

A XIX. század.

Előadás 3 felvonásban, egy előjattal. Írta Pekár Gyula.

Kezdeté 1/8 órákor.

VÁR-SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. december hó 13-án.

A star.

Vígjáték 3 felvonásban. Írta Bahr Herman. Fordította Széllösi Zsigmond.

Személyek:

Ladinszer Lóna	Lányó	Indra	Ujházi
Wisinger	Dezso	Rapacsik	Szigeti
Mártha	Ligeti	Zipser Cordelia	Rákosi
Margit	Mészáros	Flóra	Vizvári M.
Dr. Rohr	Nádai	Span	Nádai
Dr. Biowitz	Horváth	Gallus Péter	Egressy

Kezdeté 7 órákor.

1900. december hó 15-én este

Rosenthal

2-ik hangversenye,

a fővárosi Vigadó nagytermében, csütörtökön, december hó 20-án, este 7 1/2 órákor. a Vörösmartv szobor-bizottság hozzájárulásával, a Vörösmartv szobor-alap javára. Jegyek 5, 4, 3, 2, és 1 frtjával kaphatók Bárd Ferenc és Testvére zeneműkereskedéseiben, Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Andrássy-ut 42. szám alatt.

FOLIES CAPRICE.

Ma fellép a szalon bűvész

Lachowski v. Berghoff. Die Erbschleicher.

Előzőleg:

Üsd vissza!

Cigányzene a pompásan berendezett télikertben.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, igazgató.

Pénztárnyitás 7-kor. Az előadás kezdete 8-kor.

FREGOLI!!

vendéglátóknak hatásos sikere.

Ma először:

„A becsület.”

Ujságyszerkesztőség a színpadon.

Fregoli nyomdája: 8 személyből, előadja:

Fregoli Lipót ur.

Személyek:

Buffy Heiwy, az igazgató
A képviselő
Egy spanyol nő (irgalmas nő)
Egy festő
Egy énekesnő, az olasz operából
Egy házaspár
2 udvarlós nyomdai művezető

A jelenet történik az ujságigazgató szobájában.

A földszinti ülőhelyek helyeirei:

1-8. sorig ... frt 2.50 | 9-18 sorig... frt 1.50

Jegyek ezen igen érdekes vendéglátóhoz kaphatók a Mulató nappali pénztárána 9-1 óráig és délután 3-tól és este a pénztárnál, ugymint Weiss A. nagytársada Károly-körút 26. társada Andrássy-ut 38. és 26. szám alatt egész napon át.

Diszes ingaórák
5 évi jótállás mellett
részletfizetésre
kaphatók
Polgár Kálmán
órák- és ékszer-üzletében
Budapest, Erzsébet-körút 29. sz.
Vidékre árjegyzték bérmentve.

Legelőszertűbb karácsonyi ajándék

BERÁTS és GALAMB
cégnél
BUDAPEST, V., Deák Ferenc-utca 10.
Női ruhakelmék, barchettek, kreton-batist és brillantinok, ugyszintén téli-nagy-kendők december hó végéig igen előnyös árak mellett adtának el.

Legelőszertűbb karácsonyi ajándék.

Putzer György pince-éttermeiben Deák-tér.

Ma és minden este Róza Bandi és Sággy Pista zenekarokkal hangversenyeznek. Kiténő konyha, tiszta borok. — Tisztelettel Putzer György vendéglős.

Nyitva éjjel 3 óráig. A legjobb magyar konyha Nyitva éjjel 3 óráig. az Erdélyi Mintavendéglőben, VI., Dalszínház-utca 8. (az Operaház mellett).

Cukorbetegek,
hízásnak indulók, valamint
csúszos betegek és vérszegénységben szenvedők részére készíti az orvosi szaktekintélyek által elismert és külföldön annyira elterjedt
Glasner-féle ALEURONAT-kenyeret.
Glasner-féle ALEURONAT KÉTSZERSÜLT.
Glasner-féle ALEURONAT BISCUIT-et.
Glasner-féle MANDULA-KENYERET.
Glasner-féle GRAHAM-KENYÉR.
Glasner-féle KARLSBADI kétszersült.
GLASNER MIKSA,
csász. és kir. udvari szállító,
BUDAPEST, Gyár és főútlelet Király-utca 56. szám.
Az Aleuronat-készítmények naponta frissen kaphatók. Ezen kenyerek továbbá Takács Lajos ur fűszerüzletében, Kossuth Lajos-utca 19. sz., Dobos C. József csemegeüzletében IV., Kecskeméti-utca és Szita István ur fűszerüzletében VIII., József-körút és Baross-utca sarkán kaphatók.
Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

Schiller
Frigyes
színművei.
Fordította: Tomor Ferenc.
Egy-egy kötet ára 1 kor.
I. Wallenstein táborna. A Piccolominiak.
II. Wallenstein halála.
III. Az orleansi szűz.
IV. Stuart Mária.
A messzina menyasszony.
Fordította Váradi Antal.
(M. K. 43. sz.) 30 fill.
Teli Vilmos. Fordította: Tomor F 1 kor. 60 fill.
Megrendelhető a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában, VIII., József-körút 18. sz.



Fairbanks
Mérleg és gépgyár-részvénytársaság.
Városi iroda és raktár Budapest, Andrássy-ut 14.

Magyar különlegesség
karácsonyra
a legalkalmasabb és legjobb sütemény a
Doboskenyér.
Dobos C. József, Kecskeméti-u. 8.

Mit vegyünk karácsonyra?

Központi főraktárunknak karácsonyi kiállítására

fölbívik a t. közönség figyelmét. A számtalan szebbnél-szebb zené G. dísz tárgyak közül a helyszűke miatt csak a következőket említtük föl, u. m.:

nők számára:
Zenélő varróéjszlet, piús-dobozban 6 frt 50 kr., 8, 10, 12 és 15 frt. árban és fölfebb. Bombonierek zenével 8, 10, 12, 14 frttől fölfebb. továbbá zenélő ékszer-tartó 6.— 10.— 12.—, és a szent ünnepek fényét nagyban emeli. Ara kivétel szerint 14.—, 16.— forint és fölfebb. 21, 25, 28, 32, 40 frt.

Zenélő albumok:
gyönyörű kivitelben 7.—, 8.—, 10.—, 12.—, 14.—, 16.—, 18 frt és fölfebb.

Ariston, Phönix, Manopan, Ariosa, Intona, Sonora stb.
oszladi hangszerek a legjutányosabb árakon kaphatók.

Legújabb! Phonograph!
énekel, beszél és zenél.
15, 25, 35, 45, 100 és 150 frt. Hengerek frt 1 50 és 2.—
Hengerek árai: sima (üres) minőség szerint 80 kr. és 1 frt, felvett " " 1 50 és 2 frt.

Sternberg Armin és Testvére
cs. és kir. udvari hangszergyára BUDAPEST.

Központi főraktár: VII., Kerepeal-ut 36. Zongoratermek: Kossuth Lajos-utca 22. (Mechanikai zenészkészítő) Zenepalota.
Képes árjegyzék: a) harmonikákról, b) mechanikai zenészkészítőkről és zenélő dísz tárgyakról, c) az összes egyéb hangszerekről, mint hegedők, fuvolák, cimbalom, citerák, harmonikumok, zongorák stb.-ről ingyen és bérmentve küldetik. Árjegyzékükre nézve kerjük megnevezni, hogy miféle hangszerről kívánatuk az árjegyzék.

Bendiner
hangversenye
Makray László dalköltő szerzeményeinek bemutatásával, Szegheő Vilma, a berlini Theater des Westen opera tagja által.
Jegyek 4, 3, 2 és 1 frtjával Bárd Ferenc és testvére zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Andrássy-ut 42. sz. alatt kaphatók.

Gyengeségi állapotok,
(Impotentia) ellen páratlan sikerű gyógyhatásai folytán legmelegebben ajánljuk
Dr. MITZGER TIVADAR
HIRNEVES
hydrop-elektrotherapiai rendelő-intézetét
Budapest, VI., Teréz-körút 44. I. em.
Tapasztalt gyors és biztos eredmények folytán honorárium teljes gyógyulás után fizethető.
Rendelés délelőtt 8—1 ig, d. u. 2—8 ig.

4 1/2
A kávék kitűnő minőségéért
(nem mosott és nem festett)
kezeskedünk.

A kávé kellemes illata, jó zamatja az árúnak megbízható s megválogatott minőségétől, de különösen a fajok szakszerű vegyítésétől függ.
Ajánljuk a következő, évek óta kipróbált keveréket:
I. Jáva keverék fit. 6-50 általunk pörköltve frt 7-80
II. Ceylon " " 7-50 " " " 9-
III. Cuba " " 8-50 " " " 10-20
IV. Mocca " " 9-25 " " " 11-20
postán 4 1/2 kg.-kint **költségmentesen** (bérmentve és elszámolva) utánvetve.
Schwarz és Tauber nagykereskedők
Nagy-Kanizsa.

MA 1 mètre
gyapju Voile de laine a legszebb mintákban.
Csak magánvevőknek
Weiner Mátyás 36 krajcár.
női divatruházában
Budapest, Andrassy-ut 3.
Minták a vidékre ingyen és bérmentve.

KÁVÉ 4 1/2 kg. Cuba kávé 6.93 forint
és 1/4 kg. Császárkverék teát 1.60 forint
... küld minden más költség nélkül.
Fratelli Deisinger
cég
kávőbőhozási üzlete,
FIUME.
ARLAP INGYEN

Gummi
Halhólyag és gummi, elismert legjobb francia gyártmány, eredeti párisi csomagolásban tucatanként: 2, 4, 6, 8, 10, 12, 16 korona.
Capot americans (rövid): 6, 8, 10 korona.
Párisi hölgy öv-szívaeskák 4, 6, 8, 10, 12 korona.
Női övszerek (Poly porus), Persarium oclusivum, Menzinger tanár szerint: 5 korona, vezető hozzá: 3 korona.
Diana-öv (havi kötszer) darabonként: 11 kor.
Dusan felszerelt raktár: irrigatorok, bidek, mindennemű suspensoriumok, valamint a betegápoláshoz szükségesített összes cikkek férfiak és nők részére.
Szolid kiszolgálás! Olcsó árak!
Kimerítő árjegyzékeket, zárt borítékban, titoktartás mellett, díjlanul küld szét:
KELETI J. orvos-sebész mű-és kötszer-gyár
Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17/b.
(Alapított 1873.) Tisztelettel kérek a címre jól ügyelni

Brünnere Testvérek
Budapest, IV., Koronaherceg-u. 3. sz.
ajánlatnak
légszusz-csillárok
villamos-csillárok
és
petróleum lámpákat
legújabb választékban valódi amerikai
császárolaj
és
szalómpetroleum.

Kollarits Józ. és Fiai
cs. és kir. udv. szállítók
„Ipsilanti-hoz“ Budapest, IV., Váci-utca 32. szám.
Tisztelettel felkérjük a nagyerdemű közönséget vászon, asztalnemű, kész fehérmű és dus választékú mosó divatruhákból rendezett jutányos
karácsonyi kiállításuk
szíves megtekintésére.

Saját készítményű
férfi-ruha-áruház.
Téli öltöny,
Téli kabát,
Téli nadrag,
Városi bunda,
Utazó bunda,
Gazdasági kabát.
A legolcsóbb szabott ár minden darabon látható.
Nagy választék városi és utazóbunda különlegességekben.
Lukács Gyula
ezelőtt KRAUSZ LIPÓT FIA
IV., Kossuth Lajos-utca 18. (Az Udvari-kávéház mellett.)

Magyar királyi államasutak. Budapest-balpárti felületvezetőség.
Pályázati hirdetmény.
Malacka állomás egy vizáramlami kut és csatornának létesítése körül előforduló munkák biztosítására ezenen nyilvános versenyfolyamatú bérletnek. A teljesítendő munkák megnyitására vonatkozó tájékoztató adatok, valamint a munkák végrehajtását szabályozó szerződési tervezet és költségvetés az alulírt felületvezetőség pályafeltáratási osztályának hivatalos helyiségében (Teréz-körút 62. sz. I. em.) és a pozsonyi osztálymunkáknál a hivatalos órák megszerezhetők s ez alkalommal a terv is megtekinthető.
Jogérvényes és közzétett ajánlatok f. évi december hó 15-ének déli 12 óráig átalános osztályunknál (Teréz-körút 62. sz. I. em. 6. ajtó sz. a.) nyújthatók be alábbi felirattal: „Ajánlat Malacka állomás létesítendő vizáramlami kútra.“ Az ajánlatokhoz az átadott költségvetés, melyben az egységárak számokkal és betűkkel kiirandók, csatolandó.
Bánatpénz fejében legkésőbb f. évi december hó 14-én déli 12 óráig 400 korona, s azé négyezer korona kétségben vagy állami letétre alkalmas értékpapirokban budapesti gyűjtőpénztárusunknál letétdő. Az értékpapírok a budapesti illetve a bécsi tőzsdéi tiszesség napján nem régebb 4-oltyam szerinti, de a névértékét meg nem haladó értékben fogadhatnak el. Tazárképzéznári betétkönyvek bántapénzül is nem tehető.
Az ajánlatok között a szabad választási jogot fenntartjuk magunknak. Oly ajánlatok, melyekben vakarások fordulnak elő, nem fogadhatók el. Budapest, 1900. november hó. Az üzletvezetőség.
(Utányomat nem díjazatik.)

Óh jaj!
A ki
EGGER MELLPASTILLÁI
csak
egyszer is
használta, meg
van győződve aról, hogy azok köhögésmét, rekedtségnél, elnyúlásodanél, a légzőszervek minden zavarainál gyors és biztos hatásúak. * * *
Doboz: 1 kor. és 2 kor. Próbadoz 50 fillér.
Fo- és széküldési raktár: **NÁDOR-gyógyszertár,** Budapest, VI., Váci-körút 17.
Éljen!
EGGER mellpastilla osakhamar megszabadított!

Keresztény Ruhaszövetkezet
Teréz-körút 46. sz. alatt
megnyitott s minden fáradságot, küzdelmet félre téve, a vezetőség arra törekedik, hogy a lehető legjobb kiszolgálásban részesítse a vásárló tagokat.
A szövetkezet áruházaiban kapható minden cikk, ami nélkülözhetetlen szükséglet képez a ruházatkészítéshez. — Kapható mindennemű férfi-, női- és gyermek-áruccik. Pajpian, vászon, szövet stb. stb. Előrendeli szabást alkalmazzuk, aki a legkényesebb igényeket is kielégítheti. Készíttetés és részlet-átvétel mellett szereshetők be az összes áruk. Vászorúni csak tagnak lehet. Tagul az tekinthető, aki legalább egy üzletrezi jegyez, melynek 40 koronát tevő értéke vagy egyszerre vagy 10, egymást követő havt 4 korona részletekben fizethető. Minden tag jogosult 50 korona erejéig hitelben vásárolni és 1 köteles a hitelzett összeg 10%-át fizetni, elkülnöve az üzlet-rész törlesztéséül.
A tagok száma ez idáig szerint 741, akik összesen 1851 üzletrezi jegyztek, melynek értéke részben befizetett.
Támegassuk teljes erőnkkel a „Keresztény Ruhaszövetkezetet“!

MESEKÖNYVEK
ELBESZÉLÉSEK.

MÓKA BÁCSEI. (Halász Ignác.) Legszébb magyar mesék. Eredeti magyar gyermekmesék gyűjteménye. Képekkel. I. sorozat. Vázonkötésben. 4 kor. 80 f. Diskókötésben. 7 kor. 20 f.
II. sorozat. Vázonkötésben. 4 kor. 80 f. Diskókötésben. 7 kor. 20 f.
ANDERSEN meséi. Képekkel, kötvé. 2 kor. 80 f. — újabb meséi. 2 kor. 80 f.
EGYSZER VOLT, HOL NEM VOLT... A legszebb mondák, regék és kalandos történetek gyűjteménye. Iria Bán János. Képekkel, kötvé. 6 kor. — f.
LEGSZÉBB KEZEFÜZÉR. Iria Bán János. Képekkel, kötvé. 3 kor. — f.
TÜNDÉREK KÖZÜTT. Iria Bán János. Képekkel, kötvé. 3 kor. — f.
MESÉK ÉS ELBESZÉLÉSEK. Benedek Elek. Eredeti magyar gyermekmesék díszes kötésben, képekkel. 5 kor. 60 f.
ROBINSON CRUSOE. Radó Anatól. Képekkel, kötvé. 8 kor. 20 f.
40. sok színes képpel. 4 kor. 80 f.
MAGYAR MESEKÖNYV. A legszebb mesék a magyar népfelől. Képekkel, díszes kötésben. 5 kor. 80 f.
GULLIVER UTAZÁSA. A TORPEK ORSZÁGÁBAN. Képekkel. Swift után Vajdaj. Kötvé. 2 kor. 40 f.
800 EZOPUS-MESE. 114 képpel, kötvé. 4 kor. — f.
300 AEGYPTUSI ÉRTELMES MEGJEGYZÉS. 4 kor. — f.
HOFFMANN ÉS HOCKER ELBESZÉLÉSEI 4-4 képpel, u. m.: Jól jövi, Rossz lelkűismeret, Kivándorló, Előszellet, Négyszer, Könyvelés, Kivételmentes, Isten nem hagyja cseréi, Baviség, álszavak, Egyenkint kötvé. 1 kor. — f.
MOSDOSSY IMRE. Három elbeszélés az ifjúság számára. Képekkel. 1. A szalmásút. 2. A kasszánán. 3. A bányász. 4. Két képpel, kötvé. 1 kor. — f.
SZERLEMHEGYI T. Balassa-halom. Elbeszélés, kötvé. 1 kor. — f.
PAIVARINTA-MÁDZSAR. Finn elbeszélés. Kötvé. 1 kor. — f.
KIS ALMANACH. 10 magyar író eredeti meséivel. Képekkel. Szerkesztette Bródi Sándor. I. evi. disk. 3 kor. — f.
II. 3 kor. — f.
III. 2 kor. 40 f., diskkiadás 3 kor. 80 f.
IV. 2 kor. 40 f. 3 kor. 80 f.
MÁRCZI MISKA. Két barokk farfajta. Humoristákus rajzokkal. Busch Vilmos. Kötvé. 3 kor. 60 f.
UGRI MATYI. A VÉSZNADAR. Humoristákus rajzokkal. Busch Vilmostól. Kötvé. 3 kor. 60 f.

KIS KÖNYVTÁR.
Szerkeszti: BENEDEK ELEK.
1. sz. A cseregyermek. Jókai M. Kötvé 40 fillér
2. sz. Mesék és történetek. Benedek Elek. 40
3. sz. Egy plajbás története. Gaál Mózes. 40
4. sz. A szobor alatt. Bársny István, Abonyi A. 40
5. sz. Hany Látok története. Sziklay János. 40
6. sz. Eráter György élete. Sebesháza Károly. 40
7. sz. Szarjasi történet. Gaál M. 40
8. sz. Várhegyi Zoltán. Benedek E. 40
9. sz. A legnagyobb magyar. Somogyi Béla. 40
10. sz. Az ur. Gaál Mózes. 40
11. sz. A szunyogkirály fia. Révay Pál. 40
12. sz. Dinka és Derinka. Földes G. 40
13. sz. A kis szász. Miklos Miksa. 40
14. sz. Regék és mesék. Bacci János. 40
15. sz. A beszélő arany. Földes G. 40
16. sz. Az árva. Varnai Sándor. 40
17. sz. Az állatok beszélnek. Bőngérfi János. 40
18. sz. Apró történetek. Sebési Jób. 40
19. sz. Szibériai kegy. Földes G. 40
20. sz. Azok a 10 rációk. Sziklay Zoltán. 40
21. sz. Sebés. Gaál Mózes. 40
22. sz. Többiszen király. Benedek Elek. 1 kor.
24. sz. Történetek az iskolából. Roboz Andor. 50 fillér.
25. sz. Vig elbeszélések. Gaál M. 50
26. sz. Apróbb elbeszélések. Verényi. 50
27. sz. Székelyföldön. Csulak Lajos. 50
28-29. sz. Tündérmesék. Gyuláné Bakosy Jolán. 1 kor.
30. sz. Két ifjúsági színmű. Gaál Mózes. 50 fillér.
31. sz. Két történet. Benedek Elek. 50
Megjelent és kaphatók
LAMPÉL R. (WODIANER F. ÉS FIAI)
cs. és kir. udv. könyvkereskedésében
BUDAPEST, VI., ANDRASSY-ÚT 21. SZÁM
és minden könyvkereskedésében

Legszébb Legjobb Legolcsóbb PAP PAP PAP

Table listing various types of paper and their prices per sheet, including 'Büszkealjható vasgép', 'Kiváló matrac', 'Prima', 'Ecschmir paplan', etc.

GICHNER JÁNOS paplan, matrác, és kárpitosáru gyáros, szőnyeg, függöny, vásztor stb. nagy raktárú. Budapest, VII., Erzsébet-körút 20.

Női betegségeket, mint általában kifolyást és méhbetegséget gyorsan gyógyítja az általán előállított Lysoferrin. Ezon befecskendezés por kítinó hatással bír...

Erdőmegújító-elixir, hatékony a mai napig utól nem ért szer mindennemű gyengeséget bajoknál, de különösen elgyengült férfereknél (impotencia) ellen kítinó szor, valamint vérszegénység, sápadtság, ideggyengeség, valamint nők magtalanságánál és önkénytelen magánélésénél. Egy kis üveg ára 5 korona és egy dupla üveg 9 korona.

Erdős Aladár gyógyszerészében a Szent Jánoshoz Nagyiklánán 6. szám.

Karácsonyi ajándéknak

kétszékivil igen előnyösen vásárolhat szolid és izléses férfi- fiu- és gyermekruhát Neumann M. cégnél Budapest, Múzeum-körút 1.



KÁVÉT ÉS TEÁT

a létező legjobb és legfinomabb minőségben igen jutányos áron küld bérmentve és elvámolva a

FIUMEI KÁVÉBEHOZATALI TÁRSASÁG FIUMÉBŐL.

4 1/2 kg. Cuba, finom, nagyszemű kávé 6.75 ft. 4 1/2 kg. Mócza, pompás ízű, kissé erős 7.42 ft. 5 kg. remek kávékeverék: 2 kg. Soarebaja, 1 1/2 kg. Modjokerto-láva, 1 1/2 kg. Brabatos-Mocza 9.58 ft. A kávéhoz csomagolható 1/4 kg. Imperial-tea 1.60 ft.

Árnyék ingyen! Ingyen ártap!

Ingyen cipőtalp

jut annak, ki Duratorral a cipőtalpát bekeni, mert ezáltal 5-ször oly tartós és vízhatlan lesz. Ara 1 bádorpapalacnak használati utasítással 1 korona és 2 korona. — Kapható mindenütt. — Postán 1.20 kor. beküldése után bérmentve. Főraktár: Duratorgyár, Budapest, V. LIPÓT-KÖRÚT 3. sz. Vizsontelárusítók kerestetnek.

Titkos betegségek ellen

25 évi, részben katonorvosi (a bécsi és budapesti katonakórházakban), részben magánorvos tapasztalatai után legmélyebben ajánlható

DR. KAJDACS, V. es. és k. ezredorvos.

Electrotherapial rendelő intézete Budapest, Váci-körút 4. sz. I. em. A legelhanyagoltabb húgyvesztéteket, legújabb hűgylőbetegségeket, bujakóros sebeket, ephilit, az önfertőzötés utóhatjait Elgyengült férfierőt az orvosi világ által legújában olyannyira felkeltet és hatásában páratlan sikert Electro-Massage vagy Psychrophor által magómléseket, nőknél fehérfolyást befecskendezés nélkül, a legnagyarább bőrbetegségeket, valamint ifjúkori bőnhők következtében beállott ideg és ennek utókövetkezményeképp létrejött hágerinebajokat gyógyít a legújabb gyógyászat szerint alaposan és biztos, állandó sikerrel. Rendel: délelőtt 9 órától 4 óráig; este 7-8 óráig. Nőknek egy mint férfiaknak külön be és kijárata. Külön váróteremek. Levelekre díjtalanul azonnal válaszolunk; esetleg gyógyszerkezelés is gondoskodva lesz.

HAZAI IPARTERMELŐK ISMERTETŐJE.

Ruházati ipar. Legjobb egyenruhák, legolcsóbb libériák, valódi olasz vivőzseres, Tiller Mór és Társa es. és kir. udvari szállítóknál Budapest, IV., Váci-utca 35. szám.

Szombathelyi magyar pamutipar, Doctor Hermann S. Szombathely. Gyárt nyers, fehérített és szines pamutrukat.

Első magyar pamut-tévesző-es balata hajtoszj-gyár. Levy James, Pozsony. Elsőrendű szin-borszjak, pamut- és kenderfelhúszjak.

Gyapjuzsónó szöveteket, Nagydísznő. Legjobb halmaponyó, láb-pokróc, lábszőnyeg és katonatarakó gyártása. Megrendelések a nagydísznői gyapjuzsónó-szöveteket áruházi raktárhoz, Temesvárotól intéződéknél.

Wolfner Gyula és társa gyapjuzsónó Ujpesten.

Gép ipar. Róck István Budapest, IX., Sorokári-utca 24 és Kelenföld, Gőzgépek, gőzkazánok, szivattyúk, hűtők, jéggépek, vízmelegítők, gőzmozgató, olajgyári- és borszártai berendezések.

Beschner A. M. és fia, m. kir. udvari mű-erőntők, Budapest, VII. külső Váci-ut 119. Ércöntvények, díszítőmunkák és szoboröntvények.

Sangerhauseni gépgyártelep Budapest, Külső Váci-ut 1443. Gyárt az összes mezőgazdasági iparok számára szükséges gépeket, főleg cukorgyári és szeszgyári berendezésekhez.

Herceg testvérek rész-áruházi Péc. Ujl Ujl Ujl

„PLUTO“ Herceg-féle szabadalmazott árnyékzsebkötő. Előnyei: 1. Nélkülözi a vizet és mégis tisztá. 2. Nem foghat be. 3. Nem tömöríthetik be. 4. A póccogó vízzel való megtelése ki van zárva. 5. A falak nem szennvednek a víz által. 6. Javítás évekig nem fordul elő. 7. Teljesen zár, azért használatánál leghu-yan nincsen. 8. Teljesen búzmentes (szagelzárával). 9. Könnyen szállítható. 10. Disztes, szép kiállítást s olcsó. Ezon szerkezet minden más használatban levő árnyékzseknél is könnyen alkalmazható és elköltözésnél szintén eltávolítható.

Köhne E. mezőgazdasági gépgyár Mosonban. Főraktár: Budapesten VI., Váci-körút 57/a. „Hungaria-Drill“ és mindennemű gazdasági gépek.

Ganz és társa vasöntő és gépgyár részvénytársaság Budapest, ajnái: Gépek készítésére; keresztzetű és koroket; köröntésű hengereket és golyós zúzó-malmokat; Hengereszkeket és egész malomberendezéseket; Gépeket papir, farost és cellulose gyártására; Turbinákat; Gázmotorokat; Friciók kapcsolókat és dinamó méreketek.

Varrógépek, Korékpárok. Az első magyar varrógép és kerékpárgyár részvénytársaságánál, Budapest, X., Tiszvizi-utca 12. tel.

Seltenhofer Frigyes fia, Sopron. Harangok, vas harangállványok, tűzoltó felszerelések, kutak, szivattyúk.

Hirmann Ferenc fémtömbö és ércáru gyár. Budapest, Vh. Csányi-u. 9

Miklóssy-féle acél-áruházi Felső. Gyárt mezőgazdasági, bányászati és vasuti szerszámokat. Árjegyzék kérésre.

Faipar. Az Apatinli kosárfonók szövetezete, mint az „Országos központi hitel-szövetkezet“ tagja, készít mindennemű kosárfat és bútordarabot, mint egy- és kétfoldú női kar-kosarakat, piaci-kosarakat, kézi-bőrdő-keket, virágkosarakat, virág-asztalokat, munka-kosarakat munka-álványokat és kazet-ákat a legesimább kivitel-ben; továbbá kert-i-széktelek, ülőkeket, zsálykeket, padokat, asztalokat és egész szoba-berendezéseket bambuszból; gyermek, illő- és baba-kocskákat, papir-kosarakat és utazóbőröndöket. Nagy választék. Árjegyzék in-gyen és bérmentve.

Építő ipar. Benoxur testvérek cementgyára, Magyarországon (Zemplénmegye) készít portland- és román ce-mentet kítinó minőség-ben.

Neuschloss Károly és fia Budapest, VI. Andrássy-ut 19. Gőzfűrészelepek: Budapest, Szepes-Remete, Gereblye, Bodoka, Gyalu, Toplete, Puhá-és kemény-fából fűrészelt anyagok.

Neuschloss Ödön és Marcel. Parkétyár, asz-üzlet és építési vállalat, Budapest, felső-raktart 10. Állandó nagy készlet mindennemű egyszerű és dísz-es parketákból és puha-fapadolatokból.

Papir ipar. Spiegel Vilmos és társa papirgyár, Kis-Szeben. Készít minden minőségű légerszártott és merített csomagoló papirt, szines- és egyoldalt simított papirt és papirlémet.

Kanitz C. és fia Budapest, V., Vadász-utca 28. Üzleti könyvek, másoló-könyvek, rajztablek és iskola-füzetek.

Első magyar acélírótol, toll-szár- és indigó másoló-papir. Schuler József, Budapest. Gyártelep és irodó VI., Dánek-u. 26. sz. Gyárt vegyi osztályban: Fény-érzékeny negatív és pozitív másolópapirt és vász-nat. Szabadalmazott in-digó és szines másoló-papirt. Rajzmaszólapirt és olajlapokat. Fénymaszó-latok azonna eszközöltet-nek: egy 0 méter negatív 1 kor. 30 fill., pozitív 1 kor. 70 fill.

Kunossy Vilmos és fia Budapest, VI., Teréz-kör 38. Hangjegymetsző in-terezt. zenemű, könyv-és könyvoda, ellenőrzési és menetjegyek, vām- és helypénz béredek tömeg-es gyártása.

Betűöntő. Első magyar betű-öntő részvénytársaság Budapest, Dessewffy-utca 32. sz. Folyton dos raktárt tart magyar, német, hor-vát, szerb, román, cseh és bolgár ékezetű könyv-es címírásokban. Közre-tek, kizárások, különféle ékeztiműnyek és egyéb nyomdai felszerelvények-ben. Rézlenia-gyártás. Mechanikai műhely. Gal-ványplasztika.Tömöntő. Olomzár. Telefon 23-70

Hangszer ipar. Thék Endre egyedüli magyar zongoragyáros. Budapest, Üllői-ut 66. hol nagy választék áll a t. közönség részére, külön-bözz bel és külföldi fa-nemekből, német, francis és angol gépezettel a a legmesszebbmő jó-tállás mellett. Raktárak vidéken is.

Műszerke. Polgár Sándor, m. kir. szab. nyert orvosi mű-és közszerszénél. Budapest, VII., Erzsébet-körút 50. sz. Jutányosan beszeresznek: „hazai“ saját gyártmányú sárvékelt, hátegyenestartók, srtopadiál-készülékek, mű-láb, mőkész stb. betegpó-láshoz szükséges eszkö-zök és tárgyak. Képes árjegyzék in-gyen és bér-mentve.

Testgyógyászati mű-öntöz. Tam- és Járé-gy. Heszing-rendszerű mű-műlírők, mőkész-műlábok stb. hasköték elhírás és vándorvása ellen, gősrés-harisanák, kezeség melletti készítették KELETI J. orvos-sebész műszerek gyárában. Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17. Állandó nagy raktár irri-gatorokban és hidékben. Képes árjegyzék in-gy.n.

Agy és üvegipar. Első magyar chamotte és agyárgyár, Deutsch Bertalan, Losonc. Tüzálló nyers agyag, quarz és ho-mok; égetett tüzálló, quarz, chamotte- és dynas-téglák; alagsóvek.

Léderer Márton, Éled (Biharm.). Tüzálló (cha-motte) téglá, díszteglák piros és fehér, alagsóvek, gyári komény téglák, francis horonyt tetőcserép, kítinó mész.

Róth Miksa üveg-festő-észeti műterem, Budapest, VIII., Kőrönd-utca 24.

Bányászati és kö-hászat. Magyar általános kö-szénbánya részvénytár-sársulat, Budapest, V., Erzsébet-tér 19. Bányák: Putnok, Sajó-Szent-Péter, Tata.

Salgótarjáni köz-szénbánya részvénytár-saság Budapest, V., Erzsébet-tér 16.

Vegyészeti ipar. Werthelmer és Frankl Budapest, „Excelsior“ párkölti kávé és fűgővék. Gyár: VII., Csengery-utca 13/b. Főraktár: V., Nagy-körönd-u. 11.

A Müller testvérek-féle hazai gyártmányú író-és másoló-tinták, tusok, vegytinta, peccó-tviasz, mezoagátok stb. a legjobbak. Kaphatók min-denen papir- és írószerke-reskedésben.

Legjobb minőségű svéd-fajta gyújtó az Emke-gyűjtő, minden részben magyar gyártmányú.

Temesvári gyújtógyár Reszvénytársulat. Magyar gyártmányu ten-gentull termékekbeli praeparat termesztes pálmák, sirtokszorak pálmásgákból összeraklita, parafa és nyírfakéregből stb. külön-bözzel készítésű gyártása. Fodor József, Szabadka.

Élelmi szerek. Littke L. es. és kir. ud-vari szállító pezsgőör-gyár-telep, Pécs.

Kőbányai polgári sör-főző részvénytár-saság vendégloje Buda-pest, Kőbánya. Városi iroda: VIII., Népszínház-utca 23. sz.

Welsz Mór és Társa l. gyula; cognac és likör-gyár, tőrkyű és pálinka-fő-zője Gyulán (Békés megye). Mindennemű italokból párolt szeszes italok, cog-nac, szilviorium, likörök és umok.

Bőr ipar. Wolfner Gyula és társa bőrgyára Budapest. Gyár: Ujpest. Iroda: VII., Károly-körút 3. Ló-, jun-, gépszij és kispórb, talp-, blank-bőr, hajtó-, varró-és kötőszjak, hadfelszerelési cikkek.

Tornatermek teljes berendezés és felszerelését vidékre is, elvállal a leg-olcsóbban Seffer An-tal ipartelep Budapest IV., Károly-utca 1. boltzám 12. (Központi városzház épü-let) Árjegyzék kívánatra in-gyven.

Hirschler-féle szék-gyár Budapest, VIII. Baross-utca 135. Tele-fon 53-12. Nagy raktár és választék minden fajta ebédizsékban a leggye-nészebből a legfinomabb kivitelű, egész székhá-zaival, bőrtelítéssel, vala-mint nádfelcsel. Legjobb kivitel. Kizárólag saját gyártmány.

